

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra agroekologie a rostlinné produkce

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Vinohradnictví a vinařství jako důležitý aspekt
regionálního rozvoje Znojemska**

Diplomová práce

Bc. Pavel Špalek

Rozvoj venkovského prostoru AMVKS

doc. Ing. et Ing. Lubomír Lampíř, Ph.D.

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Pavel Špalek

Rozvoj venkova a zemědělství
Rozvoj venkovského prostoru

Název práce

Vinohradnictví a vinařství jako důležitý aspekt regionálního rozvoje Znojemska

Název anglicky

Viniculture and winery as an important aspect of regional development in the Znojmo region

Cíle práce

Zdokumentovat historii a celkový stav vinohradnictví a vinařství i s jeho perspektivami ve Znojemské vinohradnické podoblasti. Zaměřit se na formy propagace vinařství v rámci cestovního ruchu organizacemi a vlastními producenty vína. Zdůraznit význam pěstování révy vinné jako sociálně-ekonomické kulturní plošiny na rozvoj venkova ve Znojemské podoblasti.

Metodika

Na základě dokumentací vinařských obcí, organizací a vlastních producentů budou sledovány vlivy kulturních akcí, vinařských tradic na rozvoj cestovního ruchu. Budou popsány možnosti pěstování révy vinné a její vliv na celkový rozvoj venkova.

Důraz bude kladen na stránku trvale udržitelného rozvoje venkova vzhledem k vinohradnictví a vinařství na Znojemsku.

Doporučený rozsah práce

Nejméně 80 stran

Klíčová slova

vinařská obec, rozvoj venkova, réva vinná, výzkum

Doporučené zdroje informací

- Basler P., Scherz R., 2011: PIWI-Rebsorten. Stutz Druck AG, Wädenswil. p. 124. ISBN: 978-3- 85928-086-1
Basler P., 2003: "andere" Rebsorten. Stutz Druck AG, Wädenswil. p. 103. ISBN: 3-85928-072-4
Hubáček V., Kraus V., 1982: Hrozny a víno z vinice i zahrady. SZN Praha, p. 300. 07-04082
Johnson H., Robinsonová J., 2009: Světový atlas vína. Euromedia Group k. s.- Knižní klub Praha. p. 400. ISBN 978-80-242-24221-3
Kraus V., 1999. Réva a víno v Čechách a na Moravě: Radix Praha. p. 280. ISBN: 80 -86031-23- 3
Ludvíková I., 2009: Metodika zkoušek užité hodnoty – Réva. ÚKZÚZ Brno, p. 38
Marta Peris-Ortiz, María de la Cruz Del Río Rama, Carlos Rueda-Armengot, Wine and Tourism, Springer International Publishing AG, 3319188569
M. Hall, L. Sharples, B. Cambourne, N. Macionos, Wine Tourism Around the World – Development, Management and Markets, Routledge, 9780750655033
Pavloušek P., 2011: Pěstování révy vinné. Grada Publishing Praha, p. 333, ISBN: 978-80-247-3314- 2
Smatanová M., 2009: Základní metodiky polních a nádobových zkoušek. ÚKZÚZ Brno.
-

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – FAPPZ

Vedoucí práce

Ing. Lubomír Lampíř, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra zahradnictví

Elektronicky schváleno dne 24. 2. 2020

doc. Ing. Bc. Martin Koudela, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 2. 2020

prof. Ing. Iva Langrová, CSc.

Děkanka

V Praze dne 24. 07. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vinohradnictví a vinařství jako důležitý aspekt regionálního rozvoje Znojemska" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu práce doc. Ing. Lubomírovi Lampířovi, Ph.D. za vedení mé práce a drahocenné rady. Dále bych rád poděkoval panu Ing. Jaromíru Čepičkovi, CSc., za osobní rozhovor a poskytnuté materiály. Také chci poděkovat rodině a všem, kteří mě při studiu podporovali.

Vinohradnictví a vinařství jako důležitý aspekt regionálního rozvoje Znojemska

Souhrn

V této diplomové práci jsem se zabýval vlivem vinohradnictví a vinařství na regionální rozvoj Znojemska. Hlavním cílem bylo přiblížit historický vývoj vinohradnictví a vinařství v České republice, poukázat na současný stav včetně popisu problémů a forem podpor v této oblasti. Zároveň posoudit významnost vlivu na rozvoj místního regionu. Velmi důležitou roli zde hrají místní producenti vína, vinařské spolky a organizace spojené s vinařstvím a jejich unikátní projekty, které přibližují víno spotřebiteli a posilují mimoprodukční funkci vinohradnictví a vinařství v regionu.

Vyhodnocení probíhalo formou dotazníkového šetření mezi návštěvníky vyhlášeného vinařského festivalu Otevřené sklepy Nový Šaldorf – Sedlešovice a vypracováním SWOT analýzy. Na základě těchto dvou metod výzkumu jsem mohl stanovit vnější a vnitřní faktory ovlivňující regionální rozvoj Znojemska, jejich slabé a silné stránky včetně příležitostí a hrozeb. Dále byl zhodnocen způsob propagace a prezentace vinařství a s ním spojené vinařské turistiky. Dotazníkové šetření ukázalo jakou sílu má ústní předávání a pochvalné hodnocení předchozích ročníků návštěvníky a jak velký vliv má vinařské odvětví na celkovou turistickou návštěvnost regionu a tedy jeho kladný rozvoj. Objevil jsem i několik zásadních faktorů, které negativně ovlivňují návštěvnost místních vinařských akcí a proto jsem navrhl několik vylepšení, kterými by se mohli řídit nejen místní vinaři a vinařské spolky.

Klíčová slova: vinařská turistika, regionální rozvoj, Znojemsko, cestovní ruch, vinařství, jižní Morava

Viniculture and winemaking as an important aspect of regional development in the Znojmo region

Summary

In this diploma thesis I dealt with the influence of viniculture and winery on the regional development of Znojmo. The main goal was to present the historical development of viniculture and winery in the Czech Republic, to point out the current state, including a description of problems and forms of support in this area. At the same time assess the significance of the impact on the development of the local region. A very important role is played here by local wine producers, wine associations and organizations associated with viniculture and their unique projects, which bring wine closer to consumers and strengthen the non-productive function of viniculture and winery in the region.

The evaluation took place in the form of a questionnaire survey among visitors to the renowned open-air festival Open Cellars Nový Šaldorf - Sedlešovice and the elaboration of a SWOT analysis. Based on these two research methods, I was able to determine the external and internal factors influencing the regional development of Znojmo, their strengths and weaknesses, including opportunities and threats. Furthermore, the method of promotion and presentation of viniculture and related wine tourism was evaluated. The questionnaire survey showed how strong the oral presentation and praiseworthy evaluation of previous years by visitors and how much influence the wine industry has on the overall tourist attendance of the region and thus its positive development. I also discovered several fundamental factors that negatively affect the attendance of local wine events, and therefore I suggested several improvements that could be followed not only by local winemakers and wine associations.

Keywords: wine tourism, regional development, Znojmo region, tourism, viniculture, South Moravia

Obsah

1	Úvod.....	- 11 -
2	Cíl práce	- 12 -
3	Vymezení pojmu regionální rozvoj.....	- 13 -
3.1	Typologie regionů z pohledu socioekonomického rozvoje	- 13 -
3.2	Regionální teorie	- 16 -
3.2.1	Teorie lokalizace.....	- 16 -
3.2.2	Teorie prostorové rovnováhy.....	- 18 -
3.3	Koncepční metody k vysvětlení regionálního rozvoje a regionální socioekonomické úrovně.....	- 18 -
3.3.1	Teorie exportní základny	- 18 -
3.3.2	Teorie sektorové základny	- 19 -
3.3.3	Teorie regionálního multiplikátoru.....	- 19 -
3.3.4	Teorie kumulativních změn	- 19 -
3.3.5	Teorie ekonomické základny regionu.....	- 20 -
3.4	Koncepce urbanizace a aglomerace související s regionálním růstem	- 20 -
3.4.1	Teorie difuze inovace a regionální rozvoj	- 21 -
3.4.2	Teorie polarizovaného rozvoje	- 21 -
3.5	Postavení a význam cestovního ruchu	- 22 -
3.5.1	Cestovní ruch na venkově.....	- 24 -
3.6	Vinohradnictví a vinařství ve vztahu k regionálnímu rozvoji.....	- 25 -
3.6.1	Vinohradnictví	- 25 -
3.6.2	Vinařství.....	- 26 -
3.6.3	Vínice a vinohrad.....	- 26 -
3.6.4	Vinařská obec	- 26 -
3.6.5	Vinohradník	- 26 -
3.6.6	Vinařský terroir.....	- 26 -

3.7	Historie vinařství a vinohradnictví.....	- 26 -
3.7.1	Transformace hospodářství po roce 1989.....	- 31 -
3.8	Vinařské zákony.....	- 33 -
3.8.1	Vývoj vinařských zákonů	- 33 -
3.8.2	Vinařská legislativa po vstupu do EU.....	- 34 -
3.8.3	Daňová politika.....	- 35 -
3.9	Podpory v sektoru vinohradnictví a vinařství	- 35 -
3.9.1	Podpory z prostředků ČR.....	- 35 -
3.9.2	Podpory z prostředků EU.....	- 36 -
3.9.3	Podpory z prostředků ČR a EU.....	- 37 -
3.10	Regionalizace	- 37 -
3.10.1	Regionalizace v letech 1995 - 2004.....	- 38 -
3.10.2	Regionalizace vinařství po roce 2004.....	- 38 -
4	Zájmové území Znojemsko.....	- 39 -
4.1	Socioekonomické podmínky ve znojemském regionu.....	- 39 -
4.1.1	Obyvatelstvo	- 39 -
4.1.2	Nezaměstnanost	- 39 -
4.1.3	Zemědělství.....	- 39 -
4.2	Znojemská vinařská podoblast.....	- 39 -
4.2.1	Všeobecná charakteristika oblasti.....	- 40 -
4.2.2	Hydrologická charakteristika.....	- 40 -
4.2.3	Teplotní charakteristika	- 41 -
4.2.4	Geologická charakteristika	- 41 -
4.2.5	Odrůdová skladba Znojemska	- 41 -
4.2.6	System pěstování vinné révy	- 46 -
4.3	Místní producenti vína	- 48 -
4.3.1	Šlechtitelská stanice vinařská Znojmo,.....	- 48 -

4.3.2	Adámkovo vinařství, s.r.o.....	- 48 -
4.3.3	Agrodružstvo Nový Šaldorf - MODRÝ SKLEP	- 48 -
4.3.4	Vinařství Lahofer.....	- 49 -
4.3.5	Vinařství Líbal	- 50 -
4.3.6	Vinařství Špalek.....	- 51 -
4.3.7	Vinařství Hort	- 51 -
4.3.8	Vinařství Sádek.....	- 52 -
4.3.9	Vinařství u Rytířů – Rytířské sklepy	- 52 -
4.3.10	Vinné sklepy Lechovice.....	- 53 -
4.3.11	Znovín Znojmo	- 53 -
4.4	Instituce spojené s vinařstvím	- 55 -
4.4.1	Národní vinařské centrum.....	- 55 -
4.4.2	Vinařský fond ČR	- 56 -
4.4.3	Svaz vinařů ČR	- 57 -
4.4.4	Nadace Partnerství	- 57 -
4.4.5	VOC Znojmo	- 60 -
4.4.6	Sdružení Znojemských vinařů z.s.....	- 62 -
4.4.7	DANÍŽ	- 62 -
4.4.8	MAS Znojemské vinařství z.s.....	- 62 -
4.4.9	Město Znojmo.....	- 62 -
5	Metodika práce.....	- 64 -
6	Výsledky	- 64 -
6.1	Dotazníkové šetření.....	- 64 -
6.2	SWOT analýza	- 76 -
7	Diskuze.....	- 77 -
8	Závěr	- 79 -
9	Seznam literatury	- 81 -

1 Úvod

Regionální zajímavostí jižní Moravy je bezesporu vinohradnictví a vinařství spojené s tradičními událostmi. Tato diplomová práce má za úkol zjistit jaký vliv má vinohradnictví a vinařství na rozvoj Znojemskeho regionu.

V první části jsem proto popsal základní rozdělení regionů podle socioekonomického rozvoje a zároveň vysvětlil základní teorie regionálního rozvoje. Protože základní podmínkou rozvoje regionu je stabilní turistická návštěvnost, která především závisí na nabízených službách, věnoval jsem se dále v práci vymezení cestovního ruchu, vinohradnictví a vinařství a jeho postavení k regionálnímu rozvoji. Turismus a cestovní ruch je v dnešní době více než aktuální téma. Evropská komise (2020) nyní registruje pokles rezervací ubytování o 60 – 90 % v porovnání s podobným obdobím loňského roku a tím pádem odhaduje ztrátu až šesti milionů pracovních míst v oblasti cestovního ruchu. Pro mnohé vinařské podniky je nyní významnou a někdy až existenční rolí vytvořit vhodné podmínky pro vinařskou turistiku a znovu přilákat stávající, ale i nové zákazníky. Podle Bárty (2013) je vinařská turistika fenoménem, díky němuž se ve vinařských regionech Evropy podařilo ztupit ostří krize sužující zařízení cestovního ruchu. Od událostí, jako je třeba Putování po archívních sklepích nebo vinicích nebo festivalu otevřených sklepů, se vinařská turistika liší zejména tím, že není organizovaná, lidé se jí věnují na základě vlastního programu a možností, kdykoliv k tomu mají chuť a čas. Do vinařských regionů láká tisíce a desetitisíce návštěvníků, kteří konzumují nejen víno, ale celé spektrum služeb cestovního ruchu a přinášejí do regionů peníze potřebné k jejich rozvoji. Dále jsem se zaměřil na historii vinohradnictví a vinařství v České republice, jeho proměnu po roce 1989, kdy v tomto sektoru došlo k největším změnám. V další části popisují vinařské zákony, možné podpory vinohradnictví a vinařství z prostředků České republiky a Evropské unie.

V druhé části se zabývám zájmovým územím a jeho socioekonomickými podmínkami, stejně tak i charakteristikou Znojemske vinařské podoblasti, geologickými podmínkami, odrůdovou skladbou viničních tratí a systémy pěstování vinné révy. Velice důležitou kapitolou je představení místních producentů vína, institucí spojených s vinařstvím a jejich projekty k propagaci vinohradnictví a vinařství ve Znojemske regionu. Sestavil jsem SWOT analýzu a spolu s dotazníkovým průzkumem jsem získal data o vlivu vinohradnictví a vinařství na regionální rozvoj Znojemska.

Hlavním materiálovým zdrojem práce byly tištěné publikace, internetové zdroje a rozhovory s místními vinaři, zejména potom s panem Ing. Jaromírem Čepičkou.

Úkolem práce nebylo nalezení nových teorií, ale kompilace dostupných dat a v návaznosti na SWOT analýzu a dotazníkové šetření a navrhnout možnosti jak účinněji propagovat vinohradnictví a vinařství ve Znojemske podoblasti.

2 Cíl práce

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit historický vývoj a význam vinohradnictví a vinařství na Znojemsku, popsat současný stav a zhodnotit jeho vliv na regionální rozvoj Znojemska a navrhnout další perspektivy a směry jeho vývoje do budoucna.

První část obsahovala rozdělení regionů podle socioekonomického rozvoje, vymezení pojmů regionálního rozvoje s nastíněním základních regionálních teorií včetně jejich historického vývoje. Velmi důležitou kapitolou bylo postavení a význam cestovního ruchu ve vztahu k vinohradnictví a vinařství a následně i k regionálnímu rozvoji. Dále jsem se v práci zabýval historií vinařství a vinohradnictví v české republice, změnami v tomto oboru po roce 1989, vývoj vinařských zákonů, programy podpory v České republice, ale i v Evropské unii a jejich formami.

Druhá část popisovala přímo zájmové území Znojemsko, kdy byly nastíněny socioekonomické podmínky ve Znojemském regionu. Navazovala kapitola, ve které jsem charakterizoval Znojemskou vinařskou podoblast včetně odrůdové skladby viničních tratí a systémů pěstování vinné révy. Dále popisovala nejvýznamnější producenty vína ve Znojemské podoblasti a jejich stručnou charakteristiku včetně projektů k posílení mimoprodukční funkce vinohradnictví a vinařství. Další kapitolou jsem představil instituce spojené s vinařstvím, které spolupracují s místními producenty vína a vinařskými spolky a vytváří vhodnou atmosféru pro vznik vinařské turistiky a následného regionálního rozvoje. Následovalo dotazníkové šetření a vypracovaná SWOT analýza. Díky těmto dvěma analytickým metodám jsem vyhodnotil slabé a silné stránky včetně příležitostí a hrozeb dané oblasti. Dále byl zhodnocen způsob propagace a prezentace vinařství a s ním spojené vinařské turistiky.

V závěru jsem navrhl nové možnosti a směry v souvislosti s vinařstvím a jeho vlivem na regionální rozvoj Znojemska, které budou předány místním institucím, jako možná strategie pro zvýšení povědomí o místním vinařském fenoménu.

3 Vymezení pojmu regionální rozvoj

Charakteristiky regionálního rozvoje nejsou jednoznačně dány, ale obecně lze regionální rozvoj charakterizovat jako vyšší využití a zvýšení daného potenciálu, systematicky omezený prostor, vyplývající z prostorové optimalizace socioekonomické činnosti a využívání přírodních zdrojů. Toto zvýšené využívání se odráží v lepší konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovni obyvatelstva, stavu životního prostředí (Wokoun 2008).

Pokud jde o ekonomiku, společnost, životní prostředí, kulturu, psychologii a mnoho dalších charakteristik, lze regionální rozvoj označit také za komplex změn v regionu. Cílená opatření jsou obvykle prováděna pod garancí veřejné správy v rámci regionálních politik.

Rozvoj regionu je obvykle považován za jakýsi „proces“ pozitivní změny, obvykle se chápe jako kvantitativní (rozsáhlý rozvoj), ale zejména kvalitativní (intenzivní rozvoj) regionu (nejčastěji v přírodních a socioekonomických oblastech). Vylepšení funkce. Proces zajištění vyváženého rozvoje země. Území jeho regionu a území (Wokoun 2008).

3.1 Typologie regionů z pohledu socioekonomického rozvoje

Hospodářská výkonnost a regionální rozvoj České republiky byly v minulém období ovlivněny zejména transformačním procesem, který začal na počátku 90. let. Na začátku celého transformačního procesu vykazovala česká ekonomika neznatelné regionální rozdíly v ekonomických a sociálních ukazatelích. V procesu transformace se však objevily obrovské regionální rozdíly, které nebyly doposud odstraněny. Tyto rozdíly představují zejména následující ukazatele: míra nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt, míra investic včetně přímých zahraničních investic, průměrné mzdy, rozvoj infrastruktury atd. Lze usuzovat, že ne všechny regiony České republiky prošly transformačním procesem stejně úspěšně. Pokud nebudou přijata určitá opatření k poskytování pomoci regionům, které dosud nebyly úspěšné, bude se regionální rozdíly i nadále prohlubovat, což není ve všeobecném zájmu České republiky.

Pro vyhodnocení regionu z pohledu socioekonomického rozvoje lze použít správní regiony - kraje a regiony soudržnosti. V Evropské unii se pro různá srovnání používá tzv. nomenklatura územních statistických jednotek — NUTS (z francouzského La nomenclature des unités territoriales statistiques). Jejich definice jsou zásadní pro statistické potřeby EU (statistické služby vypracovává EUROSTAT v Lucemburku) a klasifikaci regionů na různých úrovních podle různých cílů strukturální politiky EU (s regionálním dopadem). Například pro potřeby regionální a ekonomické statistiky se jednotky NUT používají ke sledování míry nezaměstnanosti, pro výpočet regionálního hrubého domácího produktu (HDP) za účelem získání údajů o obyvatelstvu. V rámci regionálních politik (politiky hospodářské a sociální soudržnosti) jsou tyto jednotky základním územním rámcem pro hodnocení a získávání podpor strukturálních fondů. Mohou zahrnovat jednu nebo více územních správních jednotek ve státě, například v Rakousku se úroveň NUTS 3 skládá ze skupin okresů. Příslušné předpisy o jednotkách NUTS stanoví minimální a maximální hodnoty (populace) pro tři základní úrovně oblasti NUTS:

Na základě typů regionů, které vykazují slabiny v jejich sociálně ekonomickém rozvoji, lze určit následující typy regionů v České republice:

- Úroveň NUTS 2 - Regiony rychle se rozvíjející
V České republice existuje pouze jeden takový region, a to region Praha. Oproti jiným regionům má tento region řadu neporovnatelných výhod. Mezi hlavní výhody regionu patří jeho postavení hospodářského, sociálního, kulturního, vzdělávacího a politického a správního centra České republiky. Současně je v podmínkách České republiky úroveň rozvoje infrastruktury v regionu nadprůměrná. Průměrná úroveň mezd v regionu je nejvyšší v České republice, což má pozitivní dopad na celkovou konkurenceschopnost. Vysoký stupeň vzdělání a umístění hlavních sídel společností mají kladný vliv na příliv přímých zahraničních investic a budou mít i nadále dopad, čímž se upevní postavení Prahy jako předního inovačního centra v České republice.
Z dnešního pohledu byl již na začátku transformačního procesu, v podmínkách České republiky, tento region nadprůměrný. Touto transformací bylo její postavení ještě posíleno. Lze předvídat, že Praha se v budoucnu stane jedním z nejvyspělejších regionů v celé EU, bez větších problémů ekonomické a sociální povahy. Praha je po mnoho let jedním z nejbohatších regionů v Evropě a z hlediska HDP na obyvatele se řadí na 29. místo mezi nejbohatší regiony NUTS 2 v EU.
- Úroveň NUTS 2 - Regiony rozvíjející se
Tyto oblasti zahrnují regiony soudržnosti jihozápad a střední Čechy. Začlenění jihozápadního regionu do této skupiny bylo ovlivněno především úspěšným rozvojem Plzeňského kraje a jeho centrálního města Plzně. Region těží zejména z jeho geografické polohy, průmyslové tradice, přílivu zahraničních investic a úrovně vzdělání. Mnoho ukazatelů v regionu Jihozápad vykazuje vysokou dynamiku růstu. Středočeský region soudržnosti má významný růstový potenciál a souvisí s polohou Prahy v regionu. V regionu je několik silných růstových center nebo celých okresů, Mladá Boleslav, Praha-východ, Praha-západ a potenciálně zajímavých - Kolín, Kladno a Beroun. Zároveň se v regionu soudržnosti rozvíjí služby a průmyslová výroba přímo související s Prahou. Patří sem například výstavba logistických center, nákupních center nebo výzkumných institucí.
- Úroveň NUTS 2 - Regiony s nízkou dynamikou růstu
Do této skupiny mohou být zahrnuty regiony soudržnosti Jihovýchod a Severovýchod. Protože se region Jihovýchod skládá ze dvou různých rozvojových regionů - kraje Vysočina a Jihomoravského kraje, je jeho zahrnutí do této skupiny ovlivněno především jeho vnitřní heterogenitou. Na rozdíl od Vysočiny je jižní Morava a její socioekonomické centrum Brno dynamicky se rozvíjející region. Region soudržnosti Severovýchod zahrnuje tři regiony a úspěšný rozvoj center těchto regionů (Liberec, Hradec Králové, Pardubice) má pozitivní dopad na celkovou výkonnost celého regionu soudržnosti.
- Úroveň NUTS 2 - Regiony zaostávající
Region Střední Morava v této skupině je založen na obecně slabších charakteristikách. Region soudržnosti v minulosti vykazoval a stále vykazuje některé nevyřešené problémy, jako je slabý vývoj nejsevernějších a nejvýchodnějších konců (Jesenice a Valašsko) a relativně nízká dynamika růstu v oblasti Hané. Naopak, historický vývoj průmyslových zón v okolí Zlína lze považovat za pozitivní.

- Úroveň NUTS 2 - Regiony upadající
To zahrnuje regiony soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad. Rozdělení těchto oblastí do upadajících regionů je založeno hlavně na jejich neuspokojivých ekonomických výsledcích, které se bohužel nezlepšují. V důsledku nedokončeného restrukturalizačního procesu se zde vyskytují nejvyšší míry nezaměstnanosti v ČR
- Úroveň NUTS 3 - Regiony rychle se rozvíjející – Praha, hodnocení viz předchozí kapitola
- Úroveň NUTS 3 - Regiony rozvíjející se
Středočeský kraj. Začlenění Plzeňského kraje do této skupiny bylo ovlivněno především úspěchem nových průmyslových čtvrtí a společností při tvorbě pracovních míst, které nahradily ztrátu výrobního potenciálu dříve dominantní společnosti Škoda Plzeň. Z pohledu zahraničních investorů navíc region těží z nadřazenosti své geografické polohy způsobenou výstavbou hlavní silnice D5, která má mezinárodní význam.
Do této kategorie spadá Jihomoravský kraj, zejména kvůli dominantnímu postavení brněnské aglomerace. Zároveň však vykazuje určité problémy, zejména v jižních a jihovýchodních oblastech (Znojmo, Břeclav, Hodonín). Regiony sousedící s Rakouskem a Slovenskem nemají tak významný růstový potenciál jako regiony sousedící se Spolkovou republikou Německo. Tato oblast vykazuje dobrý rozvoj páteřní dopravní infrastruktury (D1, D2, R46, R52). Nezbytným předpokladem pro odstranění vnitřního rozdělení v regionu je dokončení některé dopravní infrastruktury, jako je dálniční napojení na Dolní Rakousko a dálniční spojení jižní a střední Moravy.
- Úroveň NUTS 3 - Regiony s nízkou dynamikou růstu
Jihočeský, Královéhradecký, Pardubický, Zlínský, Liberecký kraj. Na jedné straně tyto regiony vykázaly velmi dobré výsledky u některých ukazatelů (zejména aglomerace krajských měst), ale v mnoha jiných ukazatelích nedosáhly průměru České republiky (mimo Prahu). Problémem v některých oblastech je zejména nevyhovující doprava (Jihočeský a Zlínský kraj). Hlavním problémem ve zbývajících třech regionech jsou zejména zaostalé venkovské mikroregiony.
- Úroveň NUTS 3 - Regiony zaostávající
Vysočina a Karlovarský kraj. Pokud jde o Vysočinu, jedná se o nově vytvořenou oblast na hranici Čech a Moravy se špatnými přírodními podmínkami. Území kraje se skládá z regionů bez významných tradic průmyslové výroby, s výjimkou krajského města Jihlavy má obecně značné venkovské rysy. Potenciál rozvoje cestovního ruchu nebyl plně využit. Na kraj měl také negativní dopad pokles zemědělské produkce. Základním problémem v Karlovarském kraji je jeho odlehlost a nízká úroveň dopravního spojení do dalších center v České republice. V Karlovarském kraji tuto skutečnost nelze překonat ani sousedstvím Německa, což má v ostatních případech pozitivní účinek. Dalším problémem je vnitřní různorodost Karlovarského kraje, jehož území zahrnuje lázeňské oblasti ale i oblasti, které byly významně ovlivněny restrukturalizací, například Sokolovsko. Vzhledem k výše uvedeným problémům je růst HDP v tomto regionu ve srovnání s ostatními regiony velmi nízký.
- Úroveň NUTS 3 - Regiony upadající

Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj. Sociální a ekonomický rozvoj těchto tří regionů má velké problémy. Pokud jde o kraje Moravskoslezský Ústecký, jedná se zejména o problémy spojené se snižováním dříve dominantních odvětví a s tím související problémy, jako je vysoká nezaměstnanost nebo odchod mladých kvalifikovaných pracovníků. V Olomouckém kraji, i když existují podobné problémy s výše uvedenými dvěma regiony, jsou důvody odlišné. Za základní důvod současného stavu Olomouckého kraje lze považovat hlavně jeho venkovské charakteristiky a dlouhodobý nízký růst zemědělsky orientovaného odvětví v některých jeho částech (Blažek & Uhlíř 2011).

3.2 Regionální teorie

3.2.1 Teorie lokalizace

V regionální teorii představuje lokalizační teorie nejstarší rozvojovou skupinu a přímo souvisí s teoretickým základem samotné prostorové (regionální) ekonomiky, socioekonomické geografie. V nejobecnějším smyslu je jejich obsahem najít rozhodný smysl v místě (lokalizaci) dané ekonomiky, zejména výrobních a podnikatelských subjektů. Jejich původ lze vysledovat až na začátek 20. století, kdy byla zemědělská a průmyslová produkce v ekonomicky nejrozvinutějších regionech dále intenzivně rozvíjena, splnila objektivní omezení místních přírodních a sociálních zdrojů a rozsah spotřebitelského trhu, tedy až po vytvoření původní struktury výrobního prostoru. Celkový vývoj lokalizační teorie však lze rozdělit do několika fází a objevují se zde mezi prvními:

1. Zvláštní teorie průmyslové a zemědělské lokalizace vyhodnocující výhody lokalizace z následujících hledisek:
 - a) snížení vkladu
 - b) zvýšení výnosu
2. Teorie lokalizace pomocí multikriteriálních metod a modelování
3. Teorie lokalizace s prvky obecné teorie prostorového systému

Teorie lokalizace od začátku zahrnuje zemědělské činnosti. J. H. von Thunen (1826) navrhl první ucelenou teorii, která vyhodnotila vztah mezi využitím území a vzdáleností od centra. Zkontroloval umístění určitých plodin na základě dvou faktorů:

- a) výdajů vynaložených na dopravu
- b) aktuální nutnost potřeby jednotlivých plodin

W. Launhardt (1882) se domníval, že náklady na dopravu jsou nejdůležitější pro zajištění minimalizace nákladů během rozmístění výroby. Zakladatelem komplexní teorie lokalizace je A. Weber (1919), který zpracoval znalosti svých předchůdců a při umístování podniku hledal nejnižší výrobní náklady (nejen nejnižší přepravní náklady). Nové termíny jako faktor

lokalizace, ubikvitní suroviny, index materiálu. Doposud mnoho jeho objevů (například o faktorech lokalizace) neztratilo svoji účinnost. A. Weber jako hlavní náklady vidí:

1. náklady na dopravu,
2. náklady na pracovní sílu,
3. síla trhu

Domnívá se, že náklady na dopravu jsou nejdůležitější a transformuje následující pracovní a tržní faktory prostřednictvím vazby na již zmíněné náklady na dopravu. Weberův příspěvek je také velmi cenný pro rozlišování různých druhů dopravovaných materiálů, které se dělí na:

1. ubikvitní (všudypřítomné),
2. lokalizované.

Kvůli velkému počtu výskytů všudypřítomných materiálů ve skutečnosti neovlivní umístění podniku. Lokalizované materiály, které se objevují pouze na několika místech, musí respektovat umístění. Kromě toho Weber rozlišuje mezi takzvanými čistými a hrubými materiály. Čistý materiál vstoupí do výsledného produktu se vsí silou, takže může být zcela dodán spotřebiteli, takže to neovlivní umístění. Naopak, v případě použití hrubého materiálu bude část jeho hmotnosti ve výrobním procesu „ztracena“, čímž bude skutečně výroba lokalizována blíž ke svému zdroji. Například Engländer (1925) dále rozvinul Weberovu teorii, zdůraznil poptávku a faktor prodeje. Predohl (1925) začleňuje obecný princip substituce výrobních faktorů do teorie lokalizace.

T. Palander (1935) je jedním ze zástupců, kteří směřují k maximalizaci zisku. Vzhledem k procesu prostorové koncentrace a konkurence poprvé použil časovou analýzu. Na druhé straně se Hoover (1948) snažil získat vyšší zisky (tzv. Implantační úspory) při lokalizaci „napojení“ továrny na základní výrobní činnosti v dané oblasti.

V poválečném období, W. Isard (1956, 1960) představil mnoho nových objevů v teorii lokalizace. Ačkoli jeho práce je založena na principech jeho kolegů, je zjevně komplexní a univerzální. Souvisí to s možností použití nových abstraktních matematických a ekonomických schémat a modelů zejména díky počítačové technologii.

W. Isard přijal substituční princip jako všeobecný princip a jako kategorii prostoru použil „dopravní vstup“, který představuje pohyb jednotky hmotnosti na jednotku měřenou ve vzdálenosti. Z hlediska podniku považuje Isard dopravní vstupy jako rovnocenné všem ostatním nákladům. Všechny náklady tedy používá jako kritérium maximalizace zisku.

W. Isard rozlišuje úspory na následující:

1. Vnitřní úspory díky zvýšené produkci,
2. úspory plynoucí z lokalizace, používané všemi jednotkami v dané oblasti (infrastruktura, komunikace atd.)
3. Úspory způsobené urbanizací jsou způsobeny úsporami způsobenými zeměpisnou polohou a koncentrací obyvatelstva. Tato koncentrace umožňuje získat

kvalifikovanější práci, spolupráci, specializaci a další možnosti. Úspory, které přináší lokalizace a urbanizace, představují externí úspory.

W. Isard shrnuje všechny cenné objevy teorie lokalizace a regionální teorie a vpravuje je do regionální vědy. Přestože se podíl nákladů na dopravu na celkové hodnotě konečného produktu v průběhu 20. století výrazně snížil (dopad modernizace dopravních sítí, miniaturizace produktů, hromadná výroba atd.), I dnes se s těmito teoretickými problémy často setkáváme. V nově vznikajících oborových lokalizačních teoriích však existuje tendence komplexněji porozumět lokalizační teorii lidských socioekonomických aktivit.

3.2.2 Teorie prostorové rovnováhy

Je téměř nemožné vytvořit ekonomicky vyváženou prostorovou strukturu představovanou ideálním regionálním systémem. Bylo poukázáno na to, že mnoho faktorů bude systematicky vést k rozdílům: defekty v cenovém mechanismu, stále složitější konkurenční podmínky, nedostatečná mobilita pracovních sil a kapitálu a nedostatečná informovanost podnikatelů o výrobních a implementačních podmínkách v různých regionech.

Bylo zdůrazněno, že volný trh obvykle nevede k narovnání regionálních rozdílů, ale naopak je ještě více prohloubí. Silné tržní síly soustředí ekonomické aktivity ve vybraných oblastech a rozvoj aglomerace a ostatní přínosy, které z toho plynou, dále přitahují nové činnosti (efekt koncentrace). Zjevné výhody zaostalých oblastí (velké množství volné pracovní síly, surovin a energie) nemohou překročit výhody plynoucí z rozvinuté centralizované výroby.

Rozvoj meziregionálního obchodu se stává popudem k prohloubení hospodářské a ekonomické závislosti zaostávajících regionů na rozvinutých regionech. Tento fakt pomáhá vyjasňovat zákony rozvoje vyspělých tržních ekonomik, což ukazuje, že i s neoptimálnější teorií, bez zásahu státu není možné v daném systému distribuce produktivity provádět zásadní změny. Upozornil na princip kruhové kauzality v prostorové nerovnosti, podle které každá výhoda ekonomické zóny způsobí řadu důsledků, a na jejím základě se bude rozvíjet hlavní výhoda, naopak nepříznivý předpoklad zpomalí rozvoj oblasti.

3.3 Koncepční metody k vysvětlení regionálního rozvoje a regionální socioekonomické úrovně

3.3.1 Teorie exportní základny

Teorie tvrdí, že vývoz je hybnou silou regionálního růstu a lze jej měřit podle velikosti a struktury exportního průmyslu a jeho podílu na celkové regionální hospodářské struktuře. V tomto případě je vývozním sektorem odvětví, jehož produkty se prodávají mimo tento region. Vztah mezi dynamikou růstu a dynamikou vývozu lze jasně prokázat v ekonomickém rozvoji vyspělých zemí. Země prostřednictvím exportu vytvářejí předpoklady pro svůj vlastní růst, ale zároveň vyvolávají psychologii důvěry, díky níž dovozci inklinují přijímat nové objednávky a trvanlivější a složitější mezinárodní vztahy.

3.3.2 Teorie sektorové základny

Teorie je založena na změnách ve složení ekonomické činnosti v primárním, sekundárním a terciárním nebo terciárním průmyslu. Získává se empirickým pozorováním vztahu mezi regionálními úrovněmi příjmů a zástupci různých odvětví regionální ekonomiky. V prvním období byl region charakterizován založením - růstem primárního průmyslu, následovaným rozvojem zpracovatelského průmyslu. Spolu s procesem pracovní migrace se nejen zvýšila produkce, ale zvýšila se také produktivita práce. Změny v regionální ekonomice souvisí s měnícím se procesem distribuce práce a kapitálu, které tyto faktory výroby přelévají z jednoho sektoru do druhého. Podle zmíněné teorie je míra zaměstnanosti v terciárním, kvartérním až kvintérním odvětví ukazatelem rozvoje regionu.

3.3.3 Teorie regionálního multiplikátoru

Koncept je založen na objevu, že změny v určité proměnné způsobí opakované reakce v ekonomice, které závisí na dané proměnné. Tyto následné reakce se několikrát opakují, ale účinek je nižší než účinek způsobený prvním cyklem reakce, dokud úplně nezmizí. Regionální multiplikátor proto pomáhá odhadnout celkové změny v regionální ekonomice způsobené určitým impulsem. Tento impuls bývá obvykle nárůst zaměstnanosti v oblasti, což zvýší příjem těchto lidí, což zvýší jejich výdaje, které se opět stanou příjmy ostatních, a tito lidé budou znovu utrácet svůj příjem, a tyto výdaje se stanou příjmem více dalších lidí. Tento proces se opakuje několikrát. Úkolem regionálního multiplikátoru je tedy pomoci určit konečný efekt původního impulzu tím, že nám sdělí, kolikrát bude původní impuls opakován. Původní impuls neprochází multiplikačními koly bezztrátově. V každém dalším kole jsou úniky. Regionální multiplikátor pracuje se třemi významnými úniky regionálních příjmů: úspory, daně a dovoz. Je také možné vzít v úvahu dopad zpětné vazby, což znamená dopad výdajů na dovozy na ekonomiku regionu. Regionální multiplikátor se používá hlavně k odhadu dopadu některých plánů rozvoje prováděných hlavně v zaostávajících regionech.

3.3.4 Teorie kumulativních změn

Teorie kumulativních změn je založena na skutečnosti, že společnosti, které chtějí využívat interní a externí úspory (úspory z aglomerace) se shromažďují blízko sebe, což vede k prostorové koncentraci ekonomických subjektů v tzv. Jádrové regiony. Tato skutečnost se používá k testování, zda a jak se hospodářský rozvoj rozšířil z jádra do periferních oblastí. Je možné rozlišovat pozitivní a negativní dopady ekonomického růstu v hlavní oblasti na ekonomický rozvoj okolních oblastí. Zásadní jsou dva negativní dopady: migrace pracovní síly a financí z oblastí, které zaostávají za jádrovými regiony. Přistěhovalci jsou selektivní (mladší věková skupina s vysokoškolským vzděláním), a proto je tento trend velmi nepříznivý, pokud jde o rozvojový potenciál v periferních oblastech, což se dále zhoršuje sníženou poptávkou po zboží a službách místně poskytovaných. Mezi pozitivní dopady jádrových regionů patří rostoucí poptávka po surovinách a zemědělských produktech v ostatních regionech a rostoucí poptávka po práci v úzce propojených regionech. V případě hospodářského přetížení v oblasti jádra, tj. Díky vysoké prostorové koncentraci, může společnost investovat mimo původní jádro oblasti v periferním regionu. Z krátkodobého hlediska převažuje obvykle negativní dopad. Pozitivní dopad ekonomického vývoje v jádrové oblasti na ekonomiku okolních oblastí se z dlouhodobého hlediska jeví jako velmi pomalý, zda je pozitivní dopad větší, než negativní dopad úzce souvisí s celkovou ekonomickou úrovní. Pozitivní účinky jsou obecně převládající na vysoké úrovni národního hospodářství

a země může tyto pozitivní účinky generovat, například zavedením technologické infrastruktury v okolí se společnosti vyzývají, aby expandovaly do lokalit periferních regionů (aktivní regionální politika).

3.3.5 Teorie ekonomické základny regionu

Teorie je založena na dvou předpokladech. První je založen na možnosti rozdělit veškeré hospodářské činnosti prováděné v oblasti do dvou kategorií:

- a. skupina základních činností
- b. skupina nezákladních činností

Druhým předpokladem je, že poměr mezi základními činnostmi a nezákladními činnostmi zůstává v krátkodobém časovém horizontu v rovnováze. To znamená, že se zvyšováním produkce základních činností se bude odpovídajícím způsobem zvyšovat i poptávka po nezákladních činnostech, tj. poptávka po místně poskytovaných službách a místně vyráběných komoditách. Tímto způsobem je zachován původní vztah mezi základními činnostmi a nezákladními činnostmi. Podobná situace nastane redukcí základních činností a následně klesne i poptávka po nezávislých činnostech. Teorie tvrdí, že nárůst rozsahu základních činností v regionu souvisí s nárůstem příjmů v regionu, což vede ke zvýšení poptávky po zboží a službách. Toto zvýšení poptávky proto znamená zvýšení poptávky po produkci v odvětví mimo základní úroveň, tj. jejich zvýšení. V případě snížené poptávky po výstupu základních činností má popsané spojení obdobný efekt.

Hospodářská situace regionu v zásadě závisí na stavu základního průmyslu. Vztah mezi základními a nezákladními činnostmi v regionu může být formalizován tzv. Multiplikátorem ekonomické základny. Pro tento multiplikátor se ve většině případů používá počet zaměstnanců v základních a nezákladních činnostech. Výrazně to zjednodušuje způsob vysvětlení regionálních ekonomických změn, proto je při navrhování praktických návrhů založených na této metodě třeba postupovat opatrně. Problémem je také rozdělení činností, protože obvykle jedna společnost poskytuje základní a nezákladní činnosti v oblasti regionu. Podobně i druhý předpoklad teorie, tj. určitý univerzální předpoklad vztahu mezi základními činnostmi a nezákladními činnostmi, je značně nereálný. Mezi další nevyřešené problémy v teorii patří dojíždění a zohlednění dovozu do regionu, kdy oba snižují multiplikační efekt (část příjmu se používá pro místní spotřebu; dovážené zboží může uspokojit zvýšenou poptávku bez potřeby). Rozhodující výhodou této teorie je, že takzvané základní činnosti hrají rozhodující roli v ekonomice regionu nebo zvyšují výrobní poptávku po surovinách, polotovarech, průmyslovém zboží a službách, ale musí mít flexibilní reakci.

3.4 Koncepce urbanizace a aglomerace související s regionálním růstem

Urbanizační proces ve vyspělých zemích, kdy je velká část populace soustředěna v městských sídlech, je jedním z nejdůležitějších projevů vývoje v těchto zemích. Město se postupně stalo centrem hospodářského růstu. Ekonomická základna města se skládá z průmyslu, protože urbanizace a industrializace jsou dva aspekty stejného procesu. Vztah mezi urbanizací a industrializací je obvykle vysvětlen atraktivitou města, protože město poskytuje nejen pracovní místa, ale také nabízí výzkumy univerzity, finance, management, reklamu a další služby, rozvinuté dopravní systémy a hlavně městský životní styl. Růst urbanizace lze také vysvětlit jako výsledek centralizačního procesu v ekonomice, včetně

následné tvorby aglomerací a sloučení měst do velkých městských oblastí. Proces urbanizace by neměl být chápán pouze jako kvantitativní proces, ale také jako kvalitativní proces, který vede k zefektivnění práce a úsporám společností, lokalit a celých regionů. I když současné hodnocení urbanizačního procesu není příliš příznivé (například snížení kvality života), nelze popřít, že urbanizační proces hraje rozhodující roli při utváření prostorové struktury.

Výhody aglomeračního procesu souvisí s jejich výhodami v produkci a populačním růstu, rozvoji infrastruktury a výhodách, které z toho plynou. Aglomerace je proto nástrojem pro integraci prostorových dynamických procesů, které kombinují centralizovaný proces s hospodářským růstem.

Výhoda měst je způsobena dvěma typy faktorů: první typ souvisí s výhodami způsobenými rozlohou měst a druhý typ je způsoben rychlostí a flexibilitou meziměstské dopravy a spojení. Obecně se věří, že díky vnějším úsporám může aglomerace zlepšit ziskovost ekonomiky.

3.4.1 Teorie difuze inovace a regionální rozvoj

V oblasti regionální vědy byla poprvé aplikována teorie difuze inovace. Bylo tím myšleno zavádění nových prvků (inovací) a vysvětlení toho, zda jsou v celém systému nebo jen v jeho části. Proces zavádění nových prvků začíná od inovačního centra, proniká do této oblasti a poté se šíří do dalších oblastí po obvodu a může se dokonce vrátit do inovačního centra. Proces šíření inovací je obvykle ovlivněn následujícími faktory:

- c. Existují velká města, která tvoří jádro regionu, na jedné straně absorbují a dále rozšiřují inovace,
- d. kvalitativní změny pracovních zdrojů, které mohou přijímat a šířit nové znalosti,
- e. struktura průmyslové výroby, velikost společností a struktura trhu.

Mezi překážky šíření inovací patří: nedostatek finančních prostředků, nedostatečné systémy řízení, nízká kvalifikace pracovníků a nedostatek určitých regionálních zdrojů (např. půda, voda). Teorie difuzní inovace je strukturální koncept regionálního rozvoje, který zaznamenává propojení mezi urbanizací a konceptem regionálního rozvoje.

3.4.2 Teorie polarizovaného rozvoje

Francouzští regionalisté zavedli koncept regionální polarizace do regionální teorie. V podstatě jde o aplikaci dominantní ekonomické teorie v prostorové struktuře, která ilustruje nerovnováhu úrovně rozvoje země a regionu.

Zakladatelé teorie se domnívali, že každá země se skládá z prosperujících míst (ostrovy ekonomického růstu) a prázdných stagnačních ekonomických prostorů. Kdy z prosperujících center plyne kapitál a komodity do okolního prostředí. Celou zemi si proto lze představit jako skupinu ekonomicky aktivních jednotek, kde každá jednotka naváže v roli zákazníka nebo dodavatele ekonomický vztah s ostatními jednotkami. Každé rozhodnutí jednotky (týkající se objemu, struktury, technologie, použitých surovin) je v teorii polarizace zastoupeno jako síla vyzařující do okolí. Vytvoří silové pole kolem jednotky. Středem silového pole je jednotkový ekonomický pól. Funkci pólu mohou provádět následující jednotky:

- f. Jejich výrobní rozsah přesahuje produkci jiných sousedních společností,
- g. mají lepší vyjednávací dovednosti, schopnost vyvíjet tlak na okolní prostředí,
- h. vzhledem k povaze jejich činnosti jsou předurčeny k tomu, aby hrály vedoucí roli v ekonomice regionu.

Přechod společnosti na pólu růstu závisí mimo jiné na tom, zda existuje prostředí, které dokáže přijmout impuls od pólu růstu. Přítomnost vazeb silového pole může způsobit indukované efekty. K těmto účinkům dochází jak po proudu (například změny v metalurgii ovlivňují strojírenství, spotřební průmysl a konečnou spotřebu), tak proti proudu (změny ve struktuře spotřeby se odrážejí ve výrobním procesu). Atraktivita magnetického pólu závisí hlavně na schopnosti poskytnout externí úspory společností sídlícím v jeho silovém poli. Rozsah pólů se tedy liší podle jejich hierarchie:

- a. centrální město reprezentované malými a klasickými středními městy zabezpečující hlavně rozvoj terciárního průmyslu,
- b. růstový pól - průmyslové město s mnoha ekonomickými strukturami, jehož růst je vytvářen vnějšími vlivy,
- c. rozvojový pól - rozsáhlé městské aglomerace s různými ekonomickými strukturami a schopností reprezentovat průmyslová odvětví mohou vést k růstu okolního prostředí,
- d. Póly integrace - představují hlavní zóny růstu, zabírají více městských systémů a spouštějí vývoj prostorové struktury země (Úvod do regionálních věd a veřejné správy 2008).

3.5 Postavení a význam cestovního ruchu

Cestovní ruch je nedílnou součástí národního hospodářství. Existuje několik způsobů, jak posoudit význam cestovního ruchu v ekonomice. Je nepopiratelné, že cestovní ruch je pro ekonomiku důležitý, ale jako heterogenní jev je obtížné definovat a porozumět a rozšířit se do mnoha jiných ekonomických neekonomických oblastí, takže je často politicky a ekonomicky podceňován (Palatková 2014).

Cestovní ruch vytváří tři různé ekonomické účinky:

- a. přímé účinky,
- b. nepřímé účinky,
- c. vyvolané účinky.

Tyto metody jsou založeny na tradičním statistickém sledování. Přímý efekt je realizován přímo v odvětvích souvisejících s cestovním ruchem. Na druhé straně je nepřímým efektem tzv. indukovaný (multiplikovaný) efekt, který je realizován hlavně v dodavatelském průmyslu. Indukovaný efekt představuje další realizaci příjmů z cestovního ruchu ze soukromého a veřejného sektoru a domácností. Výdaje se zvýšily v důsledku zvýšení příjmů ze zahraničního cestovního ruchu (Palatková 2014).

Účelem a cílem regionálního rozvoje je podporovat růst regionu v širokém spektru - tj. Nejen podporovat ekonomický rozvoj, ale také sociální, vzdělávací, dopravní rozvoj atd., Protože jednotlivé složky jsou vzájemně propojeny.

Dopad HDP na odvětví cestovního ruchu je zřejmý a závislost počtu turistů a hospodářského růstu byla stanovena empiricky. Pokud ekonomika poroste rychlostí více než 2 %, počet lidí, kteří přijíždějí, tento podíl překročí. Pokud je ekonomický růst menší než 2 %, počet příchozích se sníží. Cestovní ruch má však také negativní dopad na HDP. Přímý dopad cestovního ruchu na celosvětový HDP se odhaduje na 3,1 % a celkový dopad na 9,4 % (Palatková 2014).

Cestovní ruch je také velmi důležitý pro zaměstnanost, má přímé a nepřímé účinky. Přímým dopadem jsou pracovní příležitosti vytvořené přímo v odvětví cestovního ruchu. Nepřímé účinky zahrnují také oblasti v blízkosti cestovního ruchu. V České republice je přímý dopad na zaměstnanost 5,4 % a nepřímý dopad 8,8 %, celkový dopad cestovního ruchu v ČR na zaměstnanost je asi 11 % (Palatková 2014).

Osobní hodnocení dopadu a významu cestovního ruchu zahrnuje názory jednotlivých účastníků cestování, kteří mají své vlastní potřeby a uspokojují své potřeby účastí a službami v cestovním ruchu (tj. Spotřebou komodit). Jedná se tedy o analýzu chování spotřebitelů. Chování spotřebitele ovlivňuje motivace a celkový vjem.

V současné době turismus spoluutváří životní styl a plní významné funkce:

- kulturní funkce,
- rekreační funkce,
- rozvojová funkce,
- zdravotní funkce,
- preventivně – léčebná funkce,
- vědecko-informační funkce.

Důvody turistické cesty mohou být primární (motivace-touha cestovat) a sekundární (chování-kontrola chování, proč si vybere daný cíl, termín atd.) (Palatková 2014).

Cestovní ruch má pozitivní a negativní dopad na sociální a kulturní prostředí. Příkladem je podpora tradic a naproti tomu umělé konzumní tradice. Zlepšení kvality života obyvatel a přelidnění, kolaps provozu nebo zvýšená kriminalita (Palatková 2014).

Turistika je druh tovarů na zážitky. Dodavatelé, kteří dokáží nabídnout svoje unikátní zkušenosti, zvyšují hodnotu svých služeb a tudíž jejich prodejnost. Navýšit hodnotu zážitku z navštíveného místa je možné vytvořením balíčku služeb, aby zajistily příjemnou atmosféru. Na rozdíl od mezinárodního cestovního ruchu se svými standardizovanými produkty nemají malé a střední podniky jinou možnost, než vytvořit nezapomenutelné zážitky pro každého jednotlivého návštěvníka (Keller 2004).

3.5.1 Cestovní ruch na venkově

Cestovní ruch na venkově se nazývá venkovský (rurální) cestovní ruch a vyskytuje se tedy ve venkovském prostoru. Venkovský cestovní ruch zahrnuje agroturistiku. Jedná se o rekreační nebo turistické ubytování v přírodě, rodinnou farmu, jejím účelem je porozumět životnímu stylu, kontaktu s přírodou, přímo se podílet na zemědělské práci, porozumět původní technologii výroby potravin, chovu domácích zvířat, aktivní odpočinek, turistika, cyklistika (Pásková & Zelenka 2002).

Velmi mladým odvětvím venkovského cestovního ruchu je ekoturistika. Podstatou tohoto cestovního ruchu je stále častější snaha poznat krásy chráněné přírody, kulturních památek a událostí v takové míře, aby je příliš nezatěžovali a nenarušovali. Zároveň si tyto okamžiky zachovat ve formě fotografií nebo jen zážitků z pozorování živočichů nebo rostlin v jejich přirozeném prostředí (Pásková & Zelenka 2002).

Ekoagroturistika je forma venkovského cestovního ruchu, kde účastníci získávají motivaci pobytem na rodinných farmách. Mezi aktivity návštěvníka patří stravování alternativně pěstovaných a zpracovaných potravin pěstovaných na farmě, práce na farmě, jízda na koních a užší kontakt mezi návštěvníkem a přírodou (Pásková & Zelenka 2002).

V současné době je venkovský cestovní ruch a vinařská turistika často spojována s cykloturistikou, zejména na jižní Moravě (Ryglová 2007). Na jižní Moravě se cyklistika rozvíjí a formuje hlavně vedle vinařské turistiky. Kombinace těchto dvou forem cestovního ruchu se postupně stala velmi oblíbeným a atraktivním způsobem trávení volného času. Vytvoření rozsáhlé sítě vinařských cest je tedy jen plynulým pokračováním vývoje tohoto nového jevu. Jižní Moravou vedou nejen místní nebo regionální trasy, ale také různé tematické a vyhlídkové trasy, dálkové i mezinárodní trasy (Flamik 2012).

V současnosti je hledán specifický životní styl a prezentace aktivit vycházejících z této alternativy (biofarmy, soukromá produkce biopotravin atd.) Na venkově vzniká tento styl turistiky jako východisko pro městský styl života, kde se snižuje úroveň mezilidské interakce, komunikace či vztahů. Na druhou stranu však město poskytuje větší anonymitu. Ekologie a agroturistika procházely přirozeným vývojem v devadesátých letech, kdy se společnost navracela k tradičnímu životnímu stylu. Proto se tyto nové styly rurální turistiky začaly prosazovat v povědomí veřejnosti a stále mají své věrné následovníky (Flamik 2012).

Vinařská turistika je jednou z forem venkovské turistiky. Poptávka po vinařské turistice v sobě zahrnuje motivaci, vnímání, předchozí zkušenosti a očekávání vinařského turisty. Existuje celá řada motivací, které ovlivňují vinařskou turistiku. Jen málokdo bude mít chuť koupit si víno jako jediný důvod pro návštěvu vinařství. Mnozí se budou chtít dozvědět více o víně, aby si zlepšili dosavadní znalosti o víně nebo výrobě vína - to lze označit za vzdělávací motivaci. Pro ostatní může být hlavní motivací prožít sociální aspekty vinařské turistiky. Důležitou motivací mohou být i zdravotní aspekty konzumace vína se mohou často jevit jako významný faktor ve spotřebě vína a případně i vinařské turistice. Motivace cestovního ruchu nebudou pro jednotlivce po celý život stejné. Mohou se měnit podle prožitých životních zkušeností a životních etap. Kromě toho mohou být kvůli propagačním kampaním změněny, protože mohou vyvolat změnu vnímání potenciálních destinací a zajímavostí, jako je například propagace konkrétního vinice (Hall et al. 2003).

Vinařská turistika je příkladem těchto nových trendů nabízejících jak stravovací zážitky, luxusní turistiku, tak pochopení venkovských oblastí, které se staly exotickými pro stále více

městského obyvatelstva. Fyzické chápání krajiny a samotné země se mísí s konceptem místně pěstovaných produktů a sledovatelností výroby potravin. Zájmy a koncepty se protínají ve stejném prostoru: révy; někdy úspěšně a naznačující touhu využívat zemědělskou půdu pro účely trávení volného času a cestovního ruchu, někdy čelí obtížím vyrovnat se s obtížemi investic do sklepů nebo se stávající sociální a kulturní propastí mezi městskými turisty a zemědělským světem. Vinařská turistika má mnoho tváří, od ubytování se snídaní až po luxusní hotelové lázně nebo světově proslulý sklep, který prodává svá vína za více než stonásobek za láhev oproti soukromému vinaři, který vyrábí a distribuuje svá vína lokálně za místní cenu. Je jisté, že tyto typy podnikatelů mají odlišné chápání prostor, práci na vinici, jinou investiční kapacitu a větší či menší uvedený zájem pracovat jako síť. Tyto rozdíly vedou k podnikatelským strategiím a mají ekologické a estetické účinky i ve vinicích, v sociálních, kulturních, turistických a zemědělských praktikách (Peris-Ortis et al. 2016).

Gastronomie dnes hraje ve vinařské turistice stále významnější roli. Je to ve skutečnosti doplněk jak k hmatatelným faktorům, jako jsou sýry, uzeniny, a dezerty, tak i k nehmotným faktorům prostřednictvím verbální komunikace kolem jídla a pití, která doprovází rekreační projekty a turistické zážitky, často v neznámém prostředí. Ještě důležitější je, že jídlo je často lákavým a atraktivním prvkem, který pomáhá vinařské turistice. Průnik vinařské turistiky a gastronomie někdy vede k přemýšlení o existenci „gurmánské turistiky“, v níž je pití a jídlo stejně ceněné z pohledu turisty, což jim umožňuje objevovat něco jiného a odlišného (Peris-Ortis et al. 2016).

Definice a vnímání vinařské turistiky mohou zdůraznit další aspekty související s různými vinařskými regiony. Rozdíly jsou výsledkem životního stylu a tradice regionu, možností producentů vína, cílových strategií a forem spotřebitelského chování. Kromě ochutnávky vína na vinici hledají návštěvníci vinařské oblasti také venkovskou kulturu a historii místního prostředí, chtějí se prolnout se životním stylem a kulturou obyvatel. V neposlední řadě je vinařská turistika součástí tzv. Gurmánské turistiky. Tyto hodnoty vedou k přirozeně měkké metodě cestovního ruchu. Toto pravidlo se však nemusí vždy platit. Vinařská turistika není vždy schopna obohatit zážitky a zajistit nové zkušenosti, naopak, vinařské akce bez nezbytných opatření se mohou postupně stát pasivním a pohodlným způsobem masového cestování. Víno rozhodně není hlavním faktorem vinařské turistiky. Je nezbytné, aby bylo pro návštěvníka vytvořeno co nejvíce aktivit, které více či méně souvisejí s vínem. Vinaři se proto snaží přiblížit vinařské regiony veřejnosti a rozvíjet tak řadu turistických atrakcí, aby přilákali turisty do vinných sklepů a vinařství (Hall et al. 2003).

3.6 Vinohradnictví a vinařství ve vztahu k regionálnímu rozvoji

K tomu abychom porozuměli vztahu vinohradnictví a vinařství, k regionálnímu rozvoji je nutné si definovat základní vinařské pojmy a to: vinohradnictví, vinařství, vinice a vinohrad, réva vinná, odrůdy révy vinné, viniční trať, vinařská obec, vinařská oblast, vinařská podoblast, vinohradník a vinař.

3.6.1 Vinohradnictví

Vinařství je vědecké odvětví, které zahrnuje vinařské činnosti, jako je výsadba a pěstování vinné révy za účelem produkce hroznů, sklizeň hroznů nebo produkce vinných roubů a sazenic. Pěstitelé vinné révy jsou zodpovědní za zdravotní stav vinice. Povinnosti vinaře zahrnují hnojení vinic, zavlažování, monitorování a odstraňování nebo omezování

škůdců, sledování růstu rostlin, rozhodování o tom, kdy sklízet hrozny nebo prořezávání vinic v zimě. Věda, popisující vinohradnictví se nazývá enologie (Ackermann 2002).

3.6.2 Vinařství

Obecně řečeno, koncept zahrnuje vinařství a správu sklepů. V úzkém smyslu zahrnuje pouze zpracování hroznů na víno a metodami ošetření (Ackermann 2002). Vinařství proto zahrnuje činnosti, jako je sklizeň hroznů, zpracování hroznů a chemické ošetření, plnění do lahví a konečná distribuce. Technicky navazuje na vinohradnictví.

3.6.3 Vinice a vinohrad

Pozemek souvisle osázený vinnou révou v určitém sponu. Vinice je termín pro výsadbu na rovinách nebo mírných svazích. Vinice jsou nedílnou součástí celé krajiny a jejich celkový vzhled přitahuje nejen odborníky na víno, ale také milovníky vína. Dalším důležitým aspektem vinice je její schopnost produkovat kyslík, který je vyšší než například u jehličnanů (Ackermann 2002).

3.6.4 Vinařská obec

Vinařské obce jsou definovány zákonem č. 115/1995 Sb. Jsou tvořeny katastrálními územími obcí (zákon č. 367/1990 Sb., o obcích), ve kterých jsou stanoveny viniční tratě. Vinařská obec je součástí různých vinařských oblastí. Jakostní vína a vína s přívlastkem musí být označena názvem vinařské obce, která produkuje hrozny pro jejich výrobu (Ackermann 2002).

3.6.5 Vinohradník

Toto je původní název předního viničního pracovníka, který byl obeznámen s veškerou prací na vinici a řídil práce na vinici od jara do podzimu. O svatém Martinu byl najat majitelem vinice na jeden rok a vyplácen na dohodnutém ročním platu. Ve vinicích města byli pro každou viniční horu jmenováni staří vinaři, který dohlíželi na práci mladých vinařů na vinici. Termín „vinař“ dnes dal všem pracovníkům v oboru neurčitý název, ale většina je zaměřena na majitele vinic a výrobce vína (Ackermann 2002).

3.6.6 Vinařský terroir

Faktory, které ovlivňují a spoluvytvářejí specifické vlastnosti vína. K těmto faktorům patří zeměpisná poloha, půdní podmínky, vlivy geologických podzemních půd, dopad klimatu a mikroklimatu, výběr půdy a metody hospodaření na ní. Tento koncept pěstování hroznů vznikl v Portugalsku v 18. století, ale až do 20. století nebyl rozšířen (Linhart et al. 2007).

3.7 Historie vinařství a vinohradnictví

Již před 80 000 lety sbírali pravěcí lidé hrozny, ale tehdy existoval zvláštní druh lesní révy, která rašila z vrcholových pupenců jako liána. Začátek vinařství (tj. Vinařství a vinařství) však lze vysledovat zpět do Arménie a Gruzie asi před 10 000 lety. Název vinné révy může také pocházet z gruzínského slova „gvino“, což je základní charakteristika terminologie vína ve všech indoevropských jazycích. Počínaje Arménií a Gruzii se výroba

vína rozšířila do všech částí světa. Na východ do Malé Asie, Číny a Indie, na západ do Gruzie do Řecka a Itálie.

Kromě toho se vinná réva rozšířila do Egypta, Sýrie a Babylonie. Egyptský faraón věřil, že víno je dar od Osirise, boha kvetoucích vinic. Réva roste na obou stranách Nilu. Rozkvět byl zaznamenán v roce 2700 před naším letopočtem, kdy faraon Tutanchamon zlepšil výrobu a dodávku vína. O egyptském vinařství a zralosti vinařství bylo nalezeno mnoho dokumentů. Našly se dokonce amfory z pálené hlíny, které na sobě nesou označení ročníku vína, kvalitu, původ a dokonce i hlavního vinohradníka.

Ve starověkém Řecku, na Krétě a Thrákii se lze již zmínit o pokročilém vinařství. Víno se stává součástí kultury a je považováno za jednu ze základních životních potřeb. Za zakladatele je považován bůh Dionýzos a je od něj odvozeno mnoho legend.

Římani, dědici řecké kultury, převzali jejich vinnou révu a vína. Bylo obvyklé pít víno zředěné vodou a také přidávat koření. Začali míchat víno, a dokonce ho i padělat. Ve víně používali sádro, křídou a drcenou hlínu - dnes se jedná o bentonit, který se používá k uchování pryskyřice a mramorová drť. Kromě toho se přidávají šterk, perly a různé vůně. Vinařská literatura z tohoto období je zachována. Zavádí nové metody pěstování a základní kroky při výrobě vína. V průběhu římského dobývání různých území se do těchto oblastí rozšířila také vinná réva. Tímto způsobem se vinice dostala do Francie, Španělska a Německa. Následně dorazila i na naše území za vlády císaře Probusa mezi lety 276 a 282. Od této doby se víno dostává do podvědomí církve. Do Českých zemí se rozšiřuje prostřednictvím římských legií, které bojovaly na našem území s kmeny Keltů a Germánů. S příchodem Slovanů se pěstování vína v Čechách zastavilo, ale stále zůstalo zachováno na Moravě. Z tohoto období je doložena pěstování vína pod Pálavskými vrchy a jejich okolím. Jak již bylo zmíněno výše, réva pravděpodobně dorazila do České republiky spolu s římskými legiemi v prvním a druhém století našeho letopočtu. Větší rozšíření vinic a produkce vína proběhlo však až při vzniku Velkomoravské říše před rokem 833.

První písemná zmínka o vinicích na Moravě pochází z roku 1101. V zakládajícím dokumentu kláštera v Třebíči, ve kterém byl dar pro prince Bořivoje a jeho manželku popsán ve formě sudu vína. V roce 1039 byl schválen první zákon proti alkoholu, který stanovil přísné tresty pro opilce a hostinské, kteří jim nalévali. Ve 13. století díky klášterům vznikly rozsáhlé vinice a vysazovaly se odrůdy z Francie a Německa. V těchto vinicích byly praktikovány místní zemědělské metody. Víno bylo důležité pro katolické bohoslužby a pro vysoce postavené muže. Pěstování a výroba vína tak byla typická pro katolickou církev a šířila se spolu s šířením křesťanství. Největšími pěstiteli té doby byli benediktini, kteří byli také největšími producenty vína ve Francii a Německu, dále pak cisterciáci.

V této době byla vytvořeny nové organizační a právní opatření, kdy se zakládaly organizace vinařů, které byly podobné městským cechům. Bylo to sdružení rovnocenných členů neboli Mrkosů, které se staralo hlavně o bezpečnost vinic a řádné provádění viničních prací. Vinařská organizace sledovala nejen přínos vinařů, ale také výhodu monarchy, kdy výnos z platy půdy a desátek z vinic byl často vyšší než výnos ze selských gruntů.

Přestože byly vinice založeny na neúrodných svazích, ceny původních velkých vinic byly vyšší než ceny zemědělské půdy. Podřízení také zakládali vinice, a proto se vinice staly spojnicí mezi lidmi různého sociálního postavení a prostředkem k řešení majetkových rozdílů. Lidé pocházející z míst, kde nebyly podmínky k založení vinice vhodné, se také zajímali

o vhodnou viniční půdu. Nejtatraktivnější byly vinice pro brněnské měšťany, kteří zaměstnávali místní vinaře, kteří na vinici řídili celoročně práce a najímali si nádeníky.

V polovině čtrnáctého století vinice rychle rostly a rakouská vína se stala konkurencí. Spolu s nárůstem plochy vinic se zvýšily také materiálové poplatky získané z desátků ve formě velkých objemů hroznů. Vyskytl se problém se zpracováním a skladováním vína v panských lisovnách, proto byly zavedeny peněžní dávky.

S příchodem Lichtenštejnů do Mikulovské oblasti v roce 1249 začíná kolonizace Mikulovské oblasti, když bylo v blízkosti Pálavy vysázeno mnoho vinic. Sklepy v Čejkovicích byly zachovány z doby templářů, kteří přišli na Moravu z Francie v roce 1232. V roce 1309 byl založeno tzv. Horenské právo, které mělo chránit vinnou révu a vinice před zloději finančními a tělesnými tresty (odříznutím rukou nebo setnutím hlavy). Horenské právo bylo založeno ve Falkensteinu u Mikulova, který se stal nejvyšším referenčním bodem ve sporech týkajících se vinic v obcích, ve kterých platilo Horenské právo z Falkensteinu. Tento viniční řád se stal vzorem pro úpravu právního vztahu ve vinařství pro mnoho obcí na jižní Moravě. V roce 1355 vydal Magistrát města Brna vyhlášku o povinné evidenci vinic měšťanů v berných knihách, aby bylo možné vybírat městské dávky. To výrazně zlepšilo organizaci a přehled o počtu producentů vína zaplacením daně z vypěstovaného množství vinných hroznů. Z iniciativy císaře Karla IV. se vinařství na české půdě dále rozvíjelo, v roce 1358 vydal Karel IV. Dekret o zřízení vinic pro Prahu a královské město. V této době položil základy pro rozdělení vinařských regionů na našem území. Vinice byly zakládány na vlastním nebo pronajatém pozemku na jižním svahu až 3 km od Prahy. Každý, kdo založil vinici, mohl být osvobozen od daně po dobu 12 let, od 13 let zaplatil pronajímateli a králi desetinu daně. Těm, kteří se pokusili krást z vinice, byly odseknuty ruce a ti, kteří v noci kradli, byli popraveni. Morava vyhlásila podobné předpisy, které připravují vinaře o desátky a usnadňují jim zakládání vinic. Od té doby je známo, že se znojenské víno vyváží do zahraničí. V roce 1370 Karel VI. během zimy (16. - 24. října) dokonce zakazuje dovoz zahraničních vín do Čech. Důvodem k založení vinic za vlády Karla IV. je snaha najmout velké množství nezaměstnaných. Lze tedy říci, že již v té době bylo vinařství významným odvětvím a zaměstnávalo mnoho lidí.

Ve 14. století oblast vinic roste, roste produkce vína, česká a zahraniční vína si navzájem konkurují. Vinice byly pěstovány ve více svažitém terénu i na úkor polí. Největší plochy osázené vinicemi byly v českých zemích za vlády císaře Rudolfa II. Od té doby se víno pěstuje v mnoha vesnicích na Moravě a v Čechách.

15. století bylo velmi důležité pro rozvoj moravského vinařství, kdy se upevnilo jeho postavení a jeho sláva získala ohlas v zahraničí. Vinice jsou založeny méně zámožnými měšťany. Vinařství je pro městské pokladny důležitým ekonomickým přínosem. V roce 1497 Vladislav II. Jagelonský vydává nařízení o povinné registraci všech vinic v Gruntovních knihách perkmistrovských. Vinice byly registrovány podle jednotlivých viničních hor, statků a klášterů, tj. podle majitelů vinic. Do poloviny 15. století se záznamy uchovávají v latině a poté v češtině. Stejně jako v Čechách jsou moravská vína také chráněna proti dovozu zahraničních vín. Mnoho vinic na Moravě založili novokřtenci, kteří také přinesli nové pracovní metody a odrůdy ze zahraničí. Panská výroba vína má obchodní charakter a zaměřuje se na export vína do Čech a Slezska.

Rozvoj obchodu s vínem donutil šlechtu lépe využívat sklepní prostor, proto začala výstavba zámeckých sklepů, která byla později přestavěna a dokončena do dnešní podoby. V 16. století. Skutečná expanze moravského vinařství, podporovaná šlechtou, městy, církví

a královskými dekrety, která je nejen chránila, ale rozvíjela také při zakládání nových vinic. Velké vinice se slučují. Vinná réva se také pěstovala na místech, která dnes nepatří k tradičním vinařským oblastem, jako jsou Prostějov, Plumlovsko, Kostelec na Hané, Dražkovice, Olomouc, Přešov, Hranice na Moravě, Šternberk nebo Hanušovice na Jesenicku.

Na Moravě bylo spravováno asi 20 000 hektarů vinic. Moravská vína tehdy konkurovala českým, rakouským a uherským vínům a byla vyvážena do zahraničí (zejména do Slezska a Polska). V roce 1515 podrobný viniční řád ilustruje organizaci viniční práce a výrobu vína. V té době Praha obhospodařovala pouze 700 hektarů vinic. Morava byla významným pěstitelem vinné révy a vyvinula také výukové metody pro pěstování a správu vinic. V roce 1591 bylo vydáno Vinitorium, základní kniha o vinařství a vinařství, která se zabývá zřizováním vinic, pěstováním vinné révy, výrobou vína a nástroji pro měření vína v sudech.

Koncem 16. století plocha vinic dosáhla svého vrcholu, v některých letech je nadprodukce příliš velká na to, aby se ujala na domácí trhu, takže výrobci hledají odbyt v zahraničí. Ziskovost klesá, stav vinic se zhoršuje a úroda každoročně klesá.

Třicetiletá válka (1618–1648) znamenala pád vinařství a postupnou změnu poměrů. Na Moravě bylo zničeno 60% vinic, které na mnoha místech nebyly obnoveny. Zejména v Brněnsku, kde skoro úplně vymizely. Morava se po této katastrofě nezotavila, pokud jde o obnovu původní výměry vinic. Výjimkou byl jen region Uherské Hradiště, ve kterém vyvázly vinice téměř bez poškození. Kvůli poklesu populace byl také nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců vinařského sektoru. Došlo k významnému stažení městské populace z vinařství, zejména v severních Čechách, kde vinařství téměř zaniklo.

Výsadba nových vinic byla podpořena různými daňovými úlevami. Vinice byla také obnovena šlechtou a vrchností. Protože poddaní často platili daně a desátky vínem, byli pánové nuceni stavět velké sklepy, ve kterých bylo možné víno dobře skladovat a dozrávat.

Za vlády Josefa II se daň z pozemků mění a byl zaveden nový zákon o vinařství, který podporuje úsilí o obnovu vinařství na Moravě. Mnoho klášterů je uzavřeno a jejich udržované vinice se prodávají nebo pronajímají. V roce 1748 bylo na Moravě obnoveno vinařství. Vinice pokrývaly plochu 16 616 ha a jejich plocha neustále rostla. Rakouští vinaři se dokonce obávali velké konkurence moravského vína a požadovali, aby Marie Terezie omezila oblast moravských vinic. Koncem 17. století se pěstitelé vinic v přírodě začínají zaměřovat na výrobu vyzrálého vína tím, že staví své vlastní sklepy a lisovny. Vytváří tak sklepní uličky jako základ pro budoucí rozvoj vysoce kvalitního vinařství na moravském venkově. V roce 1775 byla snížena povinnost pracovat, což dalo volnost pěstitelům a producentům vína na venkově, kteří mohli vinici dále rozvíjet.

V roce 1784 bylo zrušeno Horenské právo i vrchnostenská ochrana vinic v rámci Josefských reforem. Na zloděje ve vinohradu se mělo působit domluvou nebo pokutou. Horenské právo bylo nahrazeno všeobecným viničním řádem pro Moravu, tzv. Všeobecné vinohradnické nařízení. Toto nařízení rozdělilo vína do 2 kategorií a stanovilo cenu, za kterou se víno prodávalo. Vinice se mohly zakládat všude, kde k tomu byly vhodné podmínky. Do vinice pronikají vysoce kvalitní odrůdy a prodej vína nepodléhá žádným omezením.

V 18. století se moravské vinařství dále rozrostlo, v letech 1787 až 1790 byla plocha vinic 29 266 ha, což je téměř dvojnásobek současné moravské vinařské oblasti.

V 19. století produkce a ziskovost městského vinařství na Moravě klesá. Obyvatelé Brna se vinic zbavují, protože pracovní síla je drahá, zatímco se současně snižuje zájem o víno, které je nahrazeno pivem nebo levnými destiláty. Věnují více pozornosti novým formám obchodu a řemesel. Vinařství je také ohroženo moderním hospodařením s půdou (přechod od trojhonného zemědělství k alternativnímu zemědělství, což umožnilo mnohem širší výběr výnosnějších zemědělských plodin) a roste zájem o technické plodiny (cukrová řepa, picniny). Vinice však zůstala na venkově, kde byly žádoucím zdrojem dalších příjmů. Většina vinic se zachovala v regionech Mikulov a Hustopeče, kde převládají vynikající podmínky pro pěstování. České vinice se zmenšují rychleji, jejich rozloha je asi 18 000 hektarů. Zrušení roboty a kolaps aristokratické nadvlády v roce 1848 uvolnili zemědělskou pracovní sílu a umožnili postupný rozvoj průmyslu, který zaměstnával mnoho lidí ve městech. Situace se nezlepšila ani zrušením hranice mezi Rakouskem a Uherskem, kdy se levným uherským vínům špatně konkurovalo. Rýnská vína byla také velkým konkurentem. Tato fakta způsobila postupný pokles vinařství a vinohradnictví, zejména v Čechách.

Koncem 19. století se na vinici se objevují houbové choroby zavlečené do Evropy z Ameriky. Zejména padlí révokazové, roztoči způsobující kadeřavost listů a révokaz. Tato nebezpečná mšice saje na mladých kořenech révy a oni pak hnijí a umírají.

V roce 1895 vláda zřídila ve Znojmě technickou stanici pro kontrolu révokazu. Asi 60% vinic na Moravě však bylo zničeno a jejich budoucnost byla nejistá. Výskyt choroby vyvolal zásadní revoluci ve vinařství, která vyžadovala zkušené pěstitele hroznů, aby poskytli jejich odborné znalosti široké vinařské veřejnosti. Začaly vznikat vinařské školy. Vinařství se stává specializovanou zemědělskou oblastí s vysokými požadavky na odbornost a ruční práci ve vinicích. K obnově došlo vytvořením amerických matečních školek odolných vůči révokazu a jiným chorobám. Vinařská sdružení a družstva také podporovaly vydávání vinařského časopisu nebo pořádání odborných vinařských setkání (Kraus 2009).

Začátkem 20. století bylo vinohradnictví znovu popularizováno. V roce 1906 se poprvé v Hodoníně objevil časopis Vinařský obzor, což je důkazem mnohaleté tradice, protože tento časopis je dodnes publikován. V období po první světové válce získalo vinařství zcela nový rozměr. Ve dvacátých letech 20. století byly československé státní úřady požádány o výrazné zlepšení a ochranu vinařství a vinic. Byl to začátek výstavby 27 nových vinic a školek, důraz byl kladen také na ochranu vinic. Na přelomu 20. a 30. let však bylo víno obecně vzácné (Malík 2003).

Vinařství utrpělo ránu i během první světové války, kdy vinařství oslabila nejen samotná válka, ale také silné mrazy v letech 1928–1929, kdy teplota dosáhla -35 °C.

Ve 30. letech začaly vinice růst (v roce 1930 bylo 3885 ha, v roce 1935 již 5 792 ha, krátce před druhou světovou válkou přes 7000 ha), změnilo se složení odrůd a vinice začaly vyrábět vína bezkonkurenční kvality. Příznivý vývoj vinařství za první republiky byl přerušeno odtržením Sudet, kdy Česká republika ztratila 53 % a Morava ztratila 68 % úrodných vinic. Po druhé světové válce se viniční plochy začaly znovu rozšiřovat, v roce 1945 na 5566 ha, v roce 1950. Na 5632 ha (Kuttelvašer 2003).

Před druhou světovou válkou bylo zřejmé celoevropské úsilí o obnovu vinařství (celoevropské vinařské sjezdy, aj.). Obzvláště dobré výsledky měla vinařská družstva a vinařské školy (Bzenec, Znojmo, Mikulov, Valtice), dále státní výzkumné ústavy, sklepy, stanice, inspektoráty nebo révové školky. Investice do československého vinařství byly obrovské, ale veškerá snaha byla zmařena druhou světovou válkou. V letech 1945 až 1958

byla příhraniční oblast osídlena (dokonce i na jižní Moravě), ale převážná většina nových přistěhovalců neměla nic společného s vinařstvím. Vinařství z toho důvodu bylo po druhé světové válce takřka zlikvidováno.

V roce 1952 vláda vyvinula jednotný plán obnovy a záchrany vinic. Jsou vybrány vhodné odrůdy, vinaři jsou vyškoleni, rozvíjejí se vinařské a odborné školy. Byla poskytnuta materiální podpora pro zřízení vinic a připravují se přípravy na zpracování vinic. Metoda a systém vinařství se změnil ve prospěch velkých tvarů a širokých mezířadí, inspirovaných rakouským vinařem L. Moserem a prof. Ing. V. Kraus, CSc., Z Vinařského ústavu Zemědělské univerzity v Lednici na Moravě. V roce 1975 byla nejvyšší produkce hroznů zaznamenána v historii moravského vinařství (Pátek 2001).

Začíná se éra socialistické výroby vína, stavbou státních vinařských podniků a závodů. Hlavním cílem rozvoje rozsáhlé socialistické výroby bylo zajistit soběstačnost ve výrobě vína, a proto vznikly různé koncepty a vznikaly obrovské podniky. Množství zastínilo kvalitu a výjimečná regionální vína z trhu zmizela. Většina práce na vinicích byla mechanizována, byly vytvořeny velkovinice, státní statky a zemědělská družstva. Spolu s výstavbou rozsáhlých vinic bylo na Moravě zřízeno gigantické vinařství Státní statek Mikulov, který z jeho poboček postupně vytvořil moderní vinice s významnými finančními investicemi, které do roku 1990 zajišťovaly veškerou výrobu vína na Moravě. Od roku 1970 se ve zrekonstruovaných vinicích ustálily výnosy 6-7 tun na hektar a plocha vinic byla asi 25 000 ha (Doležal 2001).

V roce 1983 se urodily a sklízely velmi zralé hrozny a víno bylo vyrobeno velmi vysoké kvality. Rozloha vinic v České republice byla v té době až 16 000 ha. O dva roky později zasáhly silné mrazy. Téměř 90% vinic bylo poškozeno. Nejstarší poškozené vinice byly vykloučeny a celková plocha vinic klesla na 12 000 ha. Transformace a privatizace naší ekonomiky vedla k rozdělení nebo zhroucení některých vinařských organizací (Pátek 2001).

Označování vín podle obce, které bylo běžné, protože vinice byly zasazeny do směsi odrůd typických pro obec a přizpůsobených ekologickým podmínkám v oblasti, končí a kvalitní odrůdy vína jsou ve velkém vysazovány na obnovených vinicích. Víno přestává být zemědělským produktem a postupně se stává komoditou nebo tržním produktem. Vinařství se stává průmyslem, tzv. Vinařským průmyslem.

Vinařské závody nakupovalo hrozny a vína od malých vinařů, jednotných zemědělských družstev a státních podniků za výhodné ceny. Matoliny a lisovaný vinný kal, tzv. Vinařský odpad, byly zpracovány jako krmivo pro dobytek. Výroba tak byla zcela bez odpadu. Agronomové a sklep mistři pracovali ve vinicích, ale také se podíleli na vzdělávacích činnostech, zejména v zemědělských vinařských družstvech. Vinice uzavřely smlouvy s pěstiteli na dodávky hroznů. Poskytovali finanční půjčky, tzv. Zelené půjčky pro pěstitelé révy a zemědělské závody. V té době mohli drobní pěstitelé révy vlastnit pouze 10 arů vinic. Je třeba zmínit, že moravské vinařské závody, bývalá jednotná zemědělská družstva, bývalé státní statky, Družstevní vinné sklepy Hodonín, výzkumné vinařské stanice a vinohradnické školky hrály významnou roli v rozvoji našeho vinařského a vinohradnického průmyslu (Pátek 2001).

3.7.1 Transformace hospodářství po roce 1989

Sociálně-ekonomické změny v roce 1989 vyvolaly v naší republice řadu důležitých politických a ekonomických změn. Transformace centrálně plánované ekonomiky na tržní

system přinesla rozsáhlé změny v různých odvětvích národního hospodářství a měla obzvláště významný dopad na zemědělskou a průmyslovou výrobu. Velmi důležitým procesem je změna vlastnictví, tj. Převod z veřejného vlastnictví do soukromého vlastnictví. Otevření trhu vnějšímu světu výrazně ovlivnilo změny v zemědělském a průmyslovém odvětví. Posláním nové vlády je zajistit přechod od centrálně plánované chráněné ekonomiky k otevřené ekonomice (Toušek & Vančura 1996).

Jedním z hlavních bodů reformní agendy je rozsáhlá privatizace a vypořádání majetkových vztahů navrácením majetku. Hlavním účelem je zásadní změna role státu v ekonomice. Došlo k transformaci ze státních podniků na soukromé subjekty. Za tímto účelem byla přijata nová legislativa. Privatizace Československa se stala kombinací vrácení majetku jeho původnímu majiteli a jeho dědicům, prodejem tuzemského a zahraničního kapitálu a jeho distribucí lidem prostřednictvím investičních kupónů, což se nazývá kuponová privatizace. Tento proces probíhal ve dvou částech. První privatizoval drobné podnikání, zejména převod jednotlivých maloobchodních prodejen. Druhá, tzv. Rozsáhlá privatizace, se zaměřila na střední a velké podniky, zejména v oblasti průmyslu, zemědělství a obchodu. Výše uvedenými metodami bylo ke konci roku 1995 privatizováno nebo částečně privatizováno 1 719 průmyslových podniků (Toušek & Vančura 1996). V rámci transformace zemědělství došlo k prudkému poklesu počtu zaměstnanců v tomto sektoru, zároveň však začaly vznikat rozdíly v platech zaměstnanců v zemědělství a dalších oblastech. Privatizace jednotlivých zemědělských družstev a státních podniků přinesla nové právní formy vlastnictví půdy, zejména akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným. Počet zaměstnanců v zemědělských podnicích a v zemědělské produkci však nadále klesal (Doucha & Sokol 1999).

Z původní národní společnosti Moravských vinařských závodů po privatizaci vzniklo sedm nových společností. Některé společnosti byly převedeny ze státního vlastnictví v první vlně privatizace. Např.: Oseva Brno; Vinařské sklepy, s. p. Valtice; Víno, s. p. Mikulov; Víno, s. p. Bzenec; Vinium, s. p. Velké Pavlovice. Po éře národní společnosti se vinařské družstvo VINOPA stalo v kuponové privatizaci akciovou společností VINIUM. Vinařské sklepy, s. p. Valtice byly v roce 1992 přetransformovány privatizací do současné podoby Vinné sklepy Valtice, a. s. ("Vinné sklepy Valtice" 2020). Největší česká vinařská společnost Bohemia Sekt byla založena v roce 1992 oddělením továrny ve Starém Plzenci od českých vinařských závodů. Podobně bylo v tomto období zřízeno mnoho subjektů jako akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným. Kromě zániku společností Českých vinařských závodů a Moravských vinařských závodů a jejich dceřiných firem procházejí transformací také bývalá zemědělská družstva a střediska pro pěstování hroznů státních statků. Změny v sociálním systému však přinesly nejen změny vlastnického vztahu, ale také umožnily zahraničním společnostem postupně vstoupit na náš trh. Během tohoto období však byla zřízena nejen velká střediska pro pěstování hroznů. Tento vývoj, počátkem 90. let, také přispěl k vytvoření malých rodinných podniků, kterým byly vráceny vinice. Tyto subjekty využívaly členy své rodiny jako hlavní pracovní sílu. Během zemědělské výroby, zejména vinařství, došlo v 80. letech k velmi silnému oddělení majitele od půdy. Tato socio-ekonomická změna začala obnovovat mezilidské vztahy s půdou, na které pracují (Žufánek 1997). Proto se bývalý zaměstnanec stává více či méně vlastníkem. Koncentrace vinařství a produkce vína je výrazně snížena. Kromě toho ji nyní musí prodat každý soukromý vlastník. Vinařství se však postupně začalo přizpůsobovat novým trendům a od roku 1998 se výroba vína v České republice opět zvýšil (Sedlo 1997).

3.8 Vinařské zákony

3.8.1 Vývoj vinařských zákonů

Již od středověku panovníci považují za nezbytné revidovat zákony pěstování hroznů, výroby vína a obchodování s hrozny nebo vínem. Existuje mnoho předpisů týkajících se pěstování vinic, doby sklizně, způsobu přípravy vína a zákazu dovozu zahraničního vína. Na Moravě udělili místní panovníci horenská práva různým regionům. Horenské právo mělo ve středověku velký význam a bylo článkem mezi námi a úrovní vinařského vývoje, ale nemá žádnou souvislost s dnešními zákony. Na konci 19. století vedl prudký pokles úrovně vinařství k velmi špatné kvalitě většiny vín. Populární byly různé způsoby zpracování vína a do vína se přidávali také různé příchutě, cukr, alkohol a jiné cizí látky. V roce 1880 proto rakouská vláda schválila zákon o přípravě a prodeji vinných nápojů. Ten přesně definoval význam umělého vína. Zákon sice umožňuje výrobu umělého vína, ale neumožňuje jeho prodej pod názvem víno. V Rakousku-Uhersku byl první zákon o víně vyhlášen v roce 1907 a týkal se i našeho území. Obsahuje přesnou definici vína a způsobu, jak víno vyrábět. Podle zákona se víno považuje za nápoj vyrobený alkoholovým kvašením vinným moštem nebo šťávou z čerstvých vymačkaných hroznů. Vinným moštem byla myšlena šťáva získaná vymačkaním čerstvých hroznů. Zákon také nařizuje zákaz výroby nebo skladování pro prodej nebo prodej nápojů mimo nařízení (Kraus 2005).

Od roku 1954 byla veškerá právní úprava vinařství a vinohradnictví řešena Československou státní normou č. 567741, která platila na celém území tehdejší republiky. Tento předpis např. obsahoval základní názvosloví, rozlišoval tržní druhy vína, vymezoval jakostní požadavky, stanovil technologické postupy atd.

Od roku 1954 řeší československá národní norma č. 567741 všechny zákony a předpisy vinařství a vinohradnictví a tato norma se v té době vztahuje na celé území republiky. Nařízení například obsahuje základní pojmy, tržní druhy vína, jasné požadavky na jakost a zavedené technické postupy. Následně v roce 1964 vstoupil v platnost zákon č. 61/1964 Sb. o rozvoji rostlinné výroby, který definoval odrůdy vinné révy používané při výrobě vína (Kraus 2005).

V České republice bylo významným krokem ke zlepšení pěstování a produkce vína přijetí zákona o víně v roce 1995, po více než třiceti letech. Ve srovnání s předchozími socialistickými normami přinesl zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství mnoho změn. V mnoha případech definuje zejména práva a povinnosti pěstitelů hroznů a vinařů a pokouší se propojit právní prostředí s evropským právem v oblasti vína. Zapomněl však vyřešit mnoho problémů, na které se již vztahuje zákon o víně z roku 1907. Jeho aplikace v praxi ukazuje řadu nedostatků, které brání českým výrobcům pružně reagovat na situaci na domácích i zahraničních trzích. Tyto nedostatky byly vyřešeny například v evropském zákoně o víně. V důsledku nedokonalosti současných zákonů dostali čeští vinaři v roce 2000 změny ve formě vyhlášky č. 216/2000 Sb. Je to ještě blíže evropským normám a přesněji definuje stávající koncepcí. Kromě toho také definuje nové pojmy, které v předchozí legislativě chybí. Například zákon zrušil název révové víno a nahradil jej slovem víno. Na druhou stranu, ačkoli zákon z roku 1995 měl mnoho nedostatků, nelze popřít, že zákonem byla v podstatě zahájena výroba vín přívlaskových. To nakonec ovlivňuje i jakost vyrobeného vína. Kvalita začíná mít přednost před kvantitou. V konečném důsledku to znamená opuštění pití nekvalitních levných vín. To zvyšuje kulturu pití a zlepšuje kvalitu našeho vinařství (Kraus 2005).

3.8.2 Vinařská legislativa po vstupu do EU

Před vstupem do EU bylo české vinařství nejvíce ovlivněno tržním prostředím a přípravou celého vinařského průmyslu. Od roku 2000 do roku 2002 byly provedeny dvě změny vinařského zákona, které postupně připravovaly náš trh s vínem na evropský trh. Tyto pozměňovací návrhy však mnoho problémů nevyřešily, takže bylo zřejmé, že pro dosažení jednotnosti s evropskými normami musí být přijaty nové zákony. Ministerstvo zemědělství připravilo nový zákon č. 321/2004 Sb., O vinohradnictví a vinařství, který vstoupil v platnost dnem vstupu České republiky do EU. Byl připravován v souladu s nařízením Rady a Komise Evropského společenství a podrobněji upravuje pouze problémy týkající se naší republiky. Zároveň byly vydány vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 323/2004 Sb. a č. 324/2004 Sb. Tento zákon již sjednotil českou legislativu s legislativou EU. Představil zcela nové rozdělení České republiky do dvou vinařských oblastí, Morava a Čechy. Zákon zároveň umožňuje pouze pěstování odrůd révy schválených pro danou vinařskou oblast. Další novinkou byl registr vinic vedený Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským. Každé vinice o výměře 0,10 ha nebo více musí být zapsány do tohoto registru, pokud se zde pěstovaná vinná réva používá k výrobě vína pro další prodej. Tento registr obsahuje například seznam vinic a informace o nich, včetně údajů o pěstitelích. Údaje o hodnocených a zařazených vínech, inspekcích producentů, produktů a osob uvádějících produkty na trh a informací o výrobcích (Dostálová 2008). Zákon také stanoví maximální produkci vína na hektar na 12 tun na hektar ročně. Nová výsadba může být provedena pouze tehdy, pokud jsou získána zvláštní povolení, protože plocha stávajících vinic nesmí být rozšířena ode dne vstupu do EU. Hlavním účelem zákazu je dále rozšiřovat vinice, které produkují stolní víno nízké kvality. V České republice však existuje dohodnutá výjimka, kdy po vstupu do EU mohou být nové vinice vysazeny na více než 2% plochy. Podrobněji také stanoví právo na opětovnou výsadbu vinic, které byly vyklučeny, a rovněž definuje pojem nepovolené výsadby (Dostálová 2008). Zákon také stanovil zákaz doslazování vín přírodními nebo náhradními sladidly, konzervování vína chemickými činidly, zakazuje zvyšování objemu vína, například přidáním vody, a zakazuje jakoukoliv manipulaci s vínem, která by jakýmkoliv způsobem ovlivnila vlastnosti vína. Syntetické a aromatické látky a barviva nelze po vstupu do Evropské unie používat. Nový zákon zpřísnil podmínky pro výrobu vína. Důvodem je zejména skutečnost, že Evropská unie považuje víno za potravinu. Nově je v souladu se zákonem č. 321/2004 Sb. víno rozděleno do dvou základních kategorií podle vzoru Evropské unie, stolního vína a jakostního vína. Stolní víno patří do nejnižší kategorie vín, u kterých lze zvyšovat cukernatost. Štítek nesmí označovat odrůdu, rok nebo region, podoblast nebo viniční trať. Naopak název vinařské oblasti musí být již na etiketě jakostního vína. Aby bylo možné uvádět na trh jakostní víno, musí splňovat několik podmínek. Např. například nesmí být překročen výnos na hektar nebo hrozny, z nichž byl vyroben, dosáhly obsahu cukru nejméně 15° normalizovaného moštoměru. Podle zákona je nově zavedena další kategorie – zemské víno. Toto víno je jakousi mezistupeň mezi stolním a jakostním vínem. Etiketa může obsahovat ročník a zeměpisné označení původu hroznů. Všechny ostatní kategorie jsou klasifikovány jako jakostní vína, protože evropská pravidla nezná vyšší kategorii. Víno s označením V. O. C se také stalo novou kategorií vín. Jedná se o románskou metodu označování, která klasifikuje vína podle místa původu hroznů. Na rozdíl od tzv. Germánské metody, která zahrnuje měření obsahu cukru v hroznech během sklizně (Kraus 2005).

Kromě stovek odkazů na evropské normy je zákon doplněn řadou vyhlášek, které podrobněji upravují určitá ustanovení, a především obsahují desítky formulářů. Každý, kdo vlastní vinice o ploše 0,1 hektaru nebo více, produkuje více než 10 hektolitřů vína nebo

jednoduše prodává své produkty, musí vést záznamy a předkládat příslušné zprávy. Každý vinař nebo vinohradník je v podstatě administrativní pracovník (Kraus 2005).

3.8.3 Daňová politika

Víno podléhá nepřímým daním. Jde o spotřební daň a daň z přidané hodnoty. Výše a aplikace daní se řídí zákonem o spotřební dani č. 353/2003 Sb. Tato daň se vztahuje pouze na šumivé víno a meziprodukty. Spotřební daň u tichého vína je nulová, což je pro vinaře velkou výhodou. Otázkou však je, jak dlouho bude politika trvat. Výrobci piva a lihovin jsou v tomto ohledu velmi znevýhodněni, protože tyto výrobky podléhají spotřební dani. Doporučení pro zdanění vína se již objevila v protikrizovém balíčku vlády Národní ekonomické rady z roku 2012. To se však nesetkalo s pozitivní reakcí výrobců vína. Tvrdili, že v jiných členských státech je spotřební daň z tohoto produktu nulová. Rovněž existovaly názory, že pro malé domácí vinaře by tato daň mohla být zcela neúnosná až likvidační, což může omezit cestovní ruch v konkrétních regionech. Řešením může být stanovení sazby podle roční produkce, protože funguje například v pivovarském průmyslu. V budoucnu se tlak na zavedení tohoto zákona jistě zvýší, zejména ze strany výrobců piva a lihovin (Pelánková 2012).

3.9 Podpory v sektoru vinohradnictví a vinařství

Vinohradnictví a vinařství může čerpat podpory z různých zdrojů a oblastí ať z národních finančních zdrojů, nebo formou dotací EU. Z hlediska původu finančních podpor existuje následující dělení.

3.9.1 Podpory z prostředků ČR

3.9.1.1 Národní dotace vyplývající ze zákona o zemědělství

Tyto dotace jsou poskytovány na základě zásad, které stanovuje §1 a §2 zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Zásady jsou vydávány Ministerstvem zemědělství na příslušný kalendářní rok v návaznosti na rozpočet. Zásady pro poskytování dotací vychází jako publikace ministerstva zemědělství. Vyplácí se například dotace na zavlažování vinic, šlechtění révy vinné, testování množitelského materiálu, podporu evropské integrace nevládních organizací, podpora zpracování zemědělských produktů nebo zvýšení konkurenceschopnosti. V roce 2018 byla poskytnuta dotace cca 35,8 milionů korun ("Situční a výhledová zpráva" 2019).

3.9.1.2 Podpory z prostředků Vinařského fondu

Vinařský fond dle ustanovení § 31 odstavce 4, zákona 321/2004 Sb. „*podporuje marketing vína, prodej produktů a ochranu označování vína podle zeměpisného původu, informuje veřejnost o vinohradnictví a vinařství, podporuje uchovávání a rozvoj vinohradnictví a vinařství jako významné součásti evropského kulturního dědictví, dále podporuje rozvoj turistiky v oblasti vinohradnictví a vinařství.*“ V roce 2018 vydal prostředky cca 59,5 milionu korun ("Situční a výhledová zpráva" 2019).

3.9.1.3 Podpory poskytované PGRLF

Podpůrný a garanční fond rolnický a lesnický fond je jedním ze základních pilířů dotační politiky ministerstva zemědělství. V současnosti nabízí balíčky podpor pro zemědělské prvovýrobce, zpracovatele zemědělské produkce a podnikatele v oblasti zpracování dřeva a lesního hospodářství. Podporuje také možnost čerpání investičních úvěrů na nákup sadbového materiálu. V oblasti vinohradnictví a vinařství jsou aktuální především následující podpory:

Podpora ve formě dotace části úroků z úvěru:

- Program Zemědělec
- Program Zpracovatel
- Podpora nákupu půdy

Finanční podpora pojištění:

- Podpora pojištění – podprogram pojištění plodin

Úvěry a garance:

- Úvěry na nákup půdy
- Podpora nákupu půdy
- Sociální zemědělství
- Zajištění úvěrů
- Investiční úvěry
- Provozní úvěry ("Situční a výhledová zpráva" 2019).

3.9.2 Podpory z prostředků EU

3.9.2.1 Podpory v rámci SOT s vínem

Podpory v rámci společné organizace trhu s vínem se v roce 2018 poskytovaly především jako následující opatření:

Restrukturalizace a přeměna vinic a podopatřeními:

- Změna odrůdové skladby vinice
- Přesun vinice do svahu
- Technika zlepšující obhospodařování vinic

Investice na následující nová zařízení pro výrobu vinařských produktů:

- Dřevěný sud nebo uzavřená dřevěná nádoba na výrobu vína o objemu nejméně 600 litrů
- Speciální kvasná nádoba s aktivním potápěním matolinového klobouku pro výrobu červených vín
- Cross-flow filtr na víno
- Lis na hrozny

Za rok 2018 bylo vyplaceno dohromady cca 133 milionů korun ("Situační a výhledová zpráva" 2019).

3.9.2.2 Podpory v rámci SAPS

Cílem podpory v rámci SAPS, to je jednotné platby na plochu, je zaručit pěstitelům stejnou výši podpory nezávisle na tom, co produkují. Jednou z podmínek poskytnutí podpory je dodržení minimální výměry, která činí v součtu jeden hektar. Dotčené plochy musí být uvedeny v LPIS. Poskytnutí podpory je podmíněno řádným obhospodařováním půdy, dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a povinných požadavků na hospodaření. V roce 2018 byla platba 3388 Kč/ha ("Situační a výhledová zpráva" 2019).

3.9.3 Podpory z prostředků ČR a EU

3.9.3.1 Podpory v rámci Programu rozvoje venkova

V rámci Programu rozvoje venkova v období 2014-2020 je pěstování révy vinné podporováno agroenvironmentálně-klimatickými opatřeními (AEKO) podopatřením integrovaná produkce révy vinné (IP) a opatřením Ekologické zemědělství (EZ). Časový závazek je 5 let. Prostředky EU se na podpoře podílí ze 75 % a ČR z 25 %. Jde o takzvané kofinancování. V rámci AEKO v roce 2018 činila výše podpory cca 185,5 milionu korun. V rámci opatření EZ byla poskytnuta podpora ve výši cca 17 milionů korun ("Situační a výhledová zpráva" 2019).

3.10 Regionalizace

Vinaři si již dlouho uvědomují důležitost podmínek stanoviště pro kvalitu, charakter a vlastnosti vína. Vinice jsou dlouhodobě zobrazovány na mapě, což je důležité pro registraci zdanitelné půdy. Podle nejstarších údajů před třicetiletou válkou jsme se dověděli, že vinice používané, které byly daněné, byly definovány panstvím. Později podle krajů. Toto administrativní dělení fungovalo až do konce druhé světové války. V roce 1926 se autoři Výzkumného ústavu v Mutěnicích pokusili vytvořit první významné rozdělení československé vinařské oblasti. Československo rozdělili na vinorodou oblast Moravskoslovenskou – zaujímalu hlavně jižní Moravu, Vinorodou oblast země České – Mělnicko, Roudnicko, Praha a Karlštejnsko a na Vinorodou oblast Podkarpatské Rusi – okolí Užgorodu a Mukačeva. Ve 20. století existovala různá rozdělení vinařských oblastí. Např. v přehledu Musila z roku 1978 byla Morava rozdělena do následujících oblastí: znojemská, brněnská, mikulovská, břeclavská, velkopavlovická, hodonínská a uherskohradišťská. Vinařské oblasti v Čechách jsou pak jednotně znázorněny jako vinařská oblast česká. Později,

do roku 1995, byly rozlišovány tzv. „výrobní oblasti“, které byly dále členěny na pěstitelské rajony: znojensko-mikulovská oblast, hustopečsko-hodonínská oblast a bzenecko-strážnická oblast. Až v roce 1994 bylo členění na oblasti stanoveno zákonem (Linhart et al. 2007).

3.10.1 Regionalizace v letech 1995 - 2004

Vinařský zákon diferencuje celé naše vinohradnictví a vinařství v České republice na dva vinařské regiony, český a moravský. Český vinařský region zahrnuje šest vinařských oblastí - čáslavskou, mělnickou, mosteckou, pražskou, roudnickou a žernoseckou, které v rámci regionu tvoří malé vinařské ostrůvky. Moravský vinařský region zahrnuje deset vinařských oblastí – brněnské, bzenecké, mikulovské, mutěnické, velkopavlovické, znojenské, strážnické, kyjovské, uherskohradištské a Podluží. V těchto oblastech je zřejmý dopad zájmů velkých producentů vína a mírné přizpůsobení hranic půdním a geologickým podmínkám. Jejich respektování klimatických podmínek relativně odpovídá. Je samozřejmě rozdílné v chladnějších oblastech na severu s větším počtem srážek a v teplejších oblastech na jihu. To se blíží francouzskému výrazu „terroir“, který se používá hlavně pro vinařství. Jedná se o celkový dopad přírodních podmínek na konkrétním místě (zejména místní geologické podloží, složení půdy, vlhkost, srážky, převýšení atd.) na zde pěstované rostliny (Linhart et al. 2007).

3.10.2 Regionalizace vinařství po roce 2004

Již v roce 1995, kdy byl vytvořen nový vinařský zákon, byly zahájeny práce na novelizaci, která by byla blíže k ustanovením Evropského společenství. Novela tak byla vytvořena v roce 2000. Později v roce 2004 byl vydán nový vinařský zákon, který zřídil zcela nové územní členění a sloučil některé původní oblasti do větších celků. Hlavním důvodem je to, že Česká republika je menší než ostatní vinařské země. V současné době existují v České republice dvě vinařské oblasti, česká a moravská. Jejich význam, obsah, přírodní podmínky a vyrobená vína se od sebe zcela liší. Průměrná roční teplota na Mělnicku je 8,7 °C oproti 9,4 °C na jižní Moravě.

V české vinařské oblasti se vinice objevují spíše ostrůvkovitě v okolí toků místních řek, Vltavy, Labe, Ohře a. V moravské vinařské oblasti jsou vinice spíše kontinuálně rozmístěny po celém území. Zmíněné oblasti jsou dále rozděleny do šesti vinařských podoblastí. Každá vinařská podoblast je vymezena územím vinařských obcí, na nichž jsou vyznačeny viniční tratě nebo jejich části. Vinařská obec je vymezena katastrálním územím obce a je základní jednotkou geografického rozdělení území, ve kterém bylo schváleno pěstování vinné révy. Viniční tratě se pak rozumí pozemky, na kterých se vinice nachází (Rada 2012).

4 Zájmové území Znojemska

4.1 Socioekonomické podmínky ve znojemském regionu

Předpokladem pro strategii rozvoje regionu je dobrá znalost socioekonomických podmínek a předpokladů pro rozvoj oblasti.

4.1.1 Obyvatelstvo

Počet obyvatel Jihomoravského kraje zvýšil o 4322 osob za rok 2019. Ovšem 73,7 % přírůstku počtu obyvatel tvořilo stěhování. Rozdíl přistěhovaných a vystěhovaných byl 3184 osob. Porodnost oproti předchozímu roku klesla. Klesl i počet zemřelých, vzrostl počet sňatků a zároveň se snížil počet rozvodů. Stejný trend má i Znojemský region, kdy byl zaznamenán přirozený úbytek obyvatelstva, takže zvýšení počtu obyvatel je v důsledku stěhování. V ostatních regionech Jihomoravského kraje byl zaznamenán přirozený přírůstek a zároveň přispěla i migrace obyvatel. Proto počet obyvatel Jihomoravského kraje roste od roku 2003 ("Český statistický úřad" 2019).

4.1.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost na okrese Znojmo je stále velkým problémem, kdy v červnu 2020 evidoval úřad práce 6,1 % nezaměstnaných. Míra nezaměstnanosti je dlouhodobý problém Znojemska v rámci kraje i celé České republiky. V rámci republiky má Znojemska druhou nejvyšší míru nezaměstnanosti ("Český statistický úřad" 2019).

4.1.3 Zemědělství

Území jihomoravského kraje bylo vždy charakterizováno zemědělstvím a venkovskými oblastmi. Tuto skutečnost dokazuje 59 % zemědělské půdy z celkové plochy kraje, která je nejvyšší v České republice. Ve srovnání s podílem ostatních ploch v regionu je však plocha lesa v regionu nižší než je republikový průměr. Podíl ostatních oblastí, zastavěných ploch a vodních ploch na celkovou plochu území kraje je srovnatelné se zbytkem země. Co se týká znojemského regionu, má vůbec největší podíl orné půdy v Jihomoravském kraji ("Český statistický úřad" 2019).

4.2 Znojemská vinařská podoblast

Znojemská vinařská podoblast je jednou z nejmenších na Moravě, ale je velmi důležitá a zajímavá. S ohledem na vlastnosti vín v regionu, která mají výjimečný charakter. Znojmo je známé svou kvalitou aromatických bílých vín. Konečná vína jako produkt jsou velmi populární díky jejich kvalitě, odrůdovým vlastnostem a jedinečností. Rozličný terroir místních odrůd vín určuje výjimečná rozmanitost geologických hornin – Český masiv a Karpatská předhlubeň.

Jedinečnost hroznů je dána příznivým, teplým a suchým podnebím. Efekt ochlazování vpády studeného vzduchu z Českomoravské vrchoviny způsobuje, že hrozny zrají pomaleji, s vysokou kvalitou a aromatem. Z toho důvodu si hrozny zachovávají optimální procento

kyselin. Při rychlém zrání hrozí, že hrozny dosáhnou rychle cukernatosti pozdního sběru, ale budou aromaticky nevyzrálé s vyšším pH. Harmonizace kyselin a hodnoty pH je velice důležitá pro zrání vína v lahvích. Středem znojenské vinařské oblasti je královské město Znojmo v obklopení mnoha vinných sklepů. Na Jihozápad od Znojma se rozprostírají přes Sedlešovice, Konice a Hnanice prémiové viniční tratě, ke kterým se řadí i světově známá vinice Šobes v Národním parku Podyjí. Na severní straně Znojma se nachází Přímětice, ve kterých se nachází křížový sklep vybudovaný jezuity v roce 1740-1756. Využíval se pro uskladnění desátkového vína.

Na jižní hranici s Rakouskem se nacházejí vinice vinařské oblasti Weinviertel, od obce Dyjácovičky po Vrbovec až Jaroslavice je mnoho významných vinic.

Mnoho významných viničních lokalit se nachází také na jižní hranici s rakouskou vinařskou oblastí Weinviertel. Na této mohutné terénní vlně leží vinařské obce, jako jsou Dyjácovičky, Vrbovec, Strachotice, Slup či Jaroslavice. Středem vinařské podoblasti protéká řeka Jevišovka, kvalitní záplavová území a okolní terénní vlny zajišťují vhodné prostředí pro pěstování kvalitních a vyjímečných hroznů. Jevišovka ovlivňuje vinice v okolí Horních Dunajovic, Stošíkovic na Louce, Lechovic, Borotic, Božic, Hrušovan nad Jevišovkou či Hevlína. V severní části Znojemska se rozkládají Hostěradické, Miroslavské nebo Olbramovické vinice (Čepička et al. 2000).

4.2.1 Všeobecná charakteristika oblasti

Znojemská vinařská podoblast leží na západě k jižní části Dyjsko-svrateckého úvalu, na východě k jižní části Dolno-moravského úvalu. Mezi těmito úvalovými sníženinami se nachází Mikulovská vrchovina s bradlem Pavlovských vrchů, tvořících dominantu celého kraje. Severně od Hustopečí zasahují do zájmového území výběžky Ždánického lesa.

Tomuto základnímu geomorfologickému členění je podřízeno i dělení klimatické. Podle Quittovy klasifikace převážná část zájmového území náleží do teplé oblasti T4, pro níž je charakteristické velmi dlouhé léto, velmi teplé a velmi suché, přechodné období je velmi krátké s teplým jarem a podzimem. Zima je krátká, mírně teplá a suchá až velmi suchá s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Severozápadní část Dyjsko-svrateckého úvalu na rozhraní s Jevišovickou pahorkatinou a Bobravskou vrchovinou patří k teplé oblasti T2, lišící od T4 o něco chladnějším a kratším létem.

Z podrobnějších klimatologických studií vyplývá, že oblast náležející k Dyjsko-svrateckému úvalu je srážkově chudší než zbývající část zájmového území a tvoří nejsušší jihomoravskou oblast. To je způsobeno pravděpodobně srážkovým stínem za masívem Českomoravské vrchoviny. V celoročním úhrnu je tato oblast přibližně o 50 mm srážek chudší (Čepička et al. 2000).

4.2.2 Hydrologická charakteristika

Srážky jsou jedním ze základních meteorologických prvků rozhodujících o tvorbě výnosu. Zejména v posledních letech se projevuje jejich přechodný nedostatek, který je však způsoben spíše jejich nerovnoměrným časovým rozdělením, než nějakým výraznějším sestupným trendem. Nejsušší oblast s úhrny pod 300 mm srážek se nachází v pásu táhnoucím se od Olbramovic směrem k jihozápadu, přičemž ve střední části Drnholecké pahorkatiny mezi Dyjácovicemi a Hodonicemi se zužuje. Srážek přibývá směrem ke Kyjovské

pahorkatině a Ždánickému lesu, přičemž Šitbořice jsou oblastí s nejvyššími úhrny srážek za vegetační období pohybujícími se kolem 380 mm. Díky členitějšímu terénu v těchto geomorfologických celcích je i srážkové pole poněkud rozmanitější, což se projevuje především při letních konvektivních srážkách. Při zpracování úhrnu srážek za celé vegetační období se však neukazuje, že by oblast východně až jihovýchodně od Pavlovských vrchů ležela v nějakém srážkovém stínu, srážkový stín na Znojemsku za Českomoravskou vrchovinou je daleko patrnější (Čepička et al. 2000).

4.2.3 Teplotní charakteristika

Tato charakteristika z hlediska agroklimatologického lépe vystihuje teplotní poměry daného území než pouhý průměr teploty vzduchu, poněvadž je vázána na období, v němž probíhá z převážné míry vegetace většiny teplomilných plodin. Z tohoto hlediska je nejteplejší oblastí oblast Mikulovska, s hodnotami nad 2 900 °C, nejchladnější je oblast Šitbořic s hodnotami pod 2 600 °C. Z hlediska agroklimatického členění používaného u nás patří celé území do makrooblasti teplé, do níž zařazujeme území s hodnotami od 2.400 do 3 100 °C. Tato makrooblast má příznivé podmínky pro pěstování plodin náročnějších na teplo. Území se sumou 2 800-3000 °C přitom zařazujeme do oblasti převážně teplé, se sumou 2 600-2 800 °C do oblasti dostatečně teplé a pouze oblast kolem Šitbořic se sumou pod 2 600 °C patří do oblasti poměrně teplé (Čepička et al. 2000).

4.2.4 Geologická charakteristika

Znojemská vinařská podoblast leží na území jižní Moravy mezi městy Znojmo, Moravský Krumlov a Hrušovany nad Jevišovkou. Nachází se tedy na pomezí dvou geologických útvarů a to Českým masivem a západními Karpaty, jejichž výběžky daly na mnohých místech vzniknout kamenitým půdám vynikajícím pro pěstování bílých odrůd. Na její nejvýchodnější části se nachází Bobravská pahorkatina, okolo které jsou roztroušeny nejseverněji položené vinohrady této podoblasti. V severozápadní části, kde se nachází Český masiv, se objevují spíše staré, vyvřelé a přeměněné horniny. Naopak na jihovýchodní části, kde se nachází Karpatská sníženina, se setkáváme s usazenými horninami. I přes toto liniové rozdělení má Znojemská vinařská podoblast velmi různorodé složení půd. Proto se objevují viniční tratě, kde je zastoupeno více půdních typů. Velice příznivě se na formování krajiny podílelo i zahlubování vodních toků, což vytvářelo mnoho vhodně orientovaných údolí. Nejlépe lze tento jev pozorovat u osázeného meandru řeky Dyje a jeho nejznámější vinice Šobes (Čepička et al. 2000).

4.2.5 Odrůdová skladba Znojemska

Znojemská vinařská podoblast má velmi dobrou polohu a přírodní podmínky pro pěstování široké škály odrůd vinné révy. Avšak nejvýznamnější odrůdy pěstované na Znojemsku z bílých odrůd Veltlínské zelené, Müller Thurgau, Ryzlink rýnský a Sauvignon, z modrých odrůd jsou nejvíce pěstovány Svatovavřínecké, Frankovka, Rulandské modré (Kraus et al. 1997).

- **Veltlínské zelené (VZ)**

Původ odrůdy není znám. Někdy se pokládá za jeho domovinu údolí Valtelino v severní Itálii. Jeho rozšíření je však silně omezeno na Dolní Rakousko, Slovensko a jižní Moravu, kde se ve Znojemské podoblasti se stala hlavní pěstovanou odrůdou. Proto se často usuzuje, že vzniklo v Rakousku, kde se pěstuje již odedávna.

Růst je středně silný, vrcholky letorostů jsou bíle plstnaté, listy jsou zřetelně pětilaločné, středně velké, kruhovitého obrysu, světle zelené, na spodní straně poněkud plstnaté. Hrozen je velký, kuželovitý, křídlatý. Bobule jsou střední, kulaté až mírně protáhlé, zelené, a při dobré zralosti žlutavé s hnědavými tečkami. Slupka je tuhá, obsah řídký. Zraje pozdě.

Révi je středně silné, šedohnědavé barvy, často poseté tmavými tečkami. U některých klonů je hnědavě pruhované Veltlínské zelené potřebuje dobré polohy a dobré půdy. Nejlépe se daří na spraších, které nemají být ani příliš suché ani příliš vlhké. Na nich dává též nejvyšší výnosy a výbornou jakost vína. Lze je však pěstovat při dobrém hnojení i na půdách méně úrodných, šterkovitých, ale nikdy ne extrémně suchých. Veltlínské zelené je náchylnější na peronosporu i oidium, trpívá více i jarními mrazy. Odolnost proti zimním mrazům je dobrá. Veltlínské zelené je odrůdou, která má mnoho typů a mnohé z nich jsou velmi náchylné na sprchávání. Kromě toho je Veltlínské zelené silně prostoupeno virovou svinutkou, která silně snižuje výnosy a způsobuje též snadné sprchávání. Podle vyzrálosti ročníku a podle stanoviště dává vína vysoce jakostní, která mají na spraších medově lipovou vůni, na půdách žulových kouřově pikantní (Dohnal et al. 1975).

- **Müller Thurgau (MT)**

Odrůda byla vyšlechtěna křížením Ryzlinku rýnského se Sylvánským zeleným v Německu, semenáče byly záhy převezeny do Švýcarska, odkud se začala rozšiřovat asi v roce 1924. Šlechtitelem je Müller-Thurgau, ředitel ovocnicko-vinařské školy a výzkumného ústavu ve Wädenswilu ve Švýcarsku. Na rozšiřování odrůdy má zásluhy vedoucí tamních vinic A. Schellenberg,

Růst je střední až silný, vrcholky letorostů jsou žlutavé, běloplstnaté, s červenavým nádechem. List je pětilaločný, hluboko dělený, s lyrovitě otevřenými zářezy, je středně velký, svěže zelený, ostře zoubkovaný. Hrozen je středně velký až velký, válcovitý, často křídlatý, řídký. Bobule střední, většinou oválné, někdy kulaté, žlutozelené, s tužší slupkou a jemným, muškátovým podobným aroma. Zrání je středně rané.

Müller-Thurgau je jedna z nejplastičtějších odrůd, která se pro tuto vlastnost rychle rozšířila v severních vinařských oblastech Evropy. Není náročná na polohy (díky ranosti zrání a nízkému obsahu kyselin). Při průměrných úrodách dává dobrá vína i v horších polohách. Protože má vysoké výnosy a od 10. - 12. roku věku přestává u ní bujný růst, je nutno vybírat pro ni úrodnější půdy se stálou zásobou vody. Svou vysokou produktivitu nemůže projevit v půdách šterkovitých a suchých. Na šterkovitých nebo písčitých půdách snižuje brzy vzrůstnost a těžko se hnojením udržuje v takovém růstu, aby mohla dávat vysoké výnosy. K tomu samozřejmě přispívá i malá zásobenost vodou. Kromě toho zůstávají hrozny v suché půdě řídké, bobule malé, zaměkání se zpožďuje a cukernatost je nízká. Velmi kladně reaguje na

vysoký obsah humusu v půdě, jímž se dá upravit i nepříznivé působení horších a suchých půd. Nehodí se pro půdy vápenité, kde trpí chlorózou.

Müller-Thurgau je odrůda náročná na hnojení. Potřebuje vysoké dávky draslíku a dusíku; musí být podstatně vyšší než u ostatních odrůd. Zvláště brzy se u ní projevuje nedostatek draslíku tmavě fialovými skvrnami na listech. Dobrá výživa vyvolává zvětšení hroznů. Nevýhodou odrůdy je nižší odolnost proti zimním mrazům. Tu však do určité míry kompenzuje rychlá regenerační schopnost po zmrznutí, stejně tak jako plodnost podoček. Je náchylnější na napadení peronosporou a oidiem. Její hrozny snadno hnijí ve vlhkých podzimech a v místech, kde se udržuje vysoká vlhkost vzduchu.

Víno odrůdy Müller-Thurgau je velmi příjemné tím, že bývá vždy harmonické a že má jemné, muškátu nebo broskvím podobné aroma. Je-li však odrůda vysazena v teplejších podmínkách, pak se snadno stává, že vína jsou fádni (malý obsah kyselin, nízký obsah aromatických látek, příliš oxidativní charakter a vysoký obsah alkoholu, který působí pálivě). Proto je vyzkoušeno, že nejlepší vína z této odrůdy získáváme v oblastech okrajových nebo s větší nadmořskou výškou či v teplejších oblastech na severních svazích a na vysokém vedení. Na Moravě bývají nejvýraznější aromatické látky ve vínech odrůdy Müller-Thurgau na Znojemsku (Dohnal et al. 1975).

- **Ryzlink rýnský (RR)**

Pochází z Porýní, kde vznikl pravděpodobně jako semenáč ze samovolného zkřížení některé z dřívějších odrůd s volně rostoucí révou lesní.

Je středně bujného růstu. Pozdě raší, letorosty mají žlutozelené vrcholky s lehce bronzovým nádechem a plstnatým povrchem. Listy bývají pětilaločné i třílaločné, nestejněměrně zaříznuté, středně velké s kruhovým obvodem. Řapíkový zářez je překryt laloky. Povrch je hrubý, naspodu listu je pavučinovitě obrvení. Hrozen je malý, při dobrém opylení hustý, mírně kónicky válcovitý, někdy slabě křídlatý. Bobule jsou zelené, při dobrém vyzrávání žlutavé, s osmahlým líčkem. Na vrcholu bobule je černá tečka po blizně. Réví je světle hnědé s bělavým nádechem, tmavěji pruhované, s krátkými internodii. Vyžívá velmi dobře a brzy, je velmi tvrdé. Hrozny pozdě zrají. Proto se hodí k výsadbám jen do nejlepších viničních tratí na jižní svahy, a hlavně tam, kde má při vyžívání vysokou vzdušnou vlhkost (podzimní mlhy). Nejvhodnější stanoviště jsou v údolích vodních toků a kolem vodních ploch. Ryzlink rýnský není náročný na půdní podmínky, ale nejjakostnější vína dává na prahorních zvětralinách nebo na půdách eruptivního původu. Půdy musí být lehčí a snadno zahřevné. Nedaří se mu na těžkých, vlhkých a studených půdách. Mrazuodolnost klesá také na půdách příliš vysychavých. Víno Ryzlinku rýnského nabývá prokazatelně na jakosti se zvyšující se vyžívostí, popřípadě přezrálostí jeho hroznů. Nejvyšších jakostí se dosahuje pozdními sběry, výběry nebo výběry z bobulí. Nejvyšší harmonie dosahují vína vyrobená bez přídavku cukru - přírodní se zbytkem nezkrášeného cukru, po ležení 2-5 let na láhvi. Rýnské výběry patří mezi nejdražší vína na světovém trhu (Dohnal et al. 1975).

- **Sauvignon (Sg)**

Pochází z francouzské oblasti Bordeaux, která leží u atlantského pobřeží, má ročně 1000 mm srážek a mírnou, atlantskou zimu. Proto je to odrůda málo odolná proti zimním mrazům.

Je velmi bujného růstu, má silné letorosty, které mají vrcholky běloplstnaté s růžovými okraji. Listy mají světle zelenou barvu, jsou malé, okrouhlé, někdy širší než delší, tři až pětialočné. Málo výrazné zářezy jsou schovány tím, že okraj listů je silně zprohýbaný, což je nejnápadnější odrůdová vlastnost. Hrozny jsou malé, husté, někdy křídlaté, komole kuželovité. Bobule jsou malé vejčité, zelenavé nebo žlutavé barvy s hnědavými tečkami. Slupka je tuhá, dužnina řídká, silně aromatická po kopřivách (černém rybízu, broskvích). Réví má hnědavě pálenou barvu s tmavšími tečkami, a na kolénkách s nádechem do fialova. Internodia jsou krátká až střední. Réví je silné a má řídké dřevo s velkým průměrem dřevě.

Je zvláště náročný na polohy, které nesmí být na úpatí svahů, protože tam snadno zmrzá. Hodí se do horní třetiny svahů s jižní expozicí. Na trvale suchých stanovištích trpí poškozováním oček v suchých zimách. Nejlepší pěstitelské výsledky i jakost vína dává na štěrkovitých, písčítých nebo méně úrodných půdách. Vápno nesnáší. Na hlubokých, úrodných půdách příliš bují, málo plodí, hrozny snadno hnijí. Při hnojení dávkujeme velmi opatrně dusík. Důležitá jsou hlavně draselná hnojiva.

Sauvignon dává jakostní bílá vína s intenzivním aromatem po černém rybízu, či kopřivách nebo broskvích záleží na ročníku a půdních podmínkách. U nás se používá jak k výrobě jakostního odrůdového vína, které nabývá na jakosti ležením na láhvi, tak k výrobě přívlatkových vín, kterým dodává intenzivní aroma (Dohnal et al. 1975).

- **Svatovavřínecké (Sv)**

Dnes se hlavně pěstuje u nás a v Rakousku. V ostatních vinařských oblastech se přestalo rozšiřovat, protože jeho sytě barevná a poněkud hrubá červená vína dnešní konzumenti červených vín již nežádají.

Má bujný růst, letorosty mají zelenožluté vrcholky s bělavým obrvením. Réví je silné, tmavohnědé, pruhované s fialově modravým nádechem a krátkými internodiemi. Listy mají 3 – 5 laloků s velmi mělkými zářezy, tmavě zelené lesklé, tvrdé. Jen keře málo plodné a sprchavé mívají hluboké zářezy laloků na listech.

Hrozny jsou střední až velké, velmi husté, takže se až vytlačují bobule při zaměkání. Spodní vrstvy bobulí těžko vyžrávají a mívají více kyselin. Barva je sytě modrá. Začíná brzy vyžrávat, ale obsah kyselin se snižuje jen pomalu. Svatovavřínecké raší brzy zjara, proto se nesmí dávat do poloh ohrožených jarními mrazy. Je poněkud náchylné na sprchávání hroznů, zvláště neselektovaný materiál. Dřevo je značně odolné proti zimním mrazům, ale očka snadněji zmrzají.

Není náročné na půdy a roste dobře i v písčítých štěrkovitých půdách. Nejbujnější růst a dobrou plodnost mívá na těžších, hlubokých půdách. Svatovavřínecké snáší vápno v půdě. Vyžaduje dostatečné hnojení draslíkem.

Tmavočervené víno je u nás oblíbené, přestože bývá tvrdší, někdy i hrubé chuti. Z těžkých půd má příchut' po černém rybízu. Z velmi teplých ročníků je jemné, aromatické a hebké (Dohnal et al. 1975).

- **Frankovka (Fr)**

Původ odrůdy není přesně znám. Nejvíce bývala rozšířena v Rakousku (Vöslau, Burgenland) a v Německu (Württemberg).

Má bujný a vzpřímený růst. Vrcholky letorostů jsou světle zelené s bronzovým nádechem, hladké. Listy jsou velmi velké, protáhlé, zářezy nejsou hluboké. Mají temně zelenou barvu, ostré zoubkování po okrajích, jsou hladké, ale velmi tuhé. Hrozen je velký, křídlatý, řidší. Bobule jsou středně velké, kulaté a mají silnou slupku, která je tmavě zbarvena a má silné ojínění. Réví je silné, má vystouplá kolénka, velký průměr dřene a řídké dřevo. Borka je světle okrově zbarvená po zimě až vybělená.

Frankovka je odrůda, která má mnoho různých typů a četné z nich se vyznačují i špatnými vlastnostmi. Zvláště se to týká sprchávání hroznů. Při rozmnožování je nutno používat jedině prověřené selekce nebo klony. Nejlepší klony byly vyšlechtěny na Šlechtitelské stanici vinařské v Polešovicích.

Vyzrávání hroznů je pozdní, a proto potřebuje dobré polohy; zvláště dobře se daří v polohách chráněných před větrem. Na půdu nemá velké nároky a snáší i vyšší obsah vápna v půdě. Výborné jakosti vína se dosahuje na půdách šterkovitých, skeletových a silně záhřevných, zvláště jsou-li alespoň částečně promíseny hlinitým podílem. Na hlubokých, úrodných půdách dává sice vysoké výnosy, aromatická vína, ale mívá vysoký obsah kyselin a víno je lehčí, s méně výrazným typem červeného vína. Je to odrůda méně odolná proti zimním mrazům, a proto je vhodné dostatečné hnojení draslíkem. Hrozny jsou dosti odolné proti hnití, ale někdy se projevuje přehnívání třapiny a padání hroznů.

V dobrých polohách a při používání dobrého, klonového materiálu je Frankovka jednou z nejurodnějších a přitom jakostní vína dávajících modrých odrůd našeho sortimentu. Za Svatovavříneckým zůstává pozadu jedině nižší mrazuodolností (Dohnal et al. 1975).

- **Rulandské modré (RM)**

Zajímavostí této odrůdy je, že do roku 1993 byla zapsána jako Burgundské modré, protože patří do skupiny burgundských odrůd. V roce 1993 se tedy odrůda přejmenovala na Rulandské modré, ale v současné době je povoleno v ČR na etiketě mít název Rulandské modré nebo v poslední době možná známější Pinot noir.

Odrůda má středně silný růst, vrcholky letorostů žlutavě zelené a plstnaté, listy jsou 3 - 5 laločné s malými zářezy, tmavě zelené, hrubé, jemně zoubkované. Hrozny jsou malé, husté, válcovité, s malou bobulí, která má temně modrou slupku. Réví je středně silné, hnědé až šedomodré, tmavěji proužkované a tečkované. Vyzrává dobře. Zralost hroznů je pozdní. Hrozny mívají vysoký obsah kyselin.

Dříve u nás rozšířené typy byly málo plodné a většinou trpěly svinutkou. Dnes se v našich podmínkách nejlépe osvědčuje rakouská selekce, která dává vysoké

výnosy při dobré jakosti. Rulandské modré vyžaduje ty nejlepší polohy a nejlépe se mu daří v hlubších, teplých a hlavně kyprých půdách. Obsah vápna zvyšuje jakost vína. Nové selekce potřebují intenzivní hnojení. Odrůda má dobrou odolnost proti zimním mrazům, není zvláště náchylná na houbové choroby. Hrozny mají sklon k hnilobě, proto je nutno držet keře řídké.

Víno je vysoce ceněno pro svou jemnou harmonii mezi plností, jemným aroma a ležáckými vůněmi vyzrálého vína. Nedá se konzumovat mladé. Optimální stáří je v rozpětí 3-5 let. Ceny vína na světovém trhu podstatně stoupají podle délky uskladnění. Červená barva vína má být světlá, s cihlově rubínovým odstínem (Dohnal et al. 1975).

4.2.6 Systém pěstování vinné révy

Vinařské systémy pěstování v České republice lze rozdělit do čtyř kategorií: tradiční (konvenční) vinařství, ekologické vinařství, systém integrované produkce vína a v poslední době biodynamické vinohradnictví a vinařství (Hradil et al 2018). Tradiční zemědělské metody jsou založeny pro maximální možný výnos na vinici. Používají se zde chemické postřiky a aplikace hnojení povolených látek není omezena. Ekologické zemědělství zakazuje používání syntetických látek, ať už je to hnojivo nebo pesticid. Většina vinařů provádí integrovanou produkci vinné révy ve svých vinicích, která je mezistupněm mezi konvenčním systémem a ekologickým systémem zemědělství (Pavloušek 2008).

Spolu s rozvojem chemického průmyslu bylo na půdu aplikováno hodně syntetických látek, se kterými se půda nedokázala vypořádat. I když byly tyto chemikálie efektivní, jejich hlavní nevýhodou bylo to, že se patogeny a škůdci stali rezistentními. Po několika letech nezodpovědného přístupu byla půda ve stadiu, kdy patogeny již nemohly být zničeny ani nadměrným používáním syntetických látek. Teprve po zásahu kontrolními a dozorčími orgány začaly přijímat ochranná opatření, omezovat škodlivé látky a minimalizovat následky pesticidů škodlivých pro životní prostředí. V důsledku této změny se změnila odolnost vůči použitým látkám, spektrum škůdců a chorob se změnilo. Na vinici byly pozorovány užitečné mikroorganismy a také větší biodiverzita. Hlavním cílem bylo omezit používání chemických látek na vinici, takže vznikla integrovaná produkce vína, ekologický systém hospodaření (Pavloušek 2008) a biodynamický systém (Hradil et al 2018).

V poslední době se investují velké finanční obnosy do tzv. novošlechtění, které má za úkol snížit množství chemického ošetření vinic tím, že zvýší odolnost révy. V konečném důsledku se tím výrazně sníží celkové náklady. Novošlechtění je velice zajímavé pro většinu evropských zemí, které se podílejí na získávání nových odrůd. Tyto odrůdy se nazývají PIWI odrůdy. Vznikají tedy kvalitní vína s odpovídajícím vzhledem, příjemnou chutí a korespondujícím aroma, které při dobré cukernatosti vyzdvihují skvělou práci šlechtitelů (Basler & Scherz 2011).

- **Konvenční způsob hospodaření**

Téměř po celé 20. století převládal tento způsob hospodaření na vinicích (a v zemědělství jako celku). Konvenční hospodaření bylo ovlivněno vývojem chemického průmyslu a výrobou nových účinných látek, které inhibují patogeny. Zároveň ale mají i negativní dopad na prospěšné organismy. Hlavní byla maximalizace zisku a výnosu s využitím neomezených dávek minerálních hnojiv a chemické ochrany rostlin, bez využití systému signalizace a prognózy. Tento systém

hospodaření nezohledňuje dopady na životní prostředí a jeho následné nevratné změny. Konvenční hospodaření v dnešní době ve vinici téměř vymizel (Pavloušek 2011).

- **Integrovaná produkce**

Integrovaná produkce vinné révy patří mezi nejrozšířenější ekologické směry. Tento směr je považován za mezistupeň mezi konvenčním systémem a ekologickou produkcí. Jejím cílem je trvale udržitelný rozvoj hospodaření, který umožní zachovat přirozené funkce ekosystému, který je přímo nebo nepřímo ovlivňován systémem hospodaření. Integrovaná produkce vína usiluje o získání optimálních výnosů způsobem, který nezatěžuje životní prostředí. Na základě holistického přístupu se komplexně zaměřuje na vinohradnictví a vinařství jako celek. Základem je snaha o zlepšení úrodnosti půdy a rozmanitého prostředí. Přednostně se používají a podporují přírodní regulační mechanismy. Pro ochranu životního prostředí je nutná soudržnost mezi biologickými, technickými a chemickými činiteli (“Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína o.s.: Co je to integrovaná produkce” 2001).

- **Ekologická produkce**

Ekologicky vypěstované hrozny pochází jen z vinic obdělávaných ekologickými postupy, jež jdou definovány směrnice na úrovni EU. Dále tyto směrnice definují sklepní technologie při výrobě biovín. Svazy ekologických vinařů vyvinuly specifické postupy pro výrobu biovín, které zohledňují principy ekologického zemědělství a jsou vázány na ekologickou certifikaci v místě jejich působení. Typickou zásadou pro ekologickou produkci je snaha o zachování životního prostředí, zvyšování úrodnosti a biologické aktivity půdy, zachování nebo zvýšení biodiverzity, minimalizace odpadů při zpracování, produkci a distribuci výrobků z vinné révy. Všechny vstupy do procesu tvorby výrobků z vinné révy musí být ekologického původu a jsou zakázány geneticky modifikované organismy nebo jejich aditiva (“Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína o.s.: Co je to ekologická produkce” 2001).

- **Biodynamická produkce**

Zakladatelem biodynamického zemědělství je rakouský filozof Rudolf Steiner, který v roce 1924 připravil přednášky Zemědělského kurzu. Obsahem přednášek byly základy pochopení biodynamického hospodaření. V roce 1928 vznikla ochranná známka DEMETER, která slouží k identifikaci produktů vyrobených dle standardů biodynamického zemědělství. V roce 1999 byly schváleny a přijaty mezinárodní standardy ochranné známky DEMETER. Směrnice jsou považovány za přísnější, než je tomu u ekologické produkce. Cílem biodynamického pěstování révy vinné je vytvořit optimální rovnovážné podmínky jak pro révový keř, tak pro půdu, z níž čerpá rostlina sílu. Mezi nejvýznamnější faktory, díky nimž docílíme kýženého výsledku, patří jak výběr lokality pro výsadbu vinice, tak příprava půdy a preventivní opatření (Hradil et al 2018).

4.3 Místní producenti vína

4.3.1 Šlechtitelská stanice vinařská Znojmo,

Je úplně nejstarším pracovištěm v České republice, které se i v dnešní době zabývá šlechtěním vína a jedním z nejstarších pracovišť na světě. Sídlí v největší vinařské obci Znojemské vinařské podoblasti, Vrbovci. Na vinicích šlechtitelské stanice je republikový genofond révy vinné, kde probíhal i program testování původních moravských odrůd révy vinné. Na pronajatých pozemcích probíhá novošlechtění, kde spolupracuje výzkumná stanice s pražským výzkumným ústavem rostlinné výroby a zahraničními šlechtitelskými stanicemi (“Vína z Moravy a vína z Čech: AMPELOS, ŠLECHTITELSKÁ STANICE VINAŘSKÁ ZNOJMO, s.r.o.” 2005).

Šlechtitelská stanice má vlastní produkci, kdy jsou vína vyráběna výhradně z vlastních hroznů. Vlastní 53 ha vinic a produkují okolo 900 hl vína ročně (Kraus 2008).

Ampelos se se svými víny pravidelně podílí na výstavách vína, je členem VOC Znojmo a vinotéka AMPELOS je součástí otevřených sklepů Vrbovec a sklepní uličky ve Vrbovci. Nachází se totiž ve vinařské obci Vrbovec, která je devátá ve velikosti, co se týká republikového srovnání (Grombír & Grombír 2007).

4.3.2 Adámkovo vinařství, s.r.o.

Adámkovo vinařství působí na trhu od roku 1997, kdy založilo vinohrady v obci Višňové na viniční trati Nová hora. Rodina Adámkova vznikla jako rodinné vinařství a nyní mají v sortimentu kolem dvaceti odrůd vín. Celková výrobní kapacita sklepního hospodářství v domácím prostředí je kolem 90 000 litrů. Místní vinařství samozřejmě vystavuje vína na výstavách, ale zároveň se podílí na akcích městyse Višňové, jako je například proslulé letní kino pod platanem s ochutnávkou vína. Díky svému osobitému kouzlu si vinařství vybral pod patronát herec Karel Roden, a vinařství vyrábí vína jeho řadu vín Roden. Vína z tohoto vinařství si zahráli ve filmu Raffáci a vesnice Višňová, v populární řadě filmů Bobule, má základ v této vinařské obci, stejně jako víno, které vzniká jako řada vín Bobule (Kraus 2008).

4.3.3 Agrodružstvo Nový Šaldorf - MODRÝ SKLEP

Modrý sklep je jedno z nejstarších a nejznámějších vinařství ve znojemské vinařské podoblasti. Historie sahá až do roku 1965. Tehdy se urodilo hodně hroznů a z důvodu jejich zhodnocení se rozhodli vinaři je zpracovat poprvé ve svém, 400 roků starém Modrém sklepě. Veškeré hrozny pro výrobu vín pocházejí z vlastních vinic. Ve vinici začínají praktikovat kroky integrované produkce vína. To znamená vysazení herbicidů a používání biologických preparátů k ochraně vinic. Autentičnost vín a charakter místa původu je navíc zdůrazněna využitím vlastní kvasinkové kultury. Již pět století staré sklepy jsou vyhloubeny v šedomodrém pískovci, od jehož barvy je odvozeno jméno společnosti. Modré sklepy se pravidelně zúčastňují výstav vín jak v České republice, tak i v zahraničí. Důkazem jsou vyhrané výstavy ve Valticích, výstava Vinex, Sauvignon forum nebo aktuálně oceněná vína na výstavě vín v Texasu 2019, kdy Hibernál 2020 získal Velkou zlatou medaili a odrůdy Ryzlink rýnský 2018, Muškát moravský 2018 a Sauvignon 2020 získal stříbrné medaile. Modrý sklep je součástí akce otevřených sklepů Nový Šaldorf-Sedlešovice a sklepní uličky Nový Šaldorf-Sedlešovice. Mimo jiné je Modrý sklep členem Spolku Šaldorfských sklepů.

Podílí se tedy na Týdnech vinaře v Šaldorfských sklepech kdy jsou v sezoně otevírány podle daného harmonogramu sklepy místních vinařů. Každý vinař má pro návštěvníky individuální nabídku. Další zajímavou akcí Šaldorfských sklepů jsou Zimní otevřené sklepy a kopání písku, která se koná tradičně druhou sobotu v lednu. Pravidelně se zde otevírá 18 vinných sklepů a jako doprovod se zde koná recesistická soutěž v kopání písku přímo v podzemních chodbách Šaldorfských sklepů jako připomínku toho, jak sklepy vznikaly. Další vydařenou akcí jsou májové otevřené sklepy s doprovodným programem o nejlepšího degustátora, Velikonoční výstava vín, Svatý Martin. Velice zajímavou akcí je akce Šaldorfský kravák. Tato akce spočívá v úmluvě mezi 13 ti vinaři ze spolku, kteří vyrobí víno jedné odrůdy a to Sauvignon Blanc, jednoho ročníku z jedné viniční trati, tou je Kraví hora. Toto víno má společný název, společnou etiketu a společnou výrobní technologii ovšem od každého vinaře zvlášť. Zajímavé jsou i podmínky, na kterých se všichni shodli a dozoruje je zástupce spolku Šaldorfských sklepů (“Šaldorfské sklepy” 2020).

Základní podmínky pro Šaldorfský kravák:

- Hrozny pouze odrůdy Sauvignon.
- Hrozny pouze z viniční trati Kraví hora u Znojma.
- Omezená produkce – jeden keř = jeden litr vína.
- Víno vyrobeno v areálu Modrých sklepů (lisování, kvašení, zrání).
- Minimální cukernatost hroznů: 21 °NM – ověřeno důvěrníkem SZPI (ve vyjimečných ročnících - např. 2014 - po schválení minimální cukernatost 19 °NM).
- Zatrídění u SZPI jako jakostní víno s přívlastkem.
- Maximální zbytkový cukr 9 g/l.
- Doba naležení rmutu: 8-72 hodin.
- Bez použití enzymů a kvasinek – přirozené kvašení.
- Jednotná přední etiketa, jednotná burgundská láhev, jednotná záklopka (povolen šroubový uzávěr).
- Uvedení na trh vždy v září následujícího roku.

(“Šaldorfské sklepy: Šaldorfský kravák” 2020).

4.3.4 Vinařství Lahofer

Název společnosti je připisován rodáku z místních Dobšic, Janu Lahoferovi, který vytvořil na konci 18. století barokní knihovnu v premonstrátském klášteře na pražském Strahově.

V roce 2006 vznikla toto vinařství přejmenováním společnosti První Znojemská vinařská. Od tohoto roku bylo sídlo firmy v Dobšicích u Znojma. V roce 2012, kdy ve velkém

nakupovalo vinohrady, se vinařství stalo jedním z největších pěstitelů vinné révy v ČR. Vysokou kvalifikovanost dokazuje i to, že se vinařství stará o Rajskou vinici, která je dominantou historických teras pod chrámem svatého Mikuláše ve Znojmě. Roční kapacita vinařství je zatím 800 tisíc lahví. Jejich produkce je výhradně z vlastních hroznů, které zpracovávají nejmodernějšími postupy a technologiemi. Novinkou v nabídce poslední doby jsou nealkoholické stoprocentní hroznové mošty a jednoodrůdové džemy vyráběné

Vinařství Lahofer se dnes opírá o silnou vinařskou tradici na Znojemsku, rozvíjenou pomocí nejmodernějších vinařských postupů a technologií. Vyrábí veškerá vína všech hlavních stredoevropských odrůd výhradně z hroznů z vlastních vinic (s výjimkou speciální řady francouzských vín), část produkce hroznů navíc prodává ostatním výrobcům vína. Aktuálně vlastní 430ha vinic. V roce 2012, po nákupech vinohradů a dovybavení vinařského dvora novými technologiemi, byla výrobní kapacita vinařství stanovena na maximální roční produkci 800 tisíc lahví.

Vinařství láká návštěvníky na vinný hrádek Lampelberg, kde provozuje projekt „Mějte svoji hlavu“. V tomto projektu nabízí zájemcům adoptování a patronaci určité hlavy vinné révy v okolí vinného hrádku. Získat patronát nad určitou hlavou nebo hlavami vinné révy znamená to, že získá startovací balíček se základními postupy a pravidly jak se starat o vinnou révu, 3x za rok přijede do vinice na prohlídku a degustaci, ale hlavně provést práce nutné k zajištění hroznů, ze kterých pak získá vlastní láhev vína.

Jako další turistickou atrakci pořádá Lahofer čím dál navštěvovanější Lahofer Author cup, který v sobě snoubí sportovní vyžití, krásné prostředí Vranovské přehrady zakončené řízenou ochutnávkou vína (“Vína z Moravy a vína z Čech: Vinařství LAHOFER, a.s.” 2005).

Na konci roku 2019 vznikla v prostorách bývalého Znojemského pivovaru Enotéka díky firmě patřící do skupiny Lahofer. Je to nejnovější turistické lákadlo a zároveň největší degustační prostor se systémem By the Glass („po skleničce“) v České republice. Zajišťuje 120 vzorků vín a to výhradně od 29 - ti producentů ze Znojemska.

V letních měsících roku 2020 bude spuštěn provoz nového návštěvnického centra a administrativního zázemí nad Dobšickými vinohrady. Součástí je výrobní hala s kapacitou tanků okolo 7000 litrů. Nové sídlo bude ovšem lákat návštěvníky soukromými degustacemi, prodejna vín, prezentační sklepní prostory, ale navíc konstrukce budovy nabídne pochozí střechu, která bude sloužit jako amfiteátr, kde se budou v sezoně pořádat koncerty, hrát divadla nebo promítat filmy (Krutíš 2019).

4.3.5 Vinařství Líbal

Malé moderní vinařství Marka Líbala vzniklo v roce 2001 z tradice po dědečkovi. Působí v nově vybudovaných výrobních prostorách v Horních Dunajovicích (cca 15 km severně od Znojma). Kapacita sklepního hospodářství se dvěma stálými zaměstnanci se pohybuje kolem 700 hl. Součástí objektu je i prodejna a velká degustační místnost. Vinařství zpracovává pouze hrozny z nákupu od akciové společnosti Agra Horní Dunajovice, významného producenta hroznů na Znojemsku, především z průměrně třináctiletých vinohradů v tratích Frédy a Stará hora. Vinohradnictví této firmy vedl v systému integrované produkce otec Marka Líbala, Josef. Výroba probíhá pomocí moderních technologií v nerezových tancích a dřevěných sudech. Bílá vína se vyrábějí technologií řízeného kvašení, červená ve vinifikátorech. Vinařství si v poslední době pořídilo novou plnicí linku. V sortimentu je stabilně kolem šestnácti odrůd včetně červených vín vyzrálých v sudech typu barrique. Díky

polohám vinohradů v severní části Znojemské vinařské podoblasti mají vína z tohoto vinařství extrémně vysoký obsah resveratrolu. Specialitou vinařství je archiv (nyní více než 30 000 lahví) postupně budovaný od ročníku 1998 (“Vína z Moravy a vína z Čech: Vinařství Líbal, s.r.o.” 2005).

Společnost Vinařství Líbal je součástí otevřených sklepů Horní Dunajovice. Vinařství pravidelně vystavuje svoje vzorky na oblastních výstavách, kde má výborné výsledky, což dokládají několikanásobní vítězové Znojemského koštu. Pro větší povědomí o vínech z České republiky posílají svá vína na mezinárodní výstavy, kde sklízí úspěchy každoročně. Například na letošní 39. nejstarší a největší soutěži vín ve Spojených státech SAN FRANCISCO INTERNATIONAL WINE COMPETITION, se vinařství opět podařilo získat jedno z nejvyšších ocenění a to vítěz kategorie Best Riesling – a zároveň velkou zlatou medaili - DOUBLE GOLD MEDAL. Vítězné víno je Ryzlink rýnský 2020 výběr z hroznů - polosladké.

Nebo na loňské 38. nejstarší a největší soutěži vín ve Spojených státech SAN FRANCISCO INTERNATIONAL WINE COMPETITION, se vinařství podařilo získat jedno z nejvyšších ocenění a to vítěz kategorie - ostatní aromatická bílá vína – a zároveň velkou zlatou medaili - Best Other White Varietal, DOUBLE GOLD MEDAL, 98 bodů ze 100 možných. Vítězné víno je Pálava 2020 výběr z hroznů - polosladké.

Této výstavy se zúčastňuje vinařství pravidelně od roku 2011. V roce 2011 se podařilo jako prvním vinařství z České republiky získat ocenění na Sauvignon 2010 VOC Znojmo a to vítěz kategorie Sauvignon blanc. O rok později vítězství v kategorii (Gewürztraminer) zopakovali a to s Tramínem červeným ročník 2011 – výběr z hroznů (“Vinařství Líbal s.r.o” 2020).

4.3.6 Vinařství Špalek

V roce 1945 založil vinařskou tradici rodiny Špalkovi v Novém Šaldorfě Josef Špalek. Začal zde budovat vinařství se svou rodinou, která se do Nového Šaldorfa nastěhovala po odsunu německých rodin. Vinařství je pořád rodinné a zaměřuje se na výrobu menších objemů vín (Kraus 2008). Vinařství hospodaří na 10 ha vinic na Kraví hoře u Znojma. Vinařství Špalek získalo v roce 2015 ocenění „Malé vinařství roku.“ Jsou zakládajícími členy spolu Šaldorfských sklepů a spolku VOC Znojmo. Podílejí se tedy na všech turistických akcích pořádaných těmito spolky. Navíc pořádají ve svých výrobních prostorách pravidelné řízené degustace (“Vína z Moravy a vína z Čech: Vinařství Špalek” 2005).

4.3.7 Vinařství Hort

Rodinné vinařství založené roku 1999 vyrábí svá vína v pískovcovém sklepě v Dobšicích u Znojma. Základem filosofie společnosti jsou dva důležité pojmy, odrůda a poloha.

Kvalitní hrozny pro výrobu vín Vinařství Hort pocházejí z nejlepších poloh předem nasmlouvaných vinic. Důraz je kladen na výběr zdravých hroznů s vyšší cukernatostí a na skladbu odrůd. U zrodu vína stojí zkušení vinohradníci, kteří vypěstují prvotřídní surovinu, jež je základem pro výrobu kvalitního vína. Důležitá je myšlenka, že výnos z jednoho keře je menší než 2,5 kilogramu s možností další redukce nebo ponechání hroznů na vinici na botrytické či ledové víno. Majitel a vinař Ing. Jiří Hort se nebojí novinek a experimentů, jsou-li v souladu s přírodou a přirozeným vývojem vína. Zároveň ale vinařství rádo oživuje tradice.

Stále více využívá metodu batonnage a sur lie, tedy postupy využívající delšího ležení vína v průběhu vinifikace na zdravém kvasničním kalu. Největších úspěchů vinařství dosahuje se svými růžovými víny, protože se podílí na mezinárodní výstavě růžových vín Jarovín rosé nebo Svátek růžových vín 1. května a jak říká majitel Ing. Jiří Hort: „Jsme rodinné vinařství, ve kterém bereme růžové víno opravdu vážně. Stáli jsme u zrodu Rosé v České republice.“

Pro zákazníky vyrábí zajímavé řady vín, aby si každý přišel na svou chuť, proto vyrábí například řadu cuvée, kdy smíchává několik odrůd hroznů, rmutů nebo moštů dohromady aby dosáhl harmonie konečného produktu.

Dále vyrábí zcela přírodní značky vín registrované jako „Francesca“ (Frankovka z Česka) a „Charlotta“ (Chardonnay a Rulandské bílé). Ve spolupráci s rakouským vinařstvím Klein vznikla řada „Vino monarchie“ (Kraus 2008).

Jako rozšíření portfolia zákazníků vznikla řada mošt Hort, kdy jsou lisovány hrozny z ekologického pěstování, se stejnou péčí jako je tomu u výroby vína, ovšem místo kvasného procesu probíhá pasterizace a mošty jsou tedy bez přidaných konzervantů, barviv a aromat.

Vinařství je angažováno jako člen VOC Znojmo při všech akcích tohoto spolku. Je součástí otevřených sklepů Dobšice ("VINO HORT s.r.o" 2016).

4.3.8 Vinařství Sádek

Vinařství Sádek se nachází na severozápadě znojenské vinařské podoblasti. Vzniklo roku 2003 jako Vinařské a kulturní centrum Sádek. Bývalé hraběcí vinice daly vzniknout viniční trati Pod Sádkiem, která má pět hektarů. Jako jediné vinohrady na Vysočině jsou součástí Znojenské podoblasti. Z produkce vín se věnuje zvláštní pozornost výrobě vín ledových, výběru z cibéb a výrobě biovín. V tomto vinařství je kladen důraz na terroir, kdy vyráběná vína jsou díky delšímu zrání kořenitější, aromatictější, pikantnější, svěžejší a více harmonická, než ostatní vína ze Znojenské podoblasti. Vinařství má cca 1,3 ha v bioprodukcii.

Součástí vinařství je od roku 2010 i soukromá vědecká stanice, na které jsou získávány poznatky o pěstování vinné révy a ovoce v okrajových oblastech. Data získávají Doc. Ing. Lubomír Lampíř, Ph.D a Ing. František Muška, Ph.D ("Vinařství Sádek, s.r.o." 2019).

Dále je vinařství sádek členem VOC Znojmo a regionálním zástupcem mezinárodního sdružení pěstitelů rezistentních odrůd révy vinné PIWI.

4.3.9 Vinařství u Rytířů – Rytířské sklepy

Malé rodinné vinařství se nachází v obci Horní Dunajovice. Historie vinařství v obci sahá daleko do středověku, což dokládá starý vinařský lis z roku 1728 umístěný před vinným sklepem. Dalším unikátem je samotný výrobní sklep vytesaný ve skále a čítající tři poschodí pod sebou. Zde zrají vína již od roku 1993 jak v moderních nerezových tancích, tak v klasických dřevěných sudech většinou oválného tvaru. Kromě sklepa výrobního má vinařství dva sklepy archivní, které jsou vyhloubeny v cihlářské dílně a propojeny chodbou. Vinařství nemá vlastní vinohrady, nakupuje proto hrozny z vybraných a osvědčených poloh. Vzhledem k velikosti vinařství je pozoruhodná široká škála vín. Dříve vinařství vyrábělo vína až ze třiceti odrůd. Nyní se sortiment ustálil na patnácti až dvaceti odrůdách (Kraus 2008). Rytířské sklepy se nachází na vinařské cyklostezce, pořádají tradiční svatomartinskou

ochutnávku u kamenného stolu a jsou sice nejbližším sklepem od počátečního bodu otevřených sklepů v Horních Dunajovicích, ale i přes to patří mezi nejvíce navštěvované sklepy.

4.3.10 Vinné sklepy Lechovice

Společnost vinné sklepy Lechovice vznikla v roce 1993 z podniku Oseva Prosiměřice. V katastru vinařských obcí Borotice, Božice, Oleksovice a Lechovice se nachází celých 230 hektarů vinic patřící této společnosti. Vyrábí zde především bílá vína z odrůd Sauvignon, Pálava a Tramín. Vína této společnosti sklízí úspěchy v národních i mezinárodních výstavách vín.

Všechny viniční tratě jsou v režimu integrované produkce. Všechna vína jsou vyráběna z vlastních vinic, proto mají Vinné sklepy Lechovice certifikaci „Plněno vinohradníkem“.

Během historie Vinných sklepů Lechovice se produkce vyvíjela, diferencovala, v současné době si tu můžeme vybrat z vín přívlastkových, ročníkových, jakostních, či VOC – tedy „vín originální certifikace.“ Pro opravdové znalce se chystá tzv. Královská kolekce – Royal Collection. Díky dnes již tradici nechat svůj sekt zrát na dně Vranovské přehrady a pořádání Galavečeru lechovických sektů se výrazně rozšířila i popularita lechovického sektu. Základní řada demi, brut a rosé se vyrábí metodou druhotného kvašení v láhvi ze suroviny s nižším extraktem a nižším obsahem alkoholu, kdy efektem je viditelně jemnější perlení. Na dně Vranovské přehrady pak sekt dozrává ve zcela specifických podmínkách: po dobu jednoho roku, v hloubce 40 metrů, při stálé teplotě 5 °C a pod tlakem 5 atmosfér. Labužníci hodnotí jeho nezaměnitelnou chuť a – jak jinak - i originální historii. Bezpočet akcí chystají vinné sklepy Lechovice pro zájemce, kteří chtějí proniknout do tajů vinohradnictví, ať už je to to akce Zkus si být vinařem nebo lisování slámového vína či počkej si na burčák. Sportovně založené konzumenty naláká podnik na seriál Na kole z vinice do vinice s degustací vín. Ale nechybí i společenské akce jako vinařský víkend s VOC, otevírání vinic spojené s pálením čarodějnic nebo letní grilování s ochutnávku přímo ve vinici (“Vinné sklepy Lechovice” 2020).

No a jako s naprosto ojedinělou aktivitou každoročně cestují potápěči ze Znojma s láhvemi sektu do různých lokalit světových moří, kde je v různých hloubkách uloží. Podle zeměpisných souřadnic se je pak snaží nalézt různí zájemci se sklonem k dobrodružství. Historie lechovického vinařství se tak rok za rokem rozrůstá o zajímavé příběhy (“Turistika” 2007).

4.3.11 Znovín Znojmo

Podnik Znovín Znojmo a.s. se sídlí v Šatově. Vznikl v roce 1992 ze státního podniku Znovín Šatov, který se v roce 1991 odloučil od Moravských vinařských závodů. Dnes je společnost proslulá nejen širokou škálou vinařských doplňků, ale také bohatým programem pro milovníky vín. Patří k největším producentům vína na Znojmsku.

Mezi jedinečnými znojmskými viničními polohami je nejznámější viniční trať Šobes, kterou vlastní Znovín Znojmo. Nachází se přímo v Národním parku Podyjí a patří mezi nejstarší vinice ve střední Evropě. Znovín ve spolupráci s městem Znojmem usilují o zapsání

viniční trati do seznamu UNESCO. Byla by to první a možná i jediná vinice zapsaná do seznamu UNESCO v České republice.

Znovín byl například první společností, která zahájila výrobu takzvaného řízeného kvašení v devadesátých letech, nebo byl první, který spustil dnes tak aktuální a oblíbenou zásilkovou službu.

Zajímavostí je, že do roku 2011 měl podnik jen 18 ha vlastních vinic a přesto vyráběl 40 000 hl vína ročně. Proto v naprosté většině nakupovali hrozny od jiných vinohradníků. V dnešní době vlastní 500 ha vlastních vinic, z toho zhruba 150 ha v Hustopečích. Podnik je tak ze 70 % soběstačný v produkci hroznů, zbytek pokryje smluvními dodavateli. V posledních letech snížil podnik objem výroby, například v roce 2014 zrušila plnění litrových vratných lahví, tím opustil segment obchodních řetězců. Klesl objem výroby a v posledních letech se drží okolo 33 000 hl vína.

Znovín Znojmo je i velkým hráčem co se týká turistických aktivit. Ve Znojmě nenajdete veřejnou akci spojenou s vínem, kde by chyběl Znovín. Každoročně otevírá sezónu svým Znovínským koštem vín v Louckém klášteře. Další zajímavou akcí je Den Znovín walkingu, kdy je procházka s ochutnávkou vín situována přes již zmíněnou vinici Šobes. Protože je Znovín členem VOC Znojmo, je součástí festivalu vína VOC Znojmo. V letošním roce se bude konat 1. ročník VOC festivalu VOC Znojmo i v Praze.

Aktivita, které jsou velice žádané, jsou putování po vinicích a sklepích Znojemska, které probíhá od jara do léta v několika turnusech s ochutnávkou vín pocházejících z dané viniční tratě a putování po archivních sklepích Znovínu, které probíhá na podzim a je zakončeno prohlídkou Křížového sklepa v Příměticích a ochutnávkou archivních vín v Louckém klášteře.

Pro sportovně založené milovníky vína připravuje Znovín letos již 22. ročník Author Znovín cupu. Trasa je vedena podél vinic a kolem malebných sklípků přes vřesoviště Kraví hory až do údolí okolo řeky Dyje. Každý účastník nehledě na výsledek je obdarován lahví vína ("ZNOVÍN ZNOJMO, a.s. - výrobce vín - Vína hrdá na svůj původ: O společnosti" 2018).

Společnost BALANCE coffee & wine s.r.o. pořádá v roce 2020 ve spolupráci se Znovínem Znojmo, a. s. dvě prohlídky města Znojma spojených s degustací vín. V rámci prohlídek se budou ochutnávat vína na netradičních místech historické části Znojma, například u Radniční věže, v Hradebním příkopě se Střelníční věží, na vyhlídce v okolí Kostela sv. Mikuláše nebo u známé Rotundy sv. Kateřiny ("ZNOVÍN ZNOJMO, a.s. - výrobce vín - Vína hrdá na svůj původ: Noční prohlídky Znojma se Znovínským vínem" 2018)

Znovín je zapuštěným propagátorem terroir, proto vznikly vína z viničních tratí na Znojmsku a patří do takzvaného Terroir clubu. Znovín Znojmo patří k průkopníkům prosazování terroir a podílel se na „Kategorizaci viničních tratí Znojemska“, tedy jejich „zmapování.“ V České republice je to stále unikátní čin.

Součástí terroir jsou i speciální řady vín a to vína označená samolepkou Ještěrka zelená, Ledňáček říční nebo nejnověji Rosnička zelená. Všechna tyto vína pochází z vinic, které jsou zařazeny do integrované produkce. Vína s ještěrkou jsou z viničních tratí, kde se přirozeně tento živočich vyskytuje. Vína označená Ledňáčkem jsou vyráběna cryomacerací, to znamená zchlazení vinných hroznů na čtyři stupně po několik dnů, potom jsou zpracovány za studena.

Vína označená Rosničkou mají nejvíce znatelný terroir ovlivněný rozdílným počasím panujícím na vinici ("ZNOJMO, a.s. - výrobce vín - Vína hrdá na svůj původ: Vína přívlastková s označením Ještěrka zelená, Ledňáček říční a Rosnička zelená" 2018)

4.4 Instituce spojené s vinařstvím

Vinaři se organizují v mnoha spolcích nebo institucích, ať už z důvodu propagace vinařství a souvisejících produktů, nebo certifikace svých produktů, pořádání výstav a soutěží nebo zastupování vinařů, hájení jejich práv v národní a nadnárodní úrovni, nebo prosazování jejich zájmů.

4.4.1 Národní vinařské centrum

Národní vinařské centrum je obecně prospěšná společnost a do rejstříku byla zapsána v roce 2002. Sídlí ve Valticích v centru Excellence. V této budově, která byla zrekonstruována z fondu jihomoravského kraje, jsou pořádány školení a semináře pro pěstitele, výrobce vína, ale také pro zájemce o danou problematiku ("Národní vinařské centrum, o.p.s.: Aktivity Národního vinařského centra").

Přednáškový sál slouží dále pro pořádání ochutnávek a hodnocení vína a v neposlední řadě i pro výběr nejlepších vzorků vín vystavovaných na Salonu vín – národní soutěži vín české republiky. Pořádání Salonu vín podněcuje zájem o česká vína a propaguje je na vysoké úrovni. Salon vín má stálou expozici ve sklepních prostorech Valtického zámku, kde je možné vína ochutnat a zakoupit je. Salon vín je v České republice nejvyšší soutěží v rámci systému Národní soutěže vín a navazuje na nominační podoblastní soutěže. Každoročně se posuzuje okolo 1500 vín z celé české republiky, kdy se ve dvoukolovém hodnocení vybere 100 nejlepších vín, která jsou oceněna Zlatou medailí Salonu vín, zároveň je vybráno víno s titulem Šampion vín, vítězové kategorií vína nejlepší kolekce vín. Ocenění v této národní soutěži je velkou prestiží pro víno, ale hlavně pro vinaře, který je vyrobil. Všechna oceněná vína jsou toho roku součástí expozice Salonu vín (vinarskecentrum.cz 2020a). Národní vinařské centrum pořádá ve spolupráci se Svazem vinařů České republiky i mezinárodní soutěž vín GRAND PRIX VINEX, která je pořádána od roku 1993 a hodnotí nejlepší vína středoevropského regionu. Nejlepší hodnocená vína jsou pak k ochutnávce veřejnosti na dvoudenní výstavě VINEX v Brně ("GRAND PRIX VINEX – International Wine Competition" 2005).

Další aktivity národního vinařského centra spočívají v podpoře a propagace českých a moravských vín. K tomu využívá ve spolupráci s vinařským fondem a dalšími organizacemi například vydávání odborné vinařské literatury, vinařských průvodců, propagačních materiálů. Dalším počinem je provozování elektronického systému pro hodnocení vín ELWIS a správa národní webové stránky tuzemských vín www.wineofczechrepublic.cz ("Národní vinařské centrum, o.p.s.: Aktivity Národního vinařského centra").

4.4.2 Vinařský fond ČR

Vinařský fond ČR byl po vzoru v Německu a Rakousku založen na podobném principu institucí fungujících ze zákona v těchto zemích. Byl tedy založen v roce 2002 zákonem o vinohradnictví a vinařství. Sídli v Brně. Vstupem České republiky do Evropské unie je zásadní náplní fondu podpora výsadby vinic, marketing vína, značení vína podle zeměpisného původu, podpora vinařské turistiky a informuje veřejnost o vinohradnictví a vinařství, to vše je podmíněno zákonem. Pod záštitou fondu vznikla značka „Vína z Moravy, vína z Čech“, dalším úspěšným projektem je „Svatomartinské“ a uvádění takto certifikovaných vín na trh. Další aktivitou je propagace růžových nebo červených vín. Prostředky na činnost fondu jsou získávány především z odvodů za víno a vinice, dále zákonných příspěvků státu („Vinařský fond“ 2006).

4.4.2.1 Vína z Moravy, vína z Čech

Od roku 2015 je možné používat na vína, na jejichž výrobu byla použita hrozny pocházející výhradně z České republiky, označení symbolem vycházejícím z ochranné známky Vína z Moravy, vína z Čech. Toto značení je na rozdíl od okolních zemí dobrovolné a vinař má tedy volbu, zda se připojí ke značení, nebo si ponechá svoje vlastní značení vína, které se nachází na záklopce. Pro spotřebitele je velkou výhodou, že na první pohled pozná, že víno pochází z domácí produkce hroznů („Vína z Moravy a vína z Čech: Značení vín z České republiky“ 2005).

4.4.2.2 Svatomartinská vína

Svatomartinské slavnosti jsou spojené s osobou Martina z Tours, což byl Římský voják, poustevník a později biskup z Tours. 11. listopad je den, kdy byl v roce 397 pohřben (Chlumský 2000). Svatomartinská tradice byla především spojena především s ukončení zemědělského roku, koncem služby vinařů, kteří pracovali u velkých sedláků, sjednávání nové služby na další rok, odvodem úroků a robotních dávek vrchnosti a také s počátkem čtyřicetidenního půstu, který začínal právě den po svatém Martinu.

V dnešní době je Svatomartinské víno mladé víno splňující náležitosti vinařského zákona. Znamku „Svatomartinské“ registroval v roce 1995 Ing. Jiří Kopeček z Valtic. Od roku 2005 je majitelem známky Vinařský fond, který ji spravuje a certifikaci může získat kterýkoliv vinař, jehož registrovaný vzorek splní podmínky potřebné k certifikaci. Svatomartinské víno může být vyrobeno pouze z odrůd Müller Thurgau, Muškát moravský a Veltlínské červené rané. Klarety, růžová a červená vína se smí vyrábět pouze z odrůd Modrý Portugal, Svatovavřínecké a Zweigeltrebe. Vína mohou být odrůdová, ale i cuvée. Kvalitu dále hodnotí odborná komise a je potřeba aby ze stobodového hodnocení získal vzorek alespoň 80 bodů, poté Vinařský fond poskytne vinařům, kteří uspěli logo „Svatomartinské“ zdarma. Malým vinařům nechá vyrobit etikety, aby byly certifikované láhve vizuálně stejné („Svatomartinské víno“ 2008).

4.4.2.3 Svátek růžových vín

Svátek růžových vín pořádá Vinařský fond od roku 2008 v atraktivním prostředí restaurace Villi Richter a Svatováclavské vinice v Praze. Bývá zde až 100 vzorků od českých a moravských vinařů. Oblíbenost růžových vín stále roste. Jsou to totiž lehká a svěží vína. Jsou vyráběna z odrůd Cabernet Sauvignon, Cabernet Moravia, Frankovka, Merlot, André,

Zweigletrebe, Modrý Portugal, Rulandské modré (“Svaz vinařů ČR: Svátek růžových vín” 2017).

4.4.3 Svaz vinařů ČR

Svaz vinařů ČR byl zaregistrován v roce 1993 ve Velkých Bílovicích. Podílí se na legislativě vinařského zákona a předpisů EU. To jsou jedny z nejdůležitějších cílů svazu vinařů. Výsledkem tohoto snažení má být rentabilita vinohradnictví a vinařství v České republice, která pomůže i k rychlejší obnově českých a moravských vinic. Svaz vinařů je oficiální zastoupení našich vinařů v EU, kde pracuje na ochraně zájmů českých vinařů. Udržují především vztah se zástupci okolních států. Je tedy plně začleněn do nevládních struktur EU a aktivně se podílí na schvalovacích procesech v rámci výboru pro víno při COPA/COGECA, což je nejsilnější zájmová organizace pro zemědělce sídlící v Bruselu. Stejně tak je členem OIV, což je mezinárodní organizace pro technické a vědecké aspekty vinohradnictví a vinařství. Je spolupořadatelem mezinárodní soutěže vín GRAND PRIX VINEX, nebo národních soutěží jako je Vinařství roku, Vinař roku, Svátek růžových vín, mistrovství ČR v řezu révy vinné a mnoha dalších (“Svaz vinařů ČR: O svazu” 2017).

4.4.3.1 Vinařský obzor

Vinařský obzor je odborný časopis o vinohradnictví, vinařství, obchod s vínem, vinařskou turistikou, šlechtěním révy vinné, výživou, ochranou a ekologií na vinici. Přináší také témata týkající se sklepního hospodářství a to v rozsahu od zpracování hroznů vinné révy až po etikety, nebo výrobu speciálních vín, nebo sektů. Přestože bylo první číslo vydáno již v roce 1907, přináší v dnešní době aktuální témata jako internetový obchod s vínem, zásilková služba s vínem, ale také aktuality co se týká vinařské legislativy (“Svaz vinařů ČR: Vinařský obzor” 2017).

4.4.4 Nadace Partnerství

V roce 1991 se spojily Americké nadace jako Germann Marshall Fund, Rockefeller Brothers Fund a C. S. Mott Foundation pro činnost v zahraničí a hledali možnosti jak pomoci novým demokraciím ve střední Evropě. Pět nadací v Bulharsku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a na Slovensku vytvořilo asociaci Environmental Partnership Association, která je zaměřená na podporu ochrany životního prostředí, místních spolků a podniků. V roce 1992 měla Nadace partnerství sídlo v Praze. V roce 1994 bylo sídlo přemístěno do Brna. V roce 1998 přebírá Nadace Partnerství projekt „Greenways“ spolu s Jurajem Flamikem. V roce 2000 startuje projekt „Moravské vinné stezky“. V roce 2004 spouští certifikaci programu „cyklisté vítání“, což je jeden z největších projektů financovaných ze strukturálních fondů nadace. V roce 2009 jsou uspořádány první „Festivaly otevřených sklepů“. V roce 2012 byl spuštěn brněnský festival „Víno zblízka“. Všechny projekty jsou od jejich spuštění aktivní a velice populární (“Nadace Partnerství: O nás” 2012).

4.4.4.1 Projekt Greenways

U nás začalo se značením a budováním vinařských stezek hnutí Greenways a iniciativu převzala Nadace Partnerství (“Nadace Partnerství: Greenways” 1998). Dnes Moravu protká více než tisíc dvě stě kilometrů značených tras známých jako Moravské vinné stezky, které nadace spravuje. Každá stezka má svoji speciální mapu, která je pravidelně aktualizována. Značení stezek je jednotné cedulkami s logem vinného sklepa, jehož barevnost se liší podle

konkrétní trasy. Na zajímavosti a služby podél stezek upozorňují informační směrovky s piktogramy (Bárta 2013).

4.4.4.2 Projekt Moravské vinařské stezky

Na projekt Greenways navazuje o dva roky později projekt Moravských vinařských stezek. Pátevní trasa nese název „Moravská vinná stezka“, která vede od Znojma až do Uherského Hradiště v celkové délce 245 km. Na ni navazuje jedenáct regionálních stezek, které jsou pojmenovány podle původních vinařských oblastí. Celková délka Moravských vinných stezek je 1200 km (Grombír & Grombír 2007).

4.4.4.3 Projekt Cyklisté vítání

Na předchozí projekty logicky navazuje dalším projekt Nadace Partnerství a to projekt „Cyklisté vítání“. Jedná se o celonárodní certifikát, kterým jsou označeny zařízení cestovního ruchu v České republice. Tento certifikát zaštiťuje Nadace Partnerství. Podmínky, za kterých je udělen certifikát, jsou srovnatelné s podobnými evropskými projekty a mají za úkol zlepšit podmínky pro cyklisty (“Partnerství o.p.s.: Certifikace Cyklisté vítání” 2020).

4.4.4.4 Festival Otevřených sklepů

Festival se koná dvakrát ročně. Po dva víkendy v roce se pro veřejnost otevrou sklepy v několika vesnicích na jižní Moravě a návštěvník, který si zakoupí vstupenku, může navštívit všechny otevřené sklepy, které se do festivalu přihlásí a degustovat vína. Jediný víkend se tak například otevře mezi 250 až 300 sklepy (“FESTIVAL OTEVŘENÝCH SKLEPŮ - JARO NA ZNOJEMSKU” 2005).

4.4.4.5 Sklepní vinařské uličky

Dalším projektem Nadace partnerství jsou sklepní vinařské uličky. Tento projekt se zaměřuje na rozvoj sklepních uliček a vinařství na jižní Moravě. Projekt je prezentován pomocí webových stránek a publikací.

Byli proškoleni odborní průvodci sklepními uličkami, budou využity regionální produkty a gastronomie v kombinaci s vínem, byly vyrobeny upomínkové předměty, vydány tematické kuchařky. Tato akce probíhá v hlavní sezóně od podzimu do jara. Vinaři mají službu ve svých sklepech, tak aby turisté v každé obci mohli navštívit alespoň jeden otevřený vinný sklep. Sklepní ulička Božice.

V obci je téměř 150 sklepů situovaných v několika lokalitách kolem obce. V božickém katastru se už v devatenáctém století nacházelo velké množství sklepů vyhloubených v pískovci. Je téměř jisté, že podzemní prostory vznikly při těžbě písku a teprve později byly zaklenuty a začaly sloužit jako sklepy. Jen málo sklepů má v čele vybudovanou lisovnu. Neobjevuje se zde barevné či ornamentální zdobení (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní ulička Havraníky

Areál místních vinných sklepů se nachází na spodním okraji obce. Jeden ze sklepů má natolik členité a rozsáhlé podzemí, že ani sám majitel se je neodvážil celé prozkoumat. Havranickým unikátem je ale památkově chráněná barokní lisovna, která má před vchodem sošku panny Marie s datováním 1718. Soustava sklepních chodeb pod lisovnou však je nepochybně starší. V Havranickém katastru je několik kopaných

sklepů dlouhých přes jeden kilometr. Lisovny stojí většinou samostatně. Zdejší sklepy jsou kopány v měkkých spraších, a proto mají tak spletité a četné chodby. Snadno opracovatelný materiál přímo vybízí k výtvarnému vyjádření pocitů, proto jsou sklepy bohatě zdobené (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní ulička Hnánice

Katastr obce se rozkládá v místě, kde se již už od středověku nacházelo mnoho vinic. V gruntovních knihách z šestnáctého století jsou zmínky o sklepech a lisovnách v Hnánicích. Zápis z roku 1820 zmiňuje dodnes platných více než sto sklepů. Sklepy jsou pod úrovní země stavěné z kamene nebo cihly. Všechny stavby jsou původní a dokazují řemeslnou zručnost místních vinařů. Tato sklepní ulička je státem chráněná památková zóna (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní ulička Hrádek

Vinařská tradice obce sahá až do 11. století. Ovšem koncem minulého století došlo ve zmíněné obci ke stagnaci vinařství v důsledku rozpadu státního statku a krutých holomrazů, kdy většina vinic v katastru vymrzla. Situace se začala lepšit až po roce 2000. Mladí vinaři založili nové vinice s integrovanou produkcí a zavedli moderní technologie výroby vína. V katastru obce se nachází asi 150 sklepů, hloubených v pískovci. Jenom malá část je ovšem využívána vinaři (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní ulička Chvalovice

Chvalovická vinařská kolonie čítá okolo stovky většinou neklenutých sklepů vykroužených v pískovci. Původní přízemní lisovny nad sklepy byly z nepálených cihel. Ovšem původní vzhled si zachoval jen pozdně barokní sklep z roku 1770, který je památkově chráněnou stavbou. Je to původní desátkový sklep, který sloužil Louckému klášteru ke shromažďování dávek od místních vinařů. V současnosti je sklep sídlem společnosti Waldberg (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní ulička Jaroslavice

Sklepní stavby jsou rozmístěny ve třech vinařských uličkách v celkovém počtu asi 90 sklepů. Nejstarší je ulička vinných sklepů s lisovnamy na západě Jaroslavic. Zachovali si historickou podobu. Mladší jsou dvě uličky v Bažantnici. Ty pochází z druhé poloviny dvacátého století. Významným jaroslavickým sklepem je sklep, který používá Znovín Znojmo a jeho součástí je v současnosti nejstarší archiv vín v České republice. Lisovny jsou samostatně stojící z nepálených a později z pálených cihel (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní ulička Vrbovec

Sklepní ulička ve Vrbovci se rozkládá 260 ti stavbami západně od obce pod viniční tratí Nad sklepy. Cenný a obdivuhodně zachovaný soubor přízemních lisoven ve Vrbovci tvoří jednostranná ulička s terasovitě rozloženými řádky sklepů za silnicí. Přízemní, štítově orientované lisovny obdélníkového půdorysu jsou odděleny úzkými uličkami, barevné a výtvarné řešení průčelí staveb nese výrazné stopy doby jejich vzniku. Účelně a harmonicky působí kontrast hladké vápenné plochy stěn a plasticky

vystupujících červených cihel, které lemují otvory oken a záklenek vchodu. Režné cihlové zdivo často zvýrazňuje i nároží a štít staveb. Ukázkou řemeslné dovednosti, vkusu a výtvarné nápaditosti jsou dveře lisoven dochované z doby před 2. světovou válkou. Nově je sklepní ulička součástí stezky hroznové kozy. O renesanci původních vinařských zvyků usiluje Spolek přátel hroznové kozy (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní uličky Šatov

Jednopatrové a vícepodlažní lisovny šatovských sklepů pronikají celým městem a vinařské centrum se svými architektonicky a strukturálně hodnotnými sklepy tvoří ulice Sklepní a Zimní. Moravská vinařská stezka vás zavede mezi vinicemi na silnici z Havraníků nebo dlouhým sjezdem od rakouských hranic. Většina vinohradnických staveb je z pálené cihly na kamenné podezdívce. Nejznámější stavba je Moravský sklípek s vinařskou stodolou. Poučná je taky navazující vinice starých odrůd vinné révy (Grombír & Grombír 2007).

- Sklepní uličky Nový Šaldorf-Sedlešovice

Tato vinařská obec je jednou z nejvýznamnějších obcí ve Znojenské podoblasti, a dost možná i na celé Moravě. Nachází se zde dvě sklepní uličky. Velkou zajímavostí je podloží, ve kterém se nachází hloubené sklepy. Jedná se o pískovec prořatý vrstvami modrošedého jílu. Ten dal název místním sklepům, které se nazývají Modré sklepy. Nachází se zde více než 180 vinařských objektů a zabírají dohromady plochu okolo devíti hektarů. Modré sklepy jsou chráněnou památkou (Grombír & Grombír 2007).

4.4.5 VOC Znojmo

Velmi dynamicky se rozvíjí aktivity spolků vín originální certifikace (VOC), kdy se Česká republika díky pionýrské iniciativě VOC Znojmo v roce 2009 zařadila do okruhu zemí, které s úspěchem tento systém certifikace používají. Přijetí systému VOC byl významným krokem pro zdejší vinaře a záleží pouze na nich, jak dokáží tento potenciál využít. Zakladateli VOC Znojmo byli Jaroslav Chaloupecký ze společnosti Lahofer a Ing. Jiří Hort ze stejnojmenného vinařství Hort. VOC Znojmo má povolené odrůdy pouze typické pro Znojemskou podoblast a to Sauvignon, Ryzling rýnský a Veltlín zelený, popřípadě jejich cuvée. Kdy hrozny pochází pouze ze znojemské podoblasti a schválené viniční trati, kvůli zachování terroir (Bárta 2013).

4.4.5.1 Podmínky VOC

Zvláštností vín originální certifikace (VOC) je to, že hrozny těchto vín pocházejí výhradně z vinic na schválených místech regionu. Vinař si vybere lokalitu, která je nejvhodnější pro výrobu vín VOC. Přísný výběr lokalit s jedinečným mikroklimatem, geologickým podložím a obecnými přírodními podmínkami (terroir), dává vínu jedinečné vlastnosti. Systém VOC zahrnuje nejtypičtější odrůdy dané vinařské oblasti. Vinařská sdružení a vinaři sami posuzují a ověřují původ hroznů a vlastnosti vyrobeného vína.

VOC je založen na principech, které se již používají ve velkých vinařských zemích v západní Evropě (např. Francie, Itálie a Španělsko). Zde zavedený systém označování AOC, DOC nebo DOCG je rovněž založen na principu původu hroznů. Kromě toho ve srovnání s našimi VOC jdou dále a přímo pojmenovávají víno v oblasti původu (obvykle vesnice nebo

kopec). V naší zemi tento atribut VOC nahradil přívlastek, ale název odrůdy zůstal zachován. Ve střední Evropě je certifikovaný původ hroznů nejrozvinutější v Rakousku (DAC) a mimo Evropu v Kalifornii. V České republice tento systém používáme současně s germánským systémem dělení vín, to znamená, že rozlišujeme vína podle cukernatosti hroznů. Apelační systém VOC je označován za románský a soustředí se především na vyniknutí místního terroir ve spojení s místní odrůdou vína.

VOC certifikace má mimo jiné i pomáhat kontrolovat kvalitu produkovaných vín v dané oblasti. Pro uznání VOC musí splňovat určité specifické podmínky, které jsou dané jednotlivými spolky. Hrozny musí pocházet z registrovaných vinic, víno musí být vyráběno z hroznů vypěstovaných v dané oblasti. Hrozny musí být sklizeny ručně, v určité cukernatosti. Keře révy vinné mají daný maximální výnos. Hrozny kontroluje Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Dále je předepsaný maximální zbytkový cukr, maximální obsah alkoholu, jsou upřesněny metody výroby vína a mnoho dalších aspektů. VOC se v ČR produkuje od roku 2009 na Znojemsku. Až v roce 2011 začaly vznikat spolky v dalších oblastech.

- Znojmo (2009)
- Mikulov (2011)
- Modré hory (2011)
- Pálava (2012)
- Blatnice (Cech blatnických vinařů, 2013)
- Valtice (2015)
- Mělník (2015)
- Slovácko (2016)
- Hustopečsko (2016)
- Kraví Hora (2017)
- Bzenec (2017)

(“Vína z Moravy a vína z Čech: Co znamená označení VOC” 2005)

4.4.5.2 Festival vína VOC Znojmo

Vína zařazená do VOC Znojmo jsou uváděna na trh osmého května na Festivalu vín VOC Znojmo. V rámci festivalu jsou dostupná nejen letošní VOC vína, ale všechna dostupná certifikovaná VOC vína. Město je rozděleno festivalem na tři oblasti podle odrůdy vína a v těchto oblastech jsou dostupné i gastronomické speciality chuťově vhodné k dané odrůdě vína (“VOC - vína originální certifikace Znojmo: Festival vína VOC ZNOJMO” 2020)

4.4.5.3 Vinobus VOC Znojmo

Vinobus VOC Znojmo byl zřízen speciálně pro podporu vinařské turistiky ve Znojenské podoblasti a rozšiřuje nabídku služeb a zprostředkovává zážitky návštěvníkům regionu. Vinobus nemá v České republice obdobu, proto se z něj stala hojně navštěvovaná atrakce a to nejen návštěvníky z řad turistů. Poslední dobou je stále častěji využíván i místními obyvateli. Cesta vinobusem je doplněna výkladem proškoleného průvodce, který osvětluje historii města Znojma, představuje historické památky, viniční tratě, odrůdy vín a při zastávkách mohou turisté ochutnat v degustačních stáncích místní víno. Vinobus jezdí primárně okolo vinic, sklepních uliček, ale i míst kde můžete pokračovat v pěší turistice nebo v cykloturistice. Tato služba je šitá na míru vinařské turistiky ("VOC - vína originální certifikace Znojmo: Vinobus zahájil každodenní provoz, svezte se také!" 2020)

4.4.6 Sdružení Znojenských vinařů z.s

Sdružení Znojenských vinařů je dobrovolný spolek, který sdružuje drobné vinaře i podnikatele v oblasti vinařství. Sídlo má ve Znojmě. Spolupracuje s organizacemi v sousedním Rakousku v oblasti Weinviertelu. Spolek pořádá výstavy vín, hodnocení mladých vín. Je iniciátorem akcí spojených s vinařskou turistikou, jako je například Putování za Znojenským veltlínem kdy zájemci navštíví Znojenské vinice a sklepy a to, Křížový sklep Přímětice, Vrbovec, Hrádek a Chvalovice. Dále je hlavním pořadatelem Znojenského koštu. Ve spolku figuruje Ing. Jaroslav Čepička, CSc. ("Sdružení znojenských vinařů" 2020).

4.4.7 DANÍŽ

Svazek Daníž, který spojuje vinařské obce Znojenské podoblasti, byl založen v roce 1999. Zakládajících obcí bylo šest, ale dnes je ve svazku sdruženo 35 vinařských obcí Znojemska. Společným cílem je propagace vinařství s pomocí Programu rozvoje venkova. Svazek se nadále snaží posílit regionální rozvoj mezinárodní spoluprací s rakouskými vinařskými obcemi. Svazek podporuje rozvoj občanské společnosti, zlepšení občanské vybavenosti snaží se o snížení vysoké nezaměstnanosti, zachování místní kultury a zavedení ekologicky šetrného turismu ("Daníž" 2020).

4.4.8 MAS Znojenské vinařství z.s.

Je to spolek fungující formou místního partnerství, který sdružuje obce, podnikatele, neziskové subjekty a aktivní občany ze znojenského regionu. Poskytuje dotace z programu rozvoje venkova a Integrovaného regionálního operačního programu. Podporuje projekty, které zlepšují kvalitu života ve venkovských oblastech. A to například formou zlepšování vybavenosti obcí, zvyšování odbytu místní produkce, vytváření nových pracovních míst, podporou malého a středního podnikání. Spolek také usiluje o podporu cestovního ruchu, vinařské turistiky, celkovou organizaci území, zajištění jeho celistvosti, snižování nezaměstnanosti a propagaci venkova ("MAS - Znojenské vinařství, z.s." 2020).

4.4.9 Město Znojmo

4.4.9.1 Znojenské historické vinobraní

V roce 1966 se pod vedením Františka Koukala představil první ročník Znojenského historického vinobraní. Byla to oslava královského města ležícího na řece Dyji včetně jeho

vinařské tradice. Jako hlavní postava byl a je král Jan Lucemburský, který podle historických pramenů přijel do Znojma oslavit úspěch státnického jednání ve Vratislavi. Město Znojmo pro něj připravilo bohatou oslavu, kterou se dodnes snaží město nabídnout návštěvníkům vinobraní. Z historických záznamů je patrné, že dodnes nejúspěšnějším ročníkem byl hned druhý ročník v roce 1967, kdy program Znojmského vinobraní shlédlo 110 tisíc návštěvníků. Do roku 1974 bylo Znojmské historické vinobraní zrušeno z politických důvodů. Bohužel se podařilo tuto slavnost obnovit až v devadesátých letech minulého století. Každoročně zavítá na Znojmské historické vinobraní okolo 80 tisíc návštěvníků (87 000 v roce 2019). Návštěvnost je vysoká díky programu, ale důležitou součástí je samozřejmě víno a burčák. Základ programu zůstává nezměněn a to tak, že každoročně v průvodu vyjíždí král Jan Lucemburský se svou chotí, doprovázen svými dvořany a patronem Znojmského vinobraní, kterého představuje bůh vína Bakchus ("Znojmské historické vinobraní" 2020).

5 Metodika práce

V rámci diplomové práce jsem se zabýval důležitostí oboru vinohradnictví a vinařství v regionálním rozvoji Znojemska. Základní částí bylo vyhledat a zkompletovat historické i současné údaje o systémech vinohradnictví, vinařství, regionech, regionálním rozvoji, cestovním ruchu, místních spolcích, producentech a vytvořit tak základ celé diplomové práce. Pro vypracování diplomové práce byly použity všechny dostupné zdroje související s tímto tématem.

SWOT analýzu jsem vypracoval na základě rozboru a hodnocení současného stavu trhu a situace v okolním prostředí. Shrnul jsem zde poznatky získané v předchozích kapitolách a rozdělil je na slabé a silné stránky, příležitosti a hrozby. Dále jsem navrhl čtyři strategie pro tvorbu rozvojových strategií.

Další část byla dotazníkové šetření. Vlastní dotazníkové šetření probíhalo na dnech otevřených sklepů, které probíhaly v obci Nový Šaldorf od 3.7 2020 do 6.7 2020. Dotazování probíhalo osobně s plánem 30 respondentů každý den. Díky velké návštěvnosti (cca 2500 návštěvníků) se mi podařilo každý den oslovit větší množství osob, než byl cíl. Nekompletní dotazníky jsem nezahrnul do šetření. Dohromady jsem do dotazníkového šetření zahrnul 134 osob. Strukturu dotazníku tvořily výhradně otázky s uzavřenými odpověďmi. Celkově dotazník obsahuje jedenáct otázek. První čtyři otázky jsou identifikační, kde jsem se snažil rozdělit dotazované do skupin podle pohlaví, věku, vzdělání a vzdálenosti bydliště od konané akce. Další otázky se zaměřují na četnost návštěv, informovanost, zajištění ubytování nebo preference důvodů příjezdu do znojemského regionu.

6 Výsledky

6.1 Dotazníkové šetření

Otázky byly položeny jasnou a srozumitelnou formou a voleny tak, aby nezabraly příliš mnoho času, což by mohlo hodně respondentů odradit. Průměrná délka vyplnění jednoho dotazníku byla 2 – 5 minut, ale i tak jsem měl zhruba 20 procent nedokončených dotazníků.

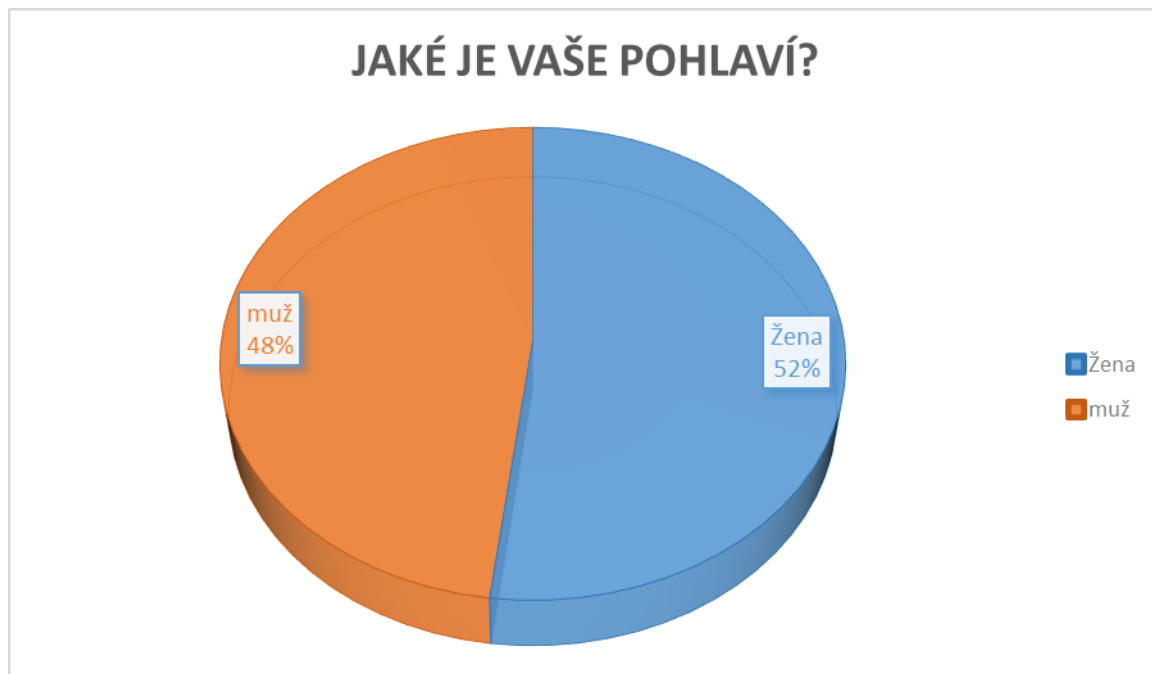
Zaměřím se tedy na odpovědi oslovených respondentů. Tyto odpovědi by měli osvětlit jejich spokojenost nejen s konanou akcí Otevřené Šaldorfské sklepy, která je dostatečně reprezentativní v rámci místních vinařských akcí. Jedná se totiž o jednu z nejvýznamnějších vinařských obcí na Znojemsku. Z odpovědí bude zřejmé i přispění respondentů do celkového rozvoje regionu.

Před zahájením dotazníku jsem si ověřil na pěti dotazovaných srozumitelnost otázek a úplnost odpovědí. Díky tomu jsem mohl přeformulovat otázky a doplnit možnosti odpovědí.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Žena
- b) Muž

Na obrázku č. 1 můžeme vidět, že z celkového počtu 134 respondentů bylo 52 % žen a 48 % mužů. Vyrovnaná bilance je způsobena tím, že většina návštěvníků tvořila páry.

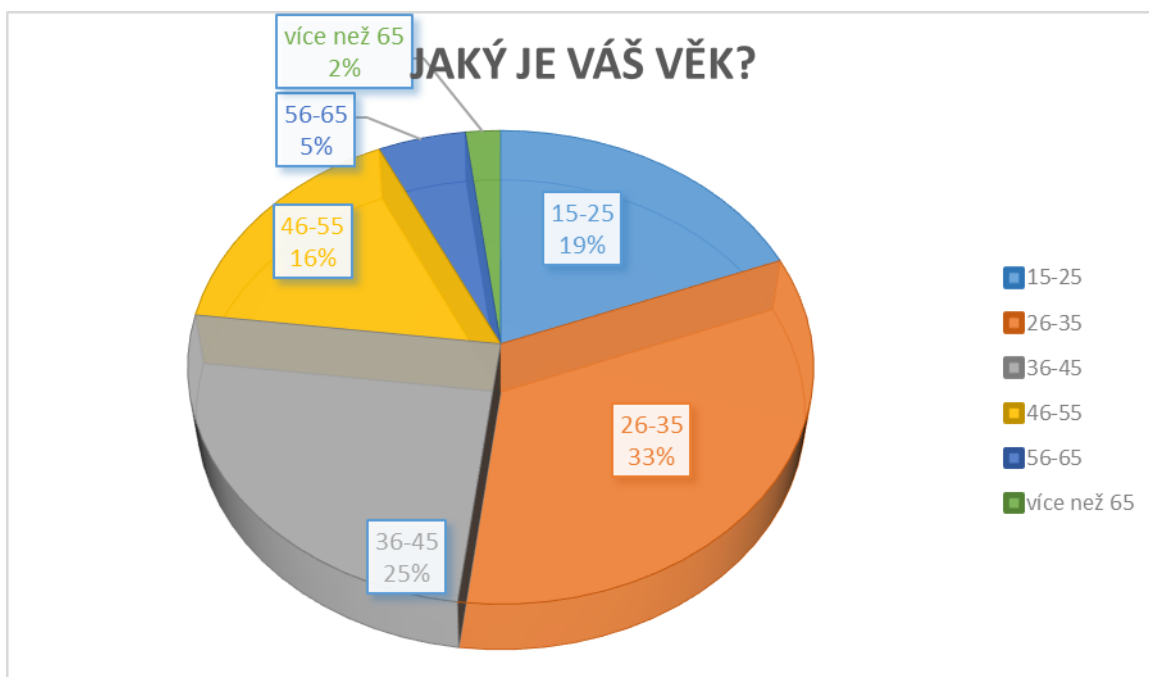

Obrázek č. 1

2. Jaký je Váš věk?

- a. 15 – 25
- b. 26 – 35
- c. 36 – 45
- d. 46 – 55
- e. 56 – 65
- f. Více než 65

V rámci dotazníku patřila většina návštěvníků do druhé skupiny. Jak je vidět na obrázku č. 2, kdy ve skupině 15 – 25 let bylo 19 %, ve skupině 26 – 35 let bylo 33 %, ve skupině 36 – 45 let bylo 25 %, návštěvníků ve věku 46 – 55 let bylo 16 %, ve skupině 56 – 65 let bylo 5 % a účastníků starších 65 let byla pouhá 2 %.

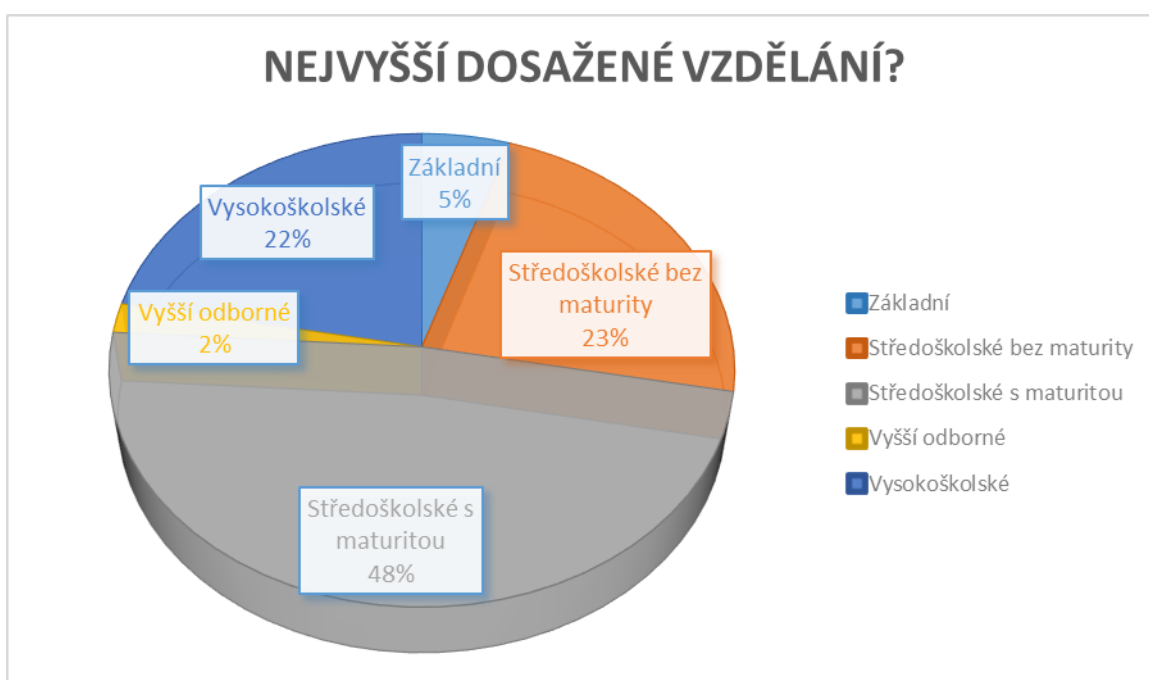
Obrázek č. 2

3. Otázka číslo 3:

Nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Středoškolské bez maturity
- c) Středoškolské s maturitou
- d) Vyšší odborné
- e) Vysokoškolské

Z hlediska vzdělanosti převažovali respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou a to 48 %. Dotazovaných se základním vzděláním bylo 5 %. Se středoškolským vzděláním bez maturity bylo 23%. Respondentů s vyšším odborným vzděláním byly 2%, to znamená nejmenší výskyt. Vysokoškolské vzdělání mělo 22% dotázaných.

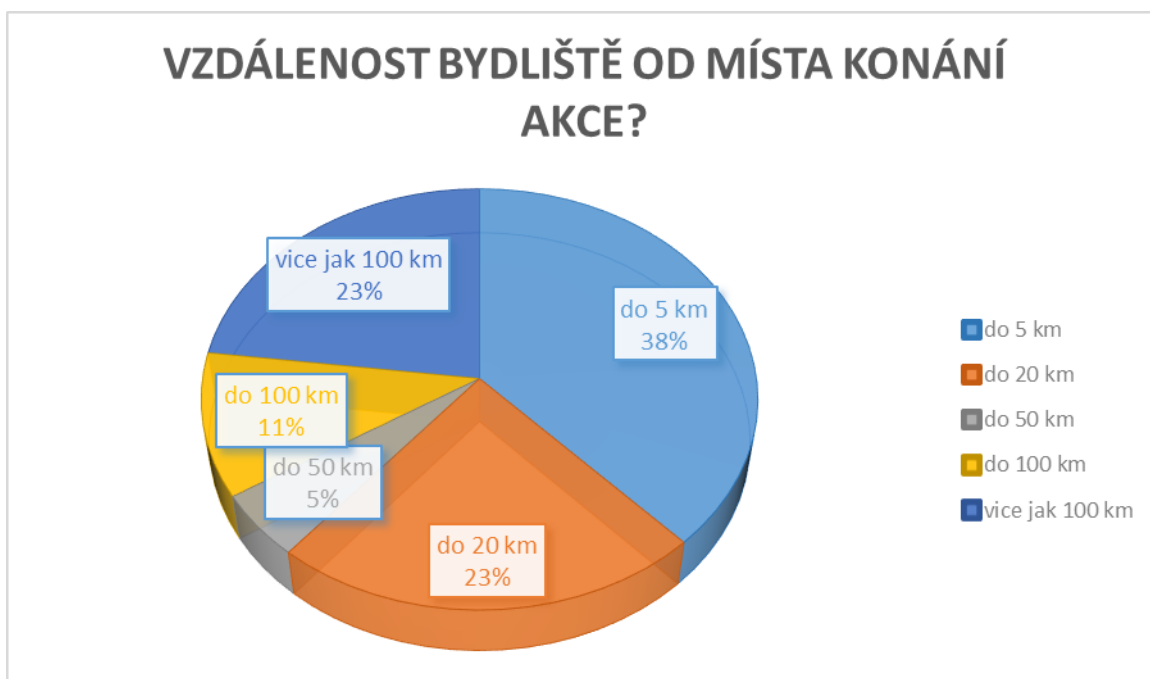

Obrázek č. 3

4. Vzdálenost bydliště od místa konání akce?

- a. Do 5 km
- b. Do 20 km
- c. Do 50 km
- d. Do 100 km
- e. Více jak 100 km

Vzdálenost, ze které pochází dotazovaní, byla důležitá z hlediska určení turistické atraktivity vinařských akcí v regionu. Velmi početná skupina respondentů pocházela z místa konání akce nebo do vzdálenosti pěti kilometrů a to 38 %, tento výsledek je ovlivněn tím, že město Znojmo se nachází v těsném sousedství Nového Šaldorfa. Do dvaceti kilometrů od místa konání akce pocházelo 23 % respondentů, to znamená, že z blízkého okolí byla nadpoloviční většina návštěvníků. Dotazovaných, kteří pocházeli z okruhu do padesáti kilometrů, bylo 5 %, je to nejnižší výsledek. Do okruhu sta kilometrů bylo přítomno 11 %. Velkým překvapením pro mě byl výsledek respondentů pocházejících ze vzdálenosti větší než sto kilometrů a to 23 %, což je stejný počet návštěvníků jako ze vzdálenosti do dvaceti kilometrů.

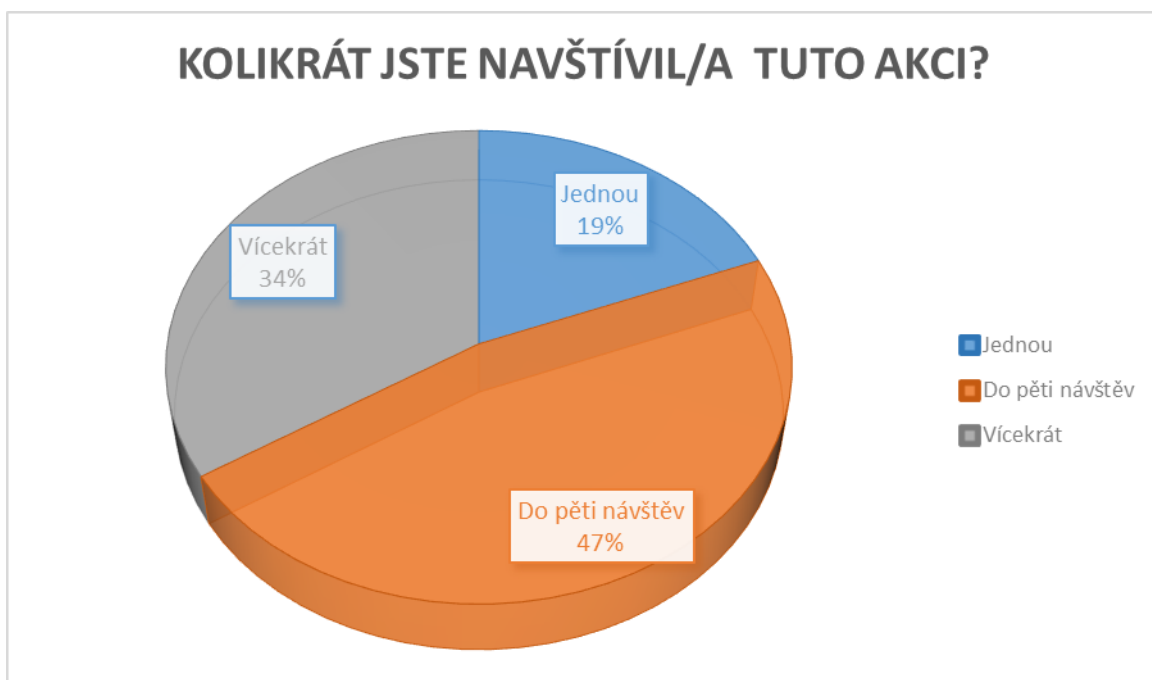

Obrázek č. 4

5. Kolikrát jste navštívil/a tuto akci?

- a. Jednou
- b. Do pěti návštěv
- c. Vícekrát

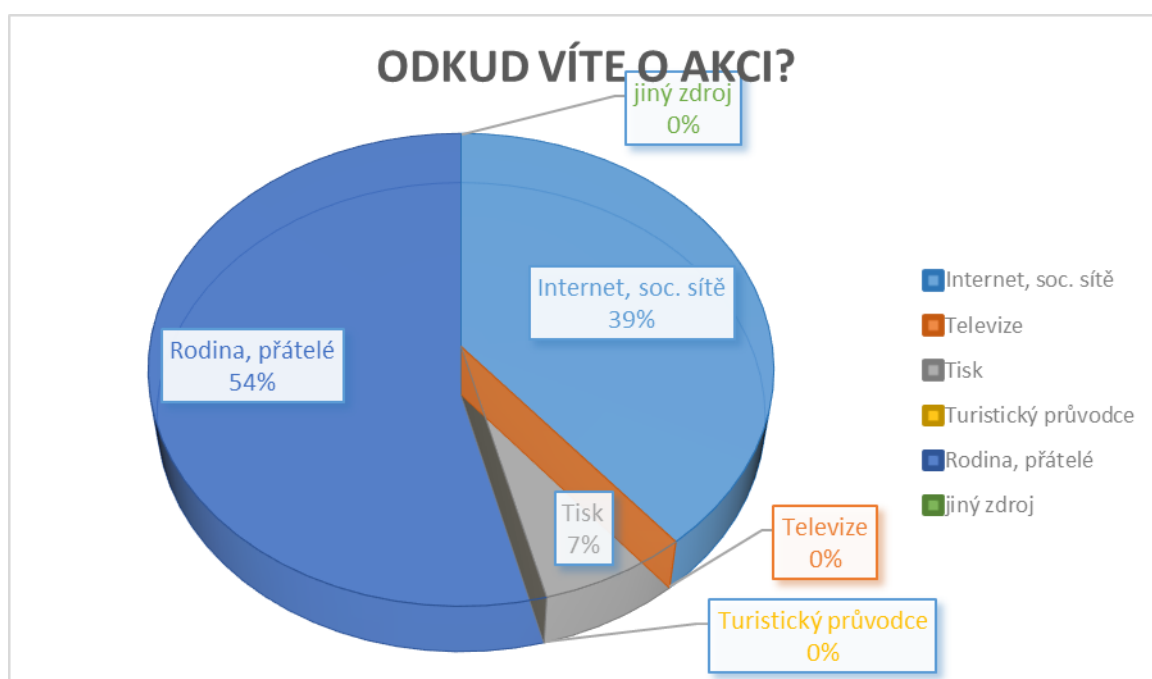
Četnost nebo pravidelnost návštěv je parametr, který odlišuje pravidelné návštěvníky od nových návštěvníků. Poprvé tuto akci navštívilo 19 % respondentů, do pěti návštěv bylo zařazeno 47 % a pravidelnými návštěvníky se označilo 34 % dotázaných.

Obrázek č. 5

6. Odkud víte o této akci?
- a. Internet, sociální síť
 - b. Televize
 - c. Tisk
 - d. Turistický průvodce
 - e. Rodina, přátelé
 - f. Jiný zdroj

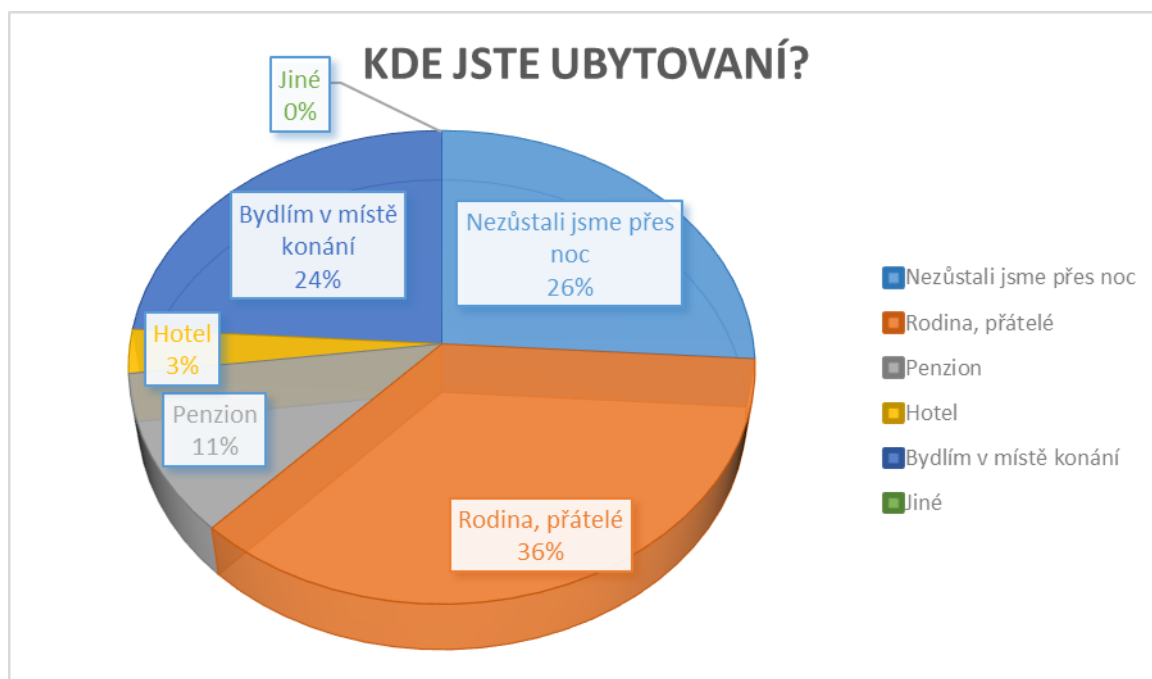
Otázka, jak se návštěvníci o akci dozvěděli, byla položena kvůli zjištění, jestli je propagace této události dostatečná a adekvátní její velikosti. Z výsledků vyplývá, že nejvíce dotazovaných, 54 %, se o akci dozvědělo od rodiny nebo přátel. 39 % dotazovaných se o akci dozvědělo z internetu nebo sociálních sítí. Poslední propagační zdroj byl tisk (místní), ze kterého se o akci dozvědělo 7 % dotázaných.

Obrázek č. 6

7. Kde jste ubytováni?
- Nezůstali jsme přes noc
 - Rodina, přátelé
 - Penzion
 - Hotel
 - Bydlím v místě konání akce
 - Jiné

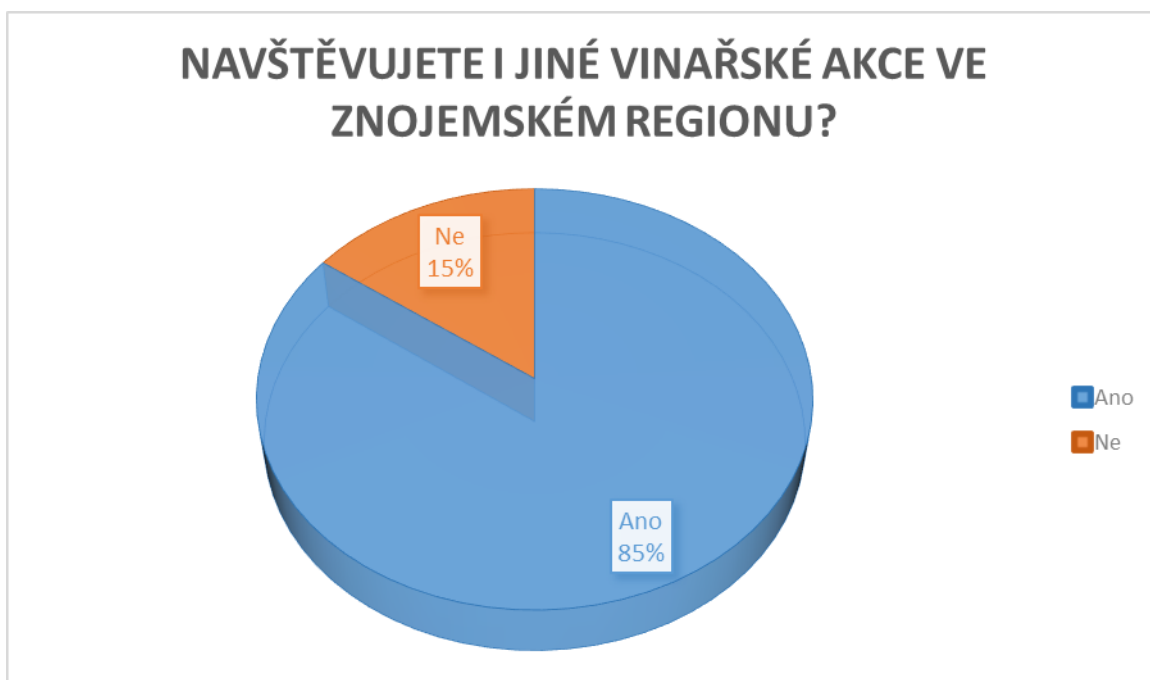
V další otázce, kde byli návštěvníci ubytováni, odpověděla více než třetina dotázaných (36 %), že byla ubytována u příbuzných, což se vzhledem k předchozí otázce, kdy se více než polovina respondentů dozvěděla o akci taktéž od rodiny zdá být logická volba. 24 % respondentů je místních, takže bydlí v místě konání akce. 26 % dotazovaných se nezdrženo přes noc. 11 % respondentů se ubytovalo v nejbližších penzionech. Pouhá 3 % dotazovaných byla ubytována v hotelu. V ubytovacích zařízeních se ubytovalo dohromady 14 % respondentů, což sice není málo, ale návštěvníci by uvítali větší ubytovací kapacity s větší nabídkou rodinných penzionů.

Obrázek č. 7

8. Navštívujete i jiné vinařské akce ve Znojemském regionu?
- a. Ano
 - b. Ne

Další otázka měla za úkol zjistit povědomí respondentů o dalších akcích, které se na Znojemsku dlouhodobě pořádají a souvisí s vinařskou turistikou. Z obrázku číslo 8 je patrné, že povědomí o vinařských akcích je poměrně vysoké protože pouhých 15 % odpovědělo, že navštívuje pouze Otevřené sklepy v Novém Šaldofu.

Obrázek č. 8

9. Pokud ano, tak jaké?
- Znojenské historické vinobraní
 - Festival VOC
 - Burčák fest
 - Vinobus
 - Putování po vinicích
 - Lahofer Author cup
 - Author Znovín cup
 - Jiné

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď ano, to je 109 dotazovaných. Z důvodu vícenásobných odpovědí jsem vytvořil sloupový graf návštěvnosti nejčastěji uváděných odpovědí. 85 % respondentů navštěvuje Znojenské historické vinobraní. 61 % dotázaných navštěvuje festival VOC, 49 % navštěvuje Burčák fest, 36 % využilo služby Vinobusu, 24 % využívá řízených degustací a návštěv vinic pod hlavičkou Znovínu Znojmo ve formě putování po vinicích. Lahofer Author cup navštívilo 12 % a podobně na tom byl Author Znovín cup s 10 %. Jiné vinařské akce tvoří nezanedbatelnou část a to 21 %, kdy do těchto akcí byly zahrnuty ostatní otevřené sklepy, hudební festival Znojmo a například často zmiňované zimní kopání písku v Modrém sklepě v Novém Šaldorfu.

Obrázek č. 9

10. Navštívili jste zároveň i nějaké turistické cíle?

- a. Ano
- b. Ne

Z obrázku číslo 10, který zobrazuje návštěvnost turistických cílů, vyplývá, že 68 % dotazovaných do Znojma nejede jen za vinařskou turistikou, ale zároveň i za kulturou. Na druhou stranu 32 % návštěvníků navštívilo Znojemsko jen v rámci vinařské turistiky.

Obrázek č. 10

11. Pokud ano, tak jaké?
- Rotunda sv. Kateřiny
 - Zámek Vranov nad Dyjí
 - NP Podyjí
 - Freeport Hatě
 - Znojenské podzemí
 - Znojenský hrad
 - Muzeum motorismu
 - Jiné

Stejně jako u otázky 9, jsem sčítal hlasy nejvíce navštěvovaných turistických cílů, a vložil je do sloupového grafu. Jednoznačně nejnavštěvovanější je rotunda svaté Kateřiny (59 %) a vzdálenější zámek ve Vranově nad Dyjí (43 %). Velice oblíbená návštěva zejména mezi cyklisty je Národní park Podyjí (37 %). 35 % respondentů zejména z větší dálky navštíví nákupní centrum Freeport Hatě. Znojenské podzemí navštíví 22 % dotazovaných, Znojenský hrad, přestože navazuje na rotundu sv. Kateřiny, navštíví pouhých 15 % a muzeum motorismu 12 % respondentů. Jiné turistické cíle, mezi nimi je i nově otevřená Enotéka navazující na neopomíjený Znojenský pivovar jsou navštěvovány 15 % dotazovaných.

Obrázek č. 11

6.2 SWOT analýza

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vinařská tradice • Vinařská oblast navštěvovaná turisty • Pamětihodnosti v okolí • Cyklostezky v okolí • NP Podyjí • Terroir • Výroba vína s láskou • Dobré klimatické podmínky • Úrodná půda 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Malá propagace • Prodej velkoodběratelům, • Nerozvinutá agroturistika • Malá zaměstnanost v oblasti vinařství • Sezonní práce • Chybějící dálnice • Region se staršími obyvateli na venkově • Velká vzdálenost od hlavního města • Vysoká náklady na pořízení podnikání • Vysoká zadluženost na podnikání
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Možnosti pro budování agroturistiky • Certifikace služeb • Možnost dotací • Ekologické vinařství • Propagace přes sociální média • Budování nových vinařských podniků • Renovace vinařských sklípků • Zvýšení vývozu • Pěstování vlastních surovin • Růst poptávky po kvalitních vínech z Moravy • Kooperace s okolními obcemi a městy • Budování cyklostezek 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> • Danění • Falšování burčáku • Falšovaná bioprodukce • Levná vína ze zahraničí • Převládající dovoz vín • Malá modernizace v kraji • Globální trh • Nedostačující turistické zázemí • Nízký počet gastronomických podniků • Devastace krajiny konvenčním zemědělstvím • Nízká cena výkupu hroznů

7 Diskuze

Z dotazníkového průzkumu lze vyčíst, že povědomí o akcích na Znojemsku je poměrně silné, avšak oficiální propagace poněkud zaostává. O akce spojené s vinařskou turistikou je ve Znojenském regionu zájem a je čím dál víc populární všemi věkovými kategoriemi. Téměř jedna třetina návštěvníků navštíví Znojmo cíleně jen na vinařské akce. Navštěvované jsou tradiční akce, jako je Znojenské historické vinobraní, ale i unikátní projekty, které v České republice nemají obdoby a chybí. To je případ Vinobusu, který nadchne většinu turistů. Atmosféra a tedy i spokojenost na místních akcích je podle celkového chování dotazovaných nadprůměrná. Z každoročního zvyšování návštěvnosti je viditelné celkové zlepšování kvality nabízených služeb.

Z výsledků SWOT analýzy je patrné, že vinařská turistika je na jižní Moravě velice dobře zavedena a má mnoho silných stránek a příležitostí, ale pořád má její organizace jisté rezervy. Proto jsem navrhl možné strategie. Strategie MAXI-MAXI se snaží využít co nejvíc silných stránek, aby využila nastalé příležitosti. V mém případě je potřeba na základě vinařské tradice začít využívat i vcelku neprobádanou oblast ve vinohradnictví a tou je agroturistika. Je důležité podpořit certifikaci vinařských zařízení kvůli zvýšení návštěvnosti, kdy si může být turista jistý certifikačními standardy. V rámci existence cyklostezek v Národním parku Podyjí je zaručen příliv sportovně orientovaných turistů, které jistě více uspokojí degustační stánek u cyklostezky než dlouhá ochutnávka vína ve sklepě. V rámci Terroir je možná větší kooperace vinařských spolků na jedné viniční trati, jako je tomu u projektu „Kravák“ nebo naopak u certifikace VOC. Strategie MAXI-MINI se snaží využít silných stránek k potlačení možných hrozeb. Jedná se tedy o vznik různých spolků pro podporu Terroir, kdy si osobitost vína získá zákazníky, kteří nebudou mít zájem o nekvalitní dovozová vína. Stejně tak malopěstitelé díky dostupným dotacím mohou modernizovat svoje vinařství a zvýšit počet gastronomických podniků, kdy by snoubili víno s gurmánskou turistikou. Strategie MINI-MAXI se zaměřuje na překonání slabých stránek tak, aby bylo možné využít příležitostí. To je případ propagace Vinohradnictví a vinařství, kdy je možno využít sociální média jako základ pro utváření dobrého jména společnosti, nebo se pokusit rozvinout agroturistiku za přispění dotací. Strategie MINI-MINI řeší kumulaci slabých stránek, které mohou vyústit v reálné hrozby. Je nastavena tak aby eliminovala slabé stránky, které nejvíce ohrožují společnost. Tato situace je zřejmá díky nízké propagaci a jistě neviditelnosti místního vinařství přes globální trh.

V literárním přehledu jsem přiblížil historický vývoj vinařství a vinohradnictví a jeho neocenitelnou úlohu v rozvoji Znojma a jeho okolí již od 11. století. V té době bylo víno velice ceněným artiklem v rukou církve. Ve Znojmě díky Louckému klášteru obhospodařovala církvev 22 % celkové plochy vinic. Ještě významnějším pěstitelem vinné révy byly v té době měšťané města Znojma, kteří se zasloužili o rozvoj vinohradnictví a vinařství. Současná situace vinařství je díky transformaci hospodářství v roce 1989 a strmému růstu posledních deseti let na vysoké úrovni. Pro zhodnocení významu tohoto odvětví pro rozvoj regionu bylo důležité v literárním přehledu spojit pojmy vinohradnictví, vinařství, regionální rozvoj, turistika a najít jejich vzájemné vztahy. Byly tedy popsána typologie regionů podle socioekonomického rozdělení, teorie regionálního rozvoje, vztah cestovního ruchu a regionu, stejně tak i vztah vinohradnictví a vinařství k regionálnímu rozvoji. Důležité bylo zpracování literárního přehledu obsahující vinařské zákony, formy podpor do vinohradnictví a vinařství.

V další části jsem se věnoval zmíněnému oboru v zájmové oblasti Znojemska, kde jsem popsal socioekonomické podmínky, charakterizoval vinařskou podoblast v rámci geologie, klimatických poměrů, odrůdové skladby viničních tratí a systémů pěstování vinné révy. Představil jsem nejvýznamnější producenty vína ve znojemské podoblasti, instituce spojené s vinařstvím, které ovlivňují regionální rozvoj za pomoci turisticky zajímavých vinařských akcí.

8 Závěr

Současná podoba vinohradnictví a vinařství vzhledem k regionálnímu rozvoji má podobu vinařských akcí, tradičních vinařských výstav, košťů a soutěží, nebo otevřených sklepů a sklepních uliček. Podle dotazníkové šetření je jednoznačné, že i v této podobě má velký vliv na regionální rozvoj Znojemskeho regionu. Tento vliv není zapříčiněn pouze tím, že turista navštíví vinařskou akci, ale i tím, že využije ubytovacích zařízení, gastronomických podniků, a navštíví přírodní památky nebo historické památky ve Znojmě nebo okolí. Pokud by si ale vinařská turistika zachovala svou aktuální podobu, je možné, že si zanedlouho nevystačí s vínem jako hlavním tématem. Jak vyplývá z dotazníkového šetření, téměř dvě třetiny návštěvníků přijedou na rekreaci, která není spojená s vinařskou turistikou, a akce spojené s vínem jsou pouze výplň volného času. To znamená, že vinařskou turistiku bude potřeba posunout z pozice, kdy je na dovolené vyhledávána, do pozice, která si aktivně najde turisty a zaujme je dostatečně atraktivním programem a nemusí to být nutně jen v rovině degustací vzorků vína. V dnešní době, kdy cestovní ruch zažívá globální útlum, je potřeba investovat do cílené propagace. Podle dotazníkového šetření má propagace v tomto ohledu veliké mezery. Ze SWOT analýzy byly vytvořeny základní strategie a návrhy na jejich aplikaci. Jako nejzávažnější hrozby jsem shledal dovoz nekvalitních zahraničních vín, falšování vín nebo burčáku, nedostačující ubytovací a stravovací kapacity podniků a hrozbu danění vína, kdy již v roce 2012 proběhly jisté pokusy o návrh zdanění vína. Vzhledem ke zvyšujícím se daňovým zatížením u ostatních alkoholických nápojů si nejsem jistý, jak dlouho bude platit tato snaha o podporu vinařů nad stále častěji skloňovaný fenomén boje proti spotřebě a závislosti. V roce 2016 byl schválen zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve kterém je povoleno veřejně prodávat pouze alkohol maximálně 4,3 % objemového alkoholu a víno. Zmíněný obsah alkoholu je pro burčák diskutabilní. Dále by bylo vhodné, aby stát omezil prodej dovoзовých vín v obchodních řetězcích jako je tomu v okolních zemích, kde musí prodávat polovinu domácí produkce a podpořil tak domácí producenty vína.

Uvedu zde několik případů, jak si některé firmy dokáží poradit v prostředí, kde je nutné se nějak odlišovat od ostatních a může to být inspirace pro méně známá vinařství nebo akce spojené s vínem. Jako příklad cílené propagace, která se vinařskému podniku dlouhodobě vyplatí, je například přístup firmy Znovín Znojmo a.s. Jako jeden z největších producentů vína na Znojemsku má samozřejmě výhodu ve své velikosti. Jako první podnik v oboru vinařství začal cíleně formovat a vytvářet svůj vztah k veřejnosti, kdy zákazníci, kteří jsou v jeho zákaznického klubu mají možnost dozvědět se zákulisní informace o výrobě vína a fungování firmy. Začal vydávat pravidelné periodikum spojené s produktovým katalogem pro svoje členy a nabízí jim členské výhody včetně zásilkové služby, která je v dnešní době víc než aktuální. Od roku 1998 jim jako odměnu za členství společnost začala pořádat organizované návštěvy archivních sklepů a od roku 2001 přibýlo ještě putování po vinicích. Aktivní členové, tedy ti, kteří objednávají přímo u Znovínu, dostávají tyto eventy bezplatně. Zákazníci tak získávají punc prestiže a je otázkou cti být pozván na toto putování. Vzhledem k tomu, že na těchto akcích dostanou návštěvníci erudovaný výklad například i od generálního ředitele Znovínu, má potom zákazník pocit, že je firma složená jen ze samých odborníků a firma tak získá loajální zákazníky, kteří se stávají přesvědčenými propagátory firmy Znovín. Náklady firmy se tak skládají pouze z přímých nákladů na dopravu a mzdy lidí, kteří se věnují turistům. I díky této strategii je Znovín mezi velkými producenty vína podnikem, který má největší podíl prodeje koncovému zákazníkovi. Dalším příkladným přístupem jak získat zákazníka jsou jejich nové řady vín Terroir klubu, kdy má zákazník

pocit, že díky ekologické produkci vín na viničních tratích, se do těchto míst vrací vzácná fauna.

Další příklad chytrého PR mají Vinné sklepy Lechovice, které pořádají již zmíněný Galavečer sektů, který by nebyl tak úspěšný, kdyby se nejednalo o charitativní akci, při níž přispívá podnik nemalou částku z každé vydražené lahve na konto Centra Paraple. Dražitelé získávají VIP vstupenku do prostor zázemí při slavnostním výlovu sektů s doprovodnou ochutnávkou. Zákazník tak opět získává na prestiži, když může být účastníkem takové akce. Jména dražitelů jsou skryta, takže na této akci a všech mediálních zprávách nebo výroční zprávě Centra Paraple jsou zmíněny pouze Vinné sklepy Lechovice, takže získají veškerou pozornost médií a veřejnosti z této akce.

Další příležitost pro kvalitní propagaci vinohradnictví vidím v jediném projektu místní firmy Lahofer, která se snaží o jistou formu agroturistiky, s jejich projektem Mějte svoji hlavu. Tento projekt je funkční od roku 2012. Je dostatečně popsán v literárním přehledu. Zajímavá by byla inspirace tímto projektem formou workshopů, kdy by zájemci mohli zakusit programy jako na den vinohradníkem nebo vinařem podle období. Agroturistika je čím dál víc propagovaný směr prožití dovolené v rurálním prostředí. Tímto způsobem spojeným například s ekologickou produkcí vína by byl ideální nástroj k přiblížení vína zákazníkovi.

Zmíněné příklady jsou ovšem události, na kterých profituje jedna firma, pro lepší povědomí o vinohradnictví a vinařství jako celku je výhodné, když se vinaři například ve vinařské obci spojí a uspořádají akci spojenou s vínem jako celek. Příkladem, kdy se vinařské obce nechali inspirovat a pořádají tyto události, jsou otevřené sklepy. Otevřené sklepy pořádá téměř každá vinařská obec na Znojemsku. V jeden den, nebo celý víkend, se otevrou všechny sklepy v dané lokalitě a turista má možnost ochutnat víno ze sklepa a poznat místní vinaře. Probíhají v sezóně každý víkend tak, aby nebyly otevřené sklepy v různých oblastech v jeden termín. Návštěvnost se pohybuje od pěti set do tisíce návštěvníků, podle velikosti a délky tradice otevřených sklepů. Výhradní postavení včetně nejdelsí tradice mají v tomto oboru otevřené sklepy Nový Šaldorf včetně aktivit místního spolku Šaldorfských sklepů, jehož aktivity jsou v práci dostatečně popsány.

Vypracování této diplomové práce pro mě bylo velkým přínosem. Přestože pocházím z vinařské rodiny, nikdy jsem nepřemýšlel, jak moc ovlivňuje vinohradnictví a vinařství okolí, jak by se dal tento obor posunout blíže k lidem a jaké má perspektivy pro svůj další vývoj.

9 Seznam literatury

Bárta L. 2013. Public relations & marketingová komunikace v obchodu s vínem. Radix ve spolupráci s Business Institut, Praha.

Basler P, Scherz R. 2011. PIWI-Rebsorten. Stutz Druck, Wädenswil.

Blažek J, Uhlíř D. 2011. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implementace. Vyd. 2., Karolinum, Praha.

Čepička J, Kraus V, Litschmann T, Sedlo J, Šmerda J, Tomášek J, Vanek G. 2000. Rajonizace vinohradnictví v okrese Znojmo a Břeclav. Daníž, Břeclav.

Čepička J, Matějka Z, Ambrozek V, Vajčner P, Drápal J, Strítecký L, Mikolášek D, Adámková A. 2000. Trvale udržitelný rozvoj znojemských vinařských obcí. Daníž, Brno.

Dohnal T, Kraus V, Pátek J. 1975. Moderní vinař. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.

Doležal P. 2001. Lexikon moravského vinařství: historie a současnost pěstování vinné révy na Moravě. Petr + Iva, Nový Bydžov.

Doucha T, Sokol Z. 1999. Zemědělská ekonomika: vědecký časopis: Pokus o etapizaci vývoje zemědělství a zemědělské politiky v ČR v letech 1989 - 1998. Česká Akademie Zemědělských Věd, Praha.

Flamik J. 2012. Jižní Morava – příběh vinařského regionu. Partnerství, Brno. Available at http://www.partnerstvi-ops.cz/web/light_local/www-render/upload/4/files/Otevrene_sklepy/06_mala_studie_otevrene_sklepy_web.pdf (accessed July 2020).

Grombíř J, Grombíř J. 2007. Průvodce sklepními uličkami jižní Moravy: za tajemstvím vinných sklepů po Moravských vinařských stezkách. Nadace Partnerství, Brno.

Hall M, Sharples L, Cambourne B, Macionos M. 2003. Wine Tourism Around the World: Development, Management and Markets. Routledge, New York.

Hradil R, Pavloušek P, Muška F, Rudolfský L. 2018. Biodynamické vinohradnictví a vinařství. Grada Publishing, Praha.

Chlumský J. 2000. ŽIVOTOPISY SVATÝCH: Sv. Martin. Available at <http://catholica.cz/?id=4828> (accessed July 2020).

Keller P. 2004. The Future of Small and Medium Sized Enterprises in Tourism: 54th Congress 2004, Petra, Jordan. Editions AIEST.

Kraus V. 2009. Vinitorium historicum. Radix, Praha.

Kraus V, Foffová Z, Wurm B. 2007. Nová encyklopedie českého a moravského vína 1.díl., Praga Mystica, Praha.

Kraus V, Foffová Z, Wurm B. 2008. Nová encyklopedie českého a moravského vína 2.díl., Praga Mystica, Praha.

Kraus V, Kuttelvašer Z, Wurm B. 1997. Encyklopedie českého a moravského vína. Melantrich, Praha.

Krutiš D. 2019. Vinařství Lahofer staví nové centrum za desítky milionů. Stavba připomíná řádky. Znojemský deník **2019**. Znojmo. Available at <https://znojemsky.denik.cz/podnikani/vinarstvi-lahofer-stavi-nove-centrum-za-desitky-milionu-stavba-pripomina-radky-20190103.html> (accessed July 2020).

Kuttelvašer Z. 2003. Abeceda vína. Radix, Praha.

Linhart P, Suk M, Válek V. 2007. Vinařský atlas území České republiky: Weinatlas des Gebietes der Tschechischen Republik. Dolin, Praha.

Maier K. 2012. Udržitelný rozvoj území. Grada, Praha.

Malík F. 2003. Ze života vína: pro milovníky vína. Filip Trend Publishing, Pardubice.

Palatková M. 2014. Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus 2., aktualiz. a rozš. vyd.. Grada, Praha.

Pásková M, Zelenka J. 2002. Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj, [Praha].

Pátek J. 2001. Zrození vína: všechno o zpracování hroznů, výrobě vína a jeho zrání 3. rozš. vyd.. Jota, Brno.

Pavloušek P. 2011. Pěstování révy vinné: moderní vinohradnictví. Grada, Praha.

Pelánková Z. 2012. Vinařský průmysl a vinařský cestovní ruch v České republice. Diplomová práce. Brno.

Peris-Ortiz M, de la Cruz Del Río Rama M, Rueda-Armengot C. 2016. Wine and Tourism: A Strategic Segment for Sustainable Economic Development. Springer International Publishing, Berlin.

Rada T. 2012. Zákon o vinohradnictví a vinařství: komentář. Wolters Kluwer ČR, Praha.

Ryglová K. 2007. Cestovní ruch: (soubor studijních materiálů)Vyd. 2., (1. v nakl. Key Publishing).. Key Publishing, Ostrava.

Sedlo J. 1997. Kam se dostalo vinohradnictví a vinařství po osmi letech demokracie? Vinařský obzor **90**:3. Svaz vinařů České republiky, Břeclav.

Suk M. 1995. Geologie a víno. Moravské zemské muzeum, Brno.

Vančura M, Toušek V. 1996. Aktuální problémy ČR: 2.díl. Scholaforum, Ostrava.

Vančura M, Toušek V. 1996. Aktuální problémy ČR: 1.díl. Scholaforum, Ostrava.

Wokoun R. 2008. Regionální rozvoj: (výchozí podmínky regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Linde, Praha.

GRAND PRIX VINEX – International Wine Competition: Historie a současnost – GRAND PRIX VINEX. 2005.. Available at <https://www.grand-prix-vinex.cz/o-soutezi/historie-a-soucasnost/> (accessed July 2020).

European commission: THE EU HELPS REBOOT EUROPE'S TOURISM. 2020.. Available at <file:///C:/Users/Pavel/Desktop/factsheet-eu-heps-reboost-tourism-v1.pdf.pdf> (accessed July 2020).

VOC - vína originální certifikace Znojmo: Festival vína VOC ZNOJMO 8. května. 2020.. Available at <http://www.vocznojmo.cz/festival-vina-voc-znojmo/> (accessed July 2020).

VOC - vína originální certifikace Znojmo: VOC Znojmo – první apelační systém v České republice. 2020.. Available at <http://www.vocznojmo.cz/informace-o-sdruzeni/voc-znojmo-prvni-apelacni-system-v-cr/> (accessed July 2020).

Národní vinařské centrum, o.p.s.: Základní informace o Salonu vín České republiky. 2005.. Available at <http://www.vinarskecentrum.cz/salon-vin/zakladni-informace-salon-vin/> (accessed July 2020).

Národní vinařské centrum, o.p.s.: Aktivity Národního vinařského centra. 2020.. Available at <http://www.vinarskecentrum.cz/o-nas-aktivity-nvc/> (accessed July 2020).

Vinařský fond. 2006.. Available at <https://vinarskyfond.cz/> (accessed July 2020).

Situační a výhledová zpráva: réva vinná a víno. 2019.. Ministerstvo zemědělství, Praha.

VOC - vína originální certifikace Znojmo: Vinobus zahájil každodenní provoz, svezte se také! 2020.. Available at <http://www.vocznojmo.cz/aktuality/vinobus-zahajil-kazdodenni-provoz-svezte-se-take-200> (accessed July 2020).

FESTIVAL OTEVŘENÝCH SKLEPŮ - JARO NA ZNOJEMSKU. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/akce-a-novinky/kalendar-akci/9639-festival-otevrenych-sklepu-jaro-na-znojemsku.html> (accessed July 2020).

Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 2008.2., rozš. vyd.. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň.

Šaldorfské sklepy: Šaldorfský kravák. 2020.. Available at <http://saldorfske-sklepy.cz/saldorfsky-kravak/> (accessed July 2020).

Šaldorfské sklepy. 2020.. Available at <http://saldorfske-sklepy.cz/> (accessed July 2020).

Turistika: Vinařská turistika rok od roku oblíbenější - Tipy a novinky. 2007.. Available at <https://www.turistika.cz/clanky/vinarska-turistika-rok-od-roku-oblibenejsi/detail> (accessed July 2020).

Vinné sklepy Lechovice. 2020.. Available at <https://www.vslechovice.cz/> (accessed July 2020).

Český statistický úřad. 2019.. in STATISTICKÁ ROČENKA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE 2019. Brno. Available at <https://www.czso.cz/documents/10180/90404465/33010319.pdf/846c7d8b-03a5-4608-917b-35287716390a?version=1.13> (accessed July 2020).

Znojemské historické vinobraní: Znojemské vinobraní. 2020.. Available at <https://www.znojemskevinobrani.cz/> (accessed July 2020).

Vinné sklepy Valtice: Historie vinařství - Vinné sklepy Valtice. 2020.. Available at <https://www.vsvaltice.cz/o-vinarstvi/historie-vinarstvi/> (accessed July 23, 2020).

Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína o.s.: Co je to integrovaná produkce. 2001.. Available at <http://www.ekovin.cz/ekovin/sekce-integrované-produkce/co-je-to-integrovaná-produkce> (accessed July 2020).

Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína o.s.: Co je to ekologická produkce. 2001.. Available at <http://www.ekovin.cz/ekovin/sekce-ekologické-produkce/co-je-to-ekologická-produkce> (accessed July 2020).

ZNOJMO, a.s. - výrobce vín - Vína hrdá na svůj původ: Vína přívlastková s označením Ještěrka zelená, Ledňáček říční a Rosnička zelená. 2018.. Available at <https://www.znovin.cz/vina-privlastkova-s-oznaceni-jesterka-zelena-lednacek-ricni-a-rosnicka-zelena> (accessed July 2020).

ZNOVÍN ZNOJMO, a.s. - výrobce vín - Vína hrdá na svůj původ: Definice terroir. 2018.. Available at <https://www.znovin.cz/definice-terroir> (accessed July 2020).

ZNOVÍN ZNOJMO, a.s. - výrobce vín - Vína hrdá na svůj původ: Noční prohlídky Znojma se Znovínským vínem. 2018.. Available at <https://www.znovin.cz/nocni-prohlidky-znojma-se-znovinskym-vinem> (accessed July 2020).

Vinařství Sádek, s.r.o. 2019.. Available at Dostupné z: <https://vinarstvisadek.cz/> (accessed July 2020).

VINO HORT s.r.o.: Vinařství VINO HORT. 2016.. Available at <https://hortfrance.vinohort.cz/> (accessed July 2020).

Vinařství Líbal s.r.o. 2020.. Available at <http://www.vinolibal.cz> (accessed July 2020).

MAS - Znojenské vinařství, z.s.: úvod. 2020.. Available at <https://www.znojemskevinarstvi.cz/> (accessed July 2020).

ZNOVÍN ZNOJMO, a.s. - výrobce vín - Vína hrdá na svůj původ: O společnosti. 2018.. Available at Dostupné z: <https://www.znovin.cz/o-spolecnosti> (accessed July 2020).

Vína z Moravy a vína z Čech: AMPELOS, ŠLECHTITELSKÁ STANICE VINAŘSKÁ ZNOJMO, s.r.o. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/cesty-za-vinem/vinari/4667-ampelos-slechtitelska-stance-vinarska-znojmo-s-r-o.html> (accessed July 2020).

Daníž: úvod. 2020.. Available at <http://www.daniz.cz/> (accessed July 2020).

Sdružení znojenských vinařů. 2020.. Available at <https://szv.estranky.cz/> (accessed July 2020).

Partnerství o.p.s.: Certifikace Cyklisté vítáni. 2020.. Available at <http://www.partnerstvi-ops.cz/certifikace-cykliste-vitani> (accessed July 2020).

Nadace Partnerství: Greenways. 1998.. Available at <https://www.greenways.cz/Vse-o-Greenways/Historie-Greenways> (accessed July 2020).

Nadace Partnerství: O nás. 2012.. Available at <https://www.nadacepartnerstvi.cz/O-nas,-Pro-media/O-nas/Historie-nasi-nadace> (accessed July 2020).

Svatomartinské víno. 2008.. Available at <http://www.svatomartinskevino.eu/svatomartinske-vino> (accessed July 2020).

Vína z Moravy a vína z Čech: Vinařství Špalek. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/cesty-za-vinem/vinne-sklepy/7178-vinarstvi-spalek.html> (accessed July 2020).

Vína z Moravy a vína z Čech: Vinařství Líbal, s.r.o. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/cesty-za-vinem/vinne-sklepy/64-vinarstvi-libal-s-r-o.html> (accessed July 2020).

Vína z Moravy a vína z Čech: Vinařství LAHOFER, a.s. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/cesty-za-vinem/vinne-sklepy/215-vinarstvi-lahofer-a-s.html> (accessed July 2020).

Vína z Moravy a vína z Čech: Znojemský košt. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/akce-a-novinky/kalendar-akci/12044-znojemsky-kost.html> (accessed July 2020).

Vína z Moravy a vína z Čech: Co znamená označení VOC. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/nase-vina/rozdeleni-vin/voc/co-znamená-oznaceni-voc.html> (accessed July 2020).

Vína z Moravy a vína z Čech: Značení vín z České republiky. 2005.. Available at <https://www.wineofczechrepublic.cz/o-nas/znaceni-vin-z-ceske-republiky.html> (accessed July 2020).

Svaz vinařů ČR: Vinařský obzor. 2017.. Available at <https://www.svcr.cz/cs/vinarsky-obzor> (accessed July 2020).

Svaz vinařů ČR: O svazu. 2017.. Available at <https://www.svcr.cz/cs/o-svazu> (accessed July 2020).

Svaz vinařů ČR: Svátek růžových vín - výzva vinařům. 2017.. Available at <https://www.svcr.cz/cs/svatek-ruzovych-vin-vyzva-vinarum> (accessed July 2020).

Žufánek J. 1997. Současný stav a výhled uplatnění mechanizace ve vinohradnické výrobě. Vinařský obzor **88**:63. Svaz vinařů České republiky, Břeclav.